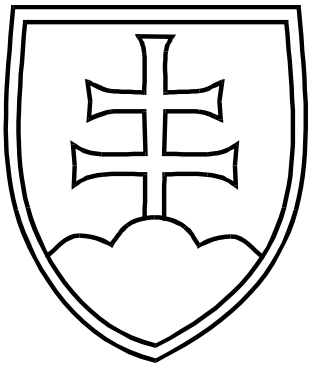

Piata správa o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín v Slovenskej republike

Bratislava 2018

I. Úvod

1. Slovenská republika (ďalej len „SR“) je aktívnou zmluvnou stranou Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín (ďalej len „RDNM“). Podieľala sa na jeho príprave a ratifikovala ho ako tretia členská krajina Rady Európy (ďalej len „RE“) dňa 14. septembra 1995.

2. Predložená Piata správa o implementácii RDNM je vypracovaná v zmysle rezolúcie Výboru ministrov RE (ďalej len „výbor ministrov“) (97)10, stanovujúcej päťročnú periodicitu implementačných správ a podľa usmernenia pre národné správy, ktoré majú byť predložené v rámci piateho monitorovacieho kola.

3. Jedným z východísk správy je rezolúcia výboru ministrov CM/ResCMN (2016)6 o implementácii rámcového dohovoru na Slovensku, ako aj posudok Poradného výboru k RDNM (ďalej len „poradný výbor RDNM“) k štvrtej implementačnej správe.

4. Výsledky štvrtého kola monitoringu boli ako verejne prístupný materiál predmetom rokovania vlády SR 11. januára 2017. Súčasťou materiálu bola aj Správa o priebehu a výsledkoch štvrtého kola monitoringu, ktorá obsahuje podstatné informácie o RDNM, jeho kontrolnom mechanizme a doterajších kolách monitoringu. Súčasťou materiálu boli štvrtá hodnotiaca správa poradného výboru RDNM, spolu so stanoviskom SR k nej a súvisiacu rezolúciu výboru ministrov. Vláda SR uložila príslušným ministrom a splnomocnencovi vlády SR pre rómske komunity (ďalej len „splnomocnenec pre RK) oboznámiť sa s výsledkami štvrtého kola monitoringu, posúdiť možnosť ich realizácie a v rámci prípravy piatej implementačnej správy informovať o prijatých opatreniach. Pred rokovaním vlády SR bola Správa o priebehu a výsledkoch štvrtého kola monitoringu prerokovaná vo Výbore pre národnostné menšiny a etnické skupiny Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej len „výbor“), ktorý schválil uznesením č. 85 z 13. septembra 2016.

5. Slovensko pokračovalo v dialógu s poradným výborom RDNM aj prostredníctvom follow-up seminára o implementácii výsledkov tretieho kola monitoringu RDNM na Slovensku. Seminár bol organizovaný splnomocnencom vlády SR pre národnostné menšiny (ďalej len „splnomocnenec pre NM“) v spolupráci so Sekretariátom RDNM. Na podujatí členovia poradného výboru RDNM prezentovali hlavné závery a základné odporúčania štvrtej hodnotiacej správy o SR. Nasledujúce panely, ktorých súčasťou boli aj verejná ochrankyňa práv, zástupca kancelárie splnomocnenca pre RK, podpredseda Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej len „rada vlády“) boli zamerané na podporu tolerancie, vzájomného rešpektu a interkultúrneho dialógu, výchovu a vzdelávanie národnostných menšín. Témou semináru bola aj ochrana a rozvoj kultúry a jazykov národnostných menšín, kde v rámci diskusie vystúpili štátny tajomník Ministerstva kultúry SR (ďalej len „MK SR“), hovorca Okrúhleho stola Maďarov, zástupkyňa občianskeho združenia (ďalej len „OZ“) In Minorita, riaditeľka kancelárie úradu splnomocnenca pre NM a zástupca Okrúhleho stola Rusínov Slovenska. Na záver seminára bol členmi výboru predstavený štvrtý tematický komentár pod názvom *Rozsah pôsobnosti RDNM*. Splnomocnenec pre NM ocenil vysokú úroveň diskusie medzi členmi poradného výboru a prítomnými predstaviteľmi ústredných orgánov štátnej správy, predstaviteľmi národnostných menšín, ako aj odborníkmi z akademickej a vedeckej obce zaoberajúcimi sa ochranou práv národnostných menšín.

6. SR víta túto formu dialógu s poradným výborom RDNM, ktorý vďaka skúsenostiam, znalostiam a odbornosti svojich členov predstavuje pre zmluvné strany RDNM významnú pomoc pri napomáhaní efektívnej implementácii dohovoru v praxi. Preto aj po ukončení piateho kola monitoringu sa plánuje uskutočniť follow-up seminár.

7. Predkladaná piata implementačná správa je zameraná predovšetkým na prezentáciu vývoja legislatívy a spoločenskej praxe v oblasti ochrany národnostných menšín, t. j. v zachovávaní ich národného povedomia a podpore ich duchovnej, kultúrnej a jazykovej identity, ako aj v prevencii a potláčaní pretrvávajúcich prejavov diskriminácie príslušníkov národnostných menšín na etnickom základe, a to v sledovanom období od roku 2013 do decembra 2018. Do procesu prípravy implementačnej správy boli zapojení aj príslušníci národnostných menšín žijúcich v SR, a to prostredníctvom svojich delegovaných zástupcov vo výbore.

II. Všeobecné informácie

8. Úlohy v oblasti zachovania, rozvoja a podpory práv príslušníkov národnostných menšín a realizácia systémových opatrení na zlepšenie postavenia národnostných menšín sú v gescii splnomocnenca pre NM. Činnosť splnomocnenca pre NM zabezpečuje úrad splnomocnenca pre NM, začlenený do organizačnej štruktúry Úradu vlády SR (ďalej len „úrad vlády“). Po voľbách do Národnej rady SR (ďalej len „NR SR“), ktoré sa uskutočnili 5. marca 2016, vláda SR 13. apríla 2016 vymenovala do funkcie splnomocnenca pre NM Lászlóa Bukovszkeho.

9. Splnomocnenec pre NM v rámci svojej pôsobnosti plní úlohy vyplývajúce z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2016 −2020 (ďalej len „programové vyhlásenie“). Programové vyhlásenie sa hlási k európskym demokratickým tradíciám slobody, ľudskej dôstojnosti a tolerancie v boji proti fašizmu a pravicovému extrémizmu. Na základe tohto demokratického presvedčenia je vláda SR pripravená posilniť politiku porozumenia a zmierenia občanov Slovenska všetkých národností s jedinečnou príležitosťou naštartovania novej etapy podpory národnostných menšín.

10. V súlade s programovým vyhlásením vláda SR považuje ochranu a podporu rozvoja národnostných menšín za svoje prirodzené poslanie pri formovaní modernej spoločnosti. Bude poskytovať účinnú ochranu národnostným menšinám a právam a slobodám patriacim týmto menšinám v rámci právneho štátu s rešpektovaním štátnej zvrchovanosti a územnej celistvosti štátov. Vláda SR garantuje dôstojné podmienky pre rozvoj každej národnostnej menšiny v súlade s Ústavou SR a medzinárodnými zmluvami a dohovormi pri zachovaní vyvážených vzťahov väčšinového národa s národnostnými menšinami prostredníctvom tolerantného dialógu v slovenskej spoločnosti. Národnostné menšiny predstavujú dôležitú súčasť našej spoločnosti s veľkým kultúrnym bohatstvom a dôležitým historickým dedičstvom. Vláda SR sa zaväzuje chrániť národnostné menšiny, čo je dôležité pre stabilitu, demokratickú bezpečnosť a mier na celom kontinente. Bude vytvárať podmienky pre rozvoj národnostných menšín v oblasti uchovávania a rozvíjania ich identity, jazyka, kultúry a tradícií.

11. Vláda SR sa v programovom vyhlásení zaviazala zabezpečiť zosúladenie zákona o dráhach so zákonom č. 184/1999 Z. z. o používaní jazyka národnostných menšín v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o používaní jazykov národnostných menšín“) v oblasti označovania názvov železničných staníc a zastávok na národnostne zmiešaných územiach a prijať zákon č. 138/2017 Z. z. o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o fonde“) s cieľom zabezpečiť systematickú podporu kultúrnych a umeleckých aktivít všetkých národnostných menšín v SR, podporiť vyňatie všetkých málotriednych škôl z povinných kvót na jazykovo zmiešanom území, zvýšiť podporu a zabezpečiť rozvoj vzdelávania detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám v ich materinskom jazyku, podporiť zmenu metodiky výučby slovenského jazyka na menšinových školách v záujme jeho lepšieho ovládania, podporiť odborné vzdelávanie a prípravu v školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín vrátane odborného vzdelávania a prípravy v systéme duálneho vzdelávania, posilniť materiálno-technické zabezpečenie škôl, tvorbu učebníc a ďalších vzdelávacích zdrojov a kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov na školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín; vypracovať koncepciu rozvoja výučby rusínskeho jazyka a kultúry v materských školách (ďalej len „MŠ“), základných školách (ďalej len „ZŠ“) a stredných školách (ďalej len „SŠ“), podporiť vyučovanie na ZŠ a SŠ o živote národnostných menšín žijúcich v SR a ich histórii v kontexte prevencie a boja proti extrémizmu, nacionalizmu a extrémnym prejavom správania, podporiť špecifické úlohy v poslaní vysokých škôl v oblasti rozvoja národnostných

menších, ich kultúry, jazyka, výskumu histórie, etnológie a pod. a zohľadňovanie týchto špecifických úloh v rámci hodnotenia činnosti vysokých škôl. Taktiež sa vláda SR zaviazala na základe analýzy na národnostne zmiešanom území vytvoriť podmienky pre zosúladenie praxe s platným zákonom o používaní jazykov národnostných menšín.

12. V oblasti integrácie Rómov sa vláda SR zaviazala naďalej venovať osobitnú pozornosť začleňovaniu Rómov do väčšinovej spoločnosti v súlade so Stratégiou SR pre integráciu Rómov do roku 2020 (ďalej len „NRIS“) a záväzkami SR ako členského štátu Európskej únie (ďalej len „EÚ“), vyplývajúcimi zo záverov Rady −Rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020, ako aj viacerým konkrétnym opatreniam v tejto oblasti.

13. Vláda SR 18. októbra 2017 uznesením č. 489/2017 prijala dodatok č. 4 k štatútu splnomocnenca pre NM a 31. októbra 2018 bol schválený dodatok č. 2 k organizačnému poriadku úradu splnomocnenca pre NM, ktorý sa od 1. januára 2018 člení na kanceláriu úradu splnomocnenca pre NM a odbor postavenia a práv národnostných menšín. Dodatkom bola taktiež zmenená periodicita vypracúvania správy o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín, ktorú splnomocnenec pre NM predkladá vláde SR, z pôvodnej jednoročnej na dvojročnú. Zároveň, v súlade s dodatkom môže splnomocnenec pre NM vo svojej pôsobnosti predkladať návrhy v rámci tvorby legislatívnych a nelegislatívnych opatrení súvisiacich s používaním jazykov národnostných menšín.

14. Výbor slúži ako inštitucionalizovaný konzultačný mechanizmus vo veciach účasti príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín na riešení vecí, ktoré sa ich týkajú. Výbor je stálym odborným orgánom rady vlády pre otázky týkajúce sa národnostných menšín a etnických skupín a ich príslušníkov, pre oblasť implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov (ďalej len „ Charta jazykov“) v zmysle čl. 7 ods. 4 a v zmysle čl. 15 RDNM.

15. V sledovanom období sa každoročne uskutočnili štyri riadne zasadnutia výboru. V mesiaci júl 2017 sa väčšine členov výboru za národnostné menšiny skončilo funkčné obdobie. V tejto súvislosti sa 3. a 12. júla uskutočnilo volebné zhromaždenie výboru, na ktorom zástupcovia 100 národnostných organizácií, preukázateľne sa angažujúcich v oblasti podpory zachovania a rozvoja identity a kultúry príslušníkov národnostných menšín, zvolili členov a náhradníkov výboru. Na jeho priebeh dozerala volebná komisia, ktorej členmi boli zástupcovia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len „MŠVVŠ SR“), MK SR, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (ďalej len „MZVEZ SR“), Ministerstva vnútra SR (ďalej len „MV SR“), úradu vlády a úradu splnomocnenca pre NM.

16. Členovia a členky výboru na XXVIII. zasadnutí výboru 9. februára 2018 prerokovali a uznesením č. 116 schválili návrh nového zmenia štatútu výboru. V porovnaní s pôvodným štatútom došlo predovšetkým k zmenám týkajúcim sa vytvorenia dvojkomorového systému, rozšírenia hlasovacieho práva na všetkých členov oboch komôr, úpravy spôsobu prijímania reprezentatívneho stanoviska, určenia okruhu stále prizývaných členov, zmeny jednoročnej periodicity hodnotiacich správ na dvojročnú a predĺženia funkčného obdobia členov výboru z troch na štyri roky. V súčasnosti sa výbor skladá z dvoch komôr. Jednu komoru tvoria zástupcovia výboru za národnostné menšiny, druhú komoru tvoria zástupcovia výboru za ústredné orgány štátnej správy. Hlasovacie právo majú členovia obidvoch komôr výboru. Členmi a členkami výboru komory za národnostné menšiny sú zástupcovia národnostných menšín, ktorých menuje a odvoláva predseda výboru na základe výsledkov volieb volebného

zhromaždenia. Členovia komory výboru za národnostné menšiny sú zástupcovia týchto národnostných menšín a etnických skupín:

- 5 zástupcov za maďarskú menšinu,
- 4 zástupcovia za rómsku menšinu,
- 2 zástupcovia za českú menšinu,
- 2 zástupcovia za rusínsku menšinu,
- 2 zástupcovia za ukrajinskú menšinu,
- 1 zástupca za nemeckú menšinu,
- 1 zástupca za poľskú menšinu,
- 1 zástupca za moravskú menšinu,
- 1 zástupca za ruskú menšinu,
- 1 zástupca za bulharskú menšinu,
- 1 zástupca za chorvátsku menšinu,
- 1 zástupca za židovskú menšinu,
- 1 zástupca za srbskú menšinu.

17. Organizácie preukázateľne sa angažujúce v oblasti podpory zachovania a rozvoja identity a kultúr príslušníkov národnostných menšín nominujú kandidátov na členov komory výboru za národnostné menšiny a ich náhradníkov prostredníctvom volebného zhromaždenia, ktoré zvolá predseda výboru. Organizácie jednotlivých národnostných menšín sa zaregistrujú na volebné zhromaždenie na sekretariáte výboru a zhromaždenie sa uskutočňuje osobitne pre každú národnostnú menšinu. Členmi komory výboru za ústredné orgány štátnej správy sú zástupcovia ústredných orgánov štátnej správy, a to:

- splnomocnenec pre RK,
- splnomocnenec vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti,
- generálny riaditeľ Sekcie medzinárodnoprávnej, konzulárnej a krízového manažmentu MZVEZ SR,
- generálny riaditeľ Sekcie národnostného a inkluzívneho vzdelávania MŠVVŠ SR,
- generálny riaditeľ Sekcie verejnej správy MV SR,
- generálny riaditeľ Sekcie kultúrneho dedičstva MK SR,
- generálny riaditeľ Sekcie sociálnej a rodinnej politiky Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“),
- riaditeľ odboru ľudských práv Ministerstva spravodlivosti SR (ďalej len „MS SR“).

Stále prizývanými členmi výboru bez hlasovacieho práva, ktorých vymenúva a odvoláva predseda výboru sú:

- verejný ochranca práv,
- zástupca Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva a národnostné menšiny,
- podpredseda rady vlády,
- riaditeľ Fondu na podporu kultúry národnostných menšín (ďalej len „fond“),
- výkonný riaditeľ Slovenského národného strediska pre ľudské práva (ďalej len „SNSĽP“),
- zástupca Rozhlasu a televízie Slovenska (ďalej len „RTVS“),

- dvaja odborníci preukázateľné pôsobiaci v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín, ktorí vyvíjajú v danej oblasti publikačnú, analytickú, vzdelávaciu alebo inú obdobnú činnosť,
- zástupca Združenia miest a obcí Slovenska (ďalej len „ZMOS“),
- zástupca Únie miest Slovenska (ďalej len „UMS“),
- zástupca Združenia samosprávnych krajov SK 8.

18. Úrad splnomocnenca pre NM sa v spolupráci s výborom aktívne zapojil do procesu prípravy Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v SR (ďalej len „stratégia ochrany a podpory ľudských práv“). Bola zriadenia odborná pracovná skupina na vypracovanie časti stratégie týkajúcej sa práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám pozostávajúca zo zástupcov národnostných menšín, odborníkov v oblasti práv osôb patriacich k národnostným menšinám a zástupcov verejnej správy. Pracovná skupina pripravila Východiskový materiál k časti stratégie ochrany a podpory ľudských práv, týkajúcej sa práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám, ktorý bol širokej verejnosti prezentovaný v roku 2014 na workshopoch v Košiciach a Bratislave. Cieľom workshopov bolo vytvoriť priestor pre participáciu odbornej verejnosti na diskusii k aktuálnym otázkam ochrany a podpory práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám. V roku 2015 pokračoval proces plnenia uznesenia vlády SR k stratégii ochrany a podpory ľudských práv, ktorý nadviazal na výsledky činnosti z predchádzajúceho obdobia. V nadväznosti naň úrad splnomocnenca pre NM v spolupráci s výborom participatívnym spôsobom za účasti zástupcov národnostných menšín vypracoval v roku 2015 návrh Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2016 – 2020 (ďalej len „Akčný plán“).

19. Akčný plán identifikoval ako hlavný cieľ v tejto oblasti zabezpečenie efektívneho, prehľadného a spoľahlivého systému ochrany a podpory práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám vrátane posilnenia jeho inštitucionálneho zabezpečenia. Tento cieľ bol rozpracovaný do siedmich operačných cieľov, ktoré sú zamerané na:

1. zabezpečenie komplexného prístupu k tvorbe právnych predpisov týkajúcich sa práv a postavenia národnostných menšín,
2. zlepšenie systému podpory kultúry národnostných menšín a etnických skupín,
3. účinnejšie zohľadnenie špecifík výchovno-vzdelávacích potrieb osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám,
4. zlepšenie podmienok používania jazykov národnostných menšín a etnických skupín v praxi,
5. zlepšenie informovanosti verejnosti o národnostných menšinách a etnických skupinách prostredníctvom médií,
6. zlepšenie mechanizmov participácie osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na rozhodovaní o veciach, ktoré sa ich týkajú,
7. zvýšenie poznatkovej bázy slúžiacej k lepšej identifikácii cieľových skupín – národnostných menšín a etnických skupín a ich potrieb prostredníctvom štatistického zisťovania a výskumu.

20. Každý z operačných cieľov je rozpracovaný na úroveň konkrétnych opatrení a aktivít, ktoré obsahujú indikátory plnenia, termíny plnenia, zodpovedných gestorov, spolupracujúce subjekty a zdroje financovania. Výsledný návrh Akčného plánu schválil výbor 17. decembra 2015 a rada vlády 20. júna 2016, ktorá zároveň odporučila vláde SR predmetný návrh schváliť.

21. Akčný plán bol schválený 26. októbra 2016 uznesením vlády SR č. 492/2016. Vláda SR týmto uznesením uložila podpredsedníčke vlády SR a ministerke spravodlivosti, podpredsedovi vlády SR a relevantným ministrom, ako aj vedúcemu úradu vlády a splnomocnencovi pre NM do 31. decembra 2020 zabezpečiť plnenie úloh vyplývajúcich z Akčného plánu. Do 31. decembra 2020 ďalej uložila povinnosť predložiť informáciu o plnení úloh z Akčného plánu vedúcemu úradu vlády, ktorý má zároveň do 31. marca 2021 povinnosť vypracovať a predložiť na rokovanie vlády SR správu o plnení úloh z Akčného plánu s návrhom na ich aktualizáciu. Zároveň vláda SR odporučila predsedníčke Štatistického úradu SR (ďalej len „ŠÚ SR“), výkonnému riaditeľovi SNSĽP, predsedovi ZMOS, prezidentovi UMS, generálnemu riaditeľovi RTVS a generálnemu riaditeľovi Slovenského národného múzea (ďalej len „SNM“) podieľať sa na realizácii úloh vyplývajúcich z Akčného plánu a do 31. decembra 2020 predložiť vedúcemu úradu vlády podklady na spracovanie správy o plnení úloh Akčného plánu.

22. Na naplnenie hlavného cieľa Akčného plánu, ktorým je zabezpečiť efektívny, prehľadný a spoľahlivý systém ochrany a podpory práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám vrátane posilnenia jeho inštitucionálneho zabezpečenia, splnomocnenec pre NM v decembri 2016 zriadil Koordinačnú komisiu na zabezpečenie plnenia úloh vyplývajúcich z Akčného plánu (ďalej len „koordinačná komisia“). Členmi koordinačnej komisie za národnostné menšiny je trinásť zástupcov menšín nominovaných členmi výboru, a to za každú národnostnú menšinu jeden, ako aj 18 zástupcov za štátne orgány.

23. V súvislosti s plnením operačného cieľa 1 Akčného plánu, týkajúceho sa zabezpečenia komplexného prístupu k tvorbe právnych predpisov upravujúcich práva a postavenie národnostných menšín splnomocnenec pre NM zriadil pracovnú skupinu, ako aj neformálnu pracovnú skupinu zloženú z právnych expertov. Obe skupiny priebežne pracujú na analýze aktuálneho právneho stavu a hľadaní možných riešení. Operačný cieľ 2 týkajúci sa zlepšenia systému podpory kultúry národnostných menšín a etnických skupín bol naplnený predovšetkým prijatím zákona o fonde. Operačný cieľ 3 sa priebežne realizuje v spolupráci s MŠVVŠ SR a Štátnym pedagogickým ústavom.

24. Implementácia operačného cieľa 4 Akčného plánu zameraného na zlepšenie podmienok používania jazykov národnostných menšín a etnických skupín v praxi úzko súvisí so zriadením poradnej skupiny splnomocnenca pre NM pre zabezpečenie zosúladenia praxe s právom o používaní jazykov národnostných menšín. Poradná skupina pozostáva z piatich samostatných podskupín, a to konkrétne pre maďarský jazyk, rusínsky jazyk, rómsky jazyk, ukrajinský jazyka a nemecký jazyk. Hlavnou úlohou poradnej skupiny je pripraviť podkladové materiály na zabezpečenie jednotnej odbornej terminológie v jazykoch národnostných menšín, informatívne jazykové mutácie legislatívnych textov, oficiálne formuláre, dokumenty o metodologických materiáloch pri používaní jazykov národnostných menšín upravené zákonom o používaní jazykov národnostných menšín.

25. K zlepšeniu mechanizmov participácie osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na rozhodovaní o veciach, ktoré sa ich týkajú, v rámci operačného cieľa 6 Akčného plánu, splnomocnenec pre NM zorganizoval medzinárodný workshop pod názvom *Modely participačných mechanizmov pre príslušníkov národnostných menšín v Európe*, ktorý sa uskutočnil 20. septembra 2017 v Bratislave. Seminár sa týkal plnenia operačného cieľa Akčného plánu zameraného na zlepšenie mechanizmov účasti osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na rozhodovacom procese v záležitostiach, ktoré sa ich týkajú. Hlavnou témou workshopu boli nové výzvy a impulzy pri hľadaní účinných mechanizmov účasti národnostných menšín, modelov participačných mechanizmov osôb patriacich k

národnostným menšinám vo vybraných európskych krajinách. V rámci workshopu bol vytvorený priestor pre prezentáciu zahraničných hostí a téma panelovej diskusie, ktorá ukončila program workshopu, bol súčasný stav a vízia účasti národnostných menšín v SR.

26. Pokiaľ ide o plnenie operačného cieľa 7 Akčného plánu zameraného na zvýšenie vedomostnej základne pre lepšiu identifikáciu cieľových skupín a plnenie úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu na sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021 na roky 2017-2020 (ďalej len „NAP SODB 2021“) bola zriadená expertná pracovná skupina na prípravu metodiky sčítania obyvateľov z hľadiska ich príslušnosti k národnosti alebo etnickej príslušnosti, ktorá v súčasnosti vykonáva dané úlohy.

27. Splnomocnenec pre NM v súlade s programovým vyhlásením vlády, ktorá sa zaviazala na základe analýzy na národnostne zmiešanom území vytvoriť podmienky pre zosúladenie praxe s platným zákonom o používaní jazykov národnostných menšín, inicioval opatrenia v oblasti jazykového vzdelávania štátnych zamestnancov. Pôvodná právna úprava explicitne neuvádzala možnosť vzdelávania štátnych zamestnancov zameraného na zvyšovanie úrovne ovládania menšinových jazykov. Vyhláška úradu vlády č. 126/2017 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o vzdelávaní štátnych zamestnancov, okrem iného uvádza, že jazykové kompetenčné vzdelávanie je zamerané na udržiavanie a zdokonaľovanie úrovne ovládania jazyka národnostnej menšiny pre skupinu štátnych zamestnancov vykonávajúcich štátnu službu v obciach vymedzených v osobitnom predpise. Osobitným predpisom sa na účely tejto vyhlášky rozumie Nariadenie vlády SR č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania SR patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva (ďalej len „nariadenie č. 221/1999 Z. z.“) v znení nariadenia vlády SR č. 534/2011 Z. z., ktoré novelizovalo nariadenie vlády SR č. 221/1999 Z. z..

28. V súlade so štatútom výboru sa pravidelne vypracúvajú hodnotiace Správy o podpore kultúr národnostných menšín, Správy o stave národnostného školstva a Správy o používaní jazykov národnostných menšín (ďalej len „hodnotiace správy“), ktoré sa predkladajú na schválenie rade vlády. Hodnotiace správy sú v súlade s princípom participatívnosti spracované odborníkmi za jednotlivé národnostné menšiny. Hodnotiace správy sú priestorom pre národnostné menšiny na artikuláciu potrieb, signalizovanie problémov a ťažkostí ako aj, vízií a cieľov. Hodnotiace správy schvaľuje výbor po ich prerokovaní, ku ktorým následne zaujímajú stanovisko dotknuté rezorty.

29. Jedným z najvýznamnejších nástrojov priamej podpory kultúry a jazyka národnostných menšín a výchovy a vzdelávania k právam národnostných menšín bol do konca roka 2017 dotačný program Kultúra národnostných menšín (ďalej len „dotačný program KNM“) úradu vlády, ktorý bol v gescii splnomocnenca pre NM. Dotácie sa v rámci dotačného programu KNM poskytovali na podporu v rámci troch podprogramov zameraných na:

- zachovanie, vyjadrenie, ochranu a rozvoj identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín,
- výchovu a vzdelávanie k právam národnostných menšín,
- interetnický a interkultúrny dialóg a porozumenie medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami.

30. Účel, podmienky, rozsah a spôsob poskytovania dotácií v pôsobnosti úradu vlády ustanovoval zákon č. 524/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Úradu vlády SR v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o poskytovaní dotácií úradu vlády“). Spôsob prerozdelenia finančných prostriedkov medzi jednotlivé národnostné menšiny vychádzal z

matematického modelu výpočtu finančných zdrojov, ktorý zohľadňuje pri prepočítavaní výšky alokácie pre jednotlivé národnostné menšiny viaceré kritériá s cieľom transparentného a spravodlivého rozdeľovania prostriedkov, ktorý tvorí prílohu Smernice vedúceho úradu vlády o poskytovaní dotácií. Tieto pravidlá prerozdeľovania finančných prostriedkov boli vypracované a schválené výborom. Alokáciu finančných prostriedkov pre jednotlivé národnostné menšiny v rámci dotačného programu KNM 2017 schválil výbor podľa percentuálneho rozdelenia finančných prostriedkov v roku 2016. V tabuľke je uvedená výška pridelených finančných prostriedkov na dotačný program KNM v rokoch 2015 −2017. Pomer rozdelenia finančných prostriedkov na podpornú činnosť je stanovený v § 22 zákona o fonde. Tabuľka znázorňuje udelené finančné prostriedky pre jednotlivé národnostné menšiny.

Národnostné menšiny	Pridelené finančné prostriedky v eurách			
	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
bulharská národnostná menšina	35 504	35 504	41 400	76 000
česká národnostná menšina	229 815	229 815	266 400	281 200
chorvátska národnostná menšina	48 064	48 064	55 800	76 000
maďarská národnostná menšina	1 955 296	1 955 296	2 268 00	4 028 000
moravská národnostná menšina	30 489	30 489	35 100	106 400
nemecká národnostná menšina	88 880	88 880	103 050	136 800
poľská národnostná menšina	64 683	64 683	75 600	106 400
rómska národnostná menšina	664 152	664 152	770 400	1 702 400
rusínska národnostná menšina	294 032	294 032	340 650	486 400
ruská národnostná menšina	53 377	53 377	62 100	83 600
srbská národnostná menšina	28 706	28 706	33 300	53 200
ukrajinská národnostná menšina	100 673	100 673	117 000	152 000
židovská národnostná menšina	52 825	52 825	61 200	83 600
multikultúrne a interetnické aktivity	232 754	232 754	270 000	228 000
Spolu:	3 879 250	3 879 250	4 500 000	7 600 000

31. V roku 2015 boli vyhlásené dve výzvy v rámci dotačného programu KNM 2015. V rámci oboch dotačných výziev bolo predložených spolu 1 960 projektov. Hodnotiace komisie odporúčali v rámci oboch výziev na schválenie celkovo 1 240 projektov 599 žiadateľov v sume 3 872 696 eur. V dotačnom programe KNM 2016 bolo v rámci výzvy predložených spolu 1 846 projektov. Hodnotiace komisie v rámci výzvy odporučili na schválenie celkovo 1 231 projektov 555 žiadateľov v celkovej sume 3 879 250 eur. Za rok 2017 bolo v dotačnom programe KNM predložených 1917 projektov, pričom pätnásť komisií na posudzovanie projektov v rámci dotačného programu KNM 2017 odporučilo podporiť spolu 1342 projektov v sume 4 500 000 eur, teda v plnej výške alokovaných prostriedkov. Úrad splnomocnenca pre NM sa v uvedenom období snažil udržať trend promptného uzatvárania zmlúv a vyplácania dotácií. V roku 2018 bolo fondom vyhlásených 7 výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie alebo štipendia. Odborné rady kultúry pre jednotlivé národnostné menšiny hodnotili celkovo 2 127 žiadostí a z nich 1 447 žiadostí v celkovej sume 7 394 538 eur predložili riaditeľovi na rozhodnutie.

32. S cieľom zabezpečiť systematickú podporu kultúrnych a umeleckých aktivít všetkých národnostných menšín v SR si vláda SR v programovom vyhlásení dala za cieľ prijať zákon o fonde. Na základe Plánu legislatívnych úloh vlády SR na rok 2017 pripravilo MK SR návrh

zákona o fonde, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2017 – okrem čl. II, III a čl. V, bodov 6, 13 a 19, ktoré nadobudli účinnosť 1. januára 2018. V oblasti podpory kultúry národnostných menšín sa tak od 1. januára 2018 presunuli kompetencie z úradu vlády na novú verejnoprávnu inštitúciu nezávislú od ústredných orgánov štátnej správy reprezentovanú odborníkmi zo všetkých národnostných menšín.

33. Cieľom zákona bolo pretransformovať dotačný program úradu vlády a vytvoriť inštitúciu zabezpečujúcu efektívnu a systematickú podporu kultúrnych a umeleckých aktivít všetkých národnostných menšín v SR, administratívne nezávislú od ústredných orgánov štátnej správy, reprezentovanú odborníkmi zo všetkých národnostných menšín. Zákon taxatívne ustanovuje pomer sumy finančných prostriedkov pre jednotlivé odborné rady vyjadrený percentuálnym podielom. Účelom fondu je predovšetkým zachovanie, vyjadrenie, ochrana a rozvoj identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín, výchova a vzdelávanie k právam národnostných menšín, ako aj rozvoj a podpora interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi občanmi slovenskej národnosti a občanmi patriacimi k národnostným menšinám a etnickým skupinám na Slovensku. Predmetný zákon nahradil doterajší systém podpory národnostných menšín, ktorý upravoval zákon o poskytovaní dotácií úradu vlády.

34. V záujme zabezpečenia čo najširšej participácie zástupcov menšín pri tvorbe tohto kľúčového legislatívneho opatrenia splnomocnenec pre NM v zmysle svojho štatútu zriadil na obdobie od 1. júla 2016 do 30. septembra 2016, Dočasnú pracovnú skupinu pre prípravu návrhu zákona o fonde. Pracovná skupina pozostávala z vedúceho pracovnej skupiny, ktorým bol splnomocnenec pre NM a desiatich členov za národnostné menšiny, ktorí boli vymenovaní splnomocnencom pre NM. Uvedená pracovná skupina v súlade so zásadami jej činnosti zasadala celkovo trikrát. Výbor participoval na tvorbe zákona o fonde, na zasadnutiach sa zaoberal jednotlivými časťami, členovia a členky výboru ho pripomienkovali a boli pravidelne informovaní o jednotlivých krokoch v procese jeho tvorby.

35. Hlavná úloha pri fungovaní fondu pripadla odborným radám zastúpeným odbornou verejnosťou, ktorých členov si volia organizácie národnostných menšín demokratickým spôsobom. Nová koncepcia podpory kultúrnych a vedeckých aktivít národnostných menšín žijúcich na Slovensku sa opiera o tieto hlavné zásady:

- zriadenie fondu ako hlavného finančného nástroja zameraného výlučne na podporu kultúrnych a vedeckých aktivít menšín,
- definovanie úloh a cieľov podpornej činnosti fondu a transparentných pravidiel používania jeho zdrojov,
- zabezpečenie nezávislosti a odbornosti rozhodovania v kľúčových orgánoch fondu,
- definovanie účelu použitia prostriedkov fondu a mechanizmov kontroly ich používania,
- definovanie finančných zdrojov fondu.

36. V rámci nového mechanizmu podpory kultúry národnostných menšín si každá menšina môže nastaviť systematickú podporu svojich kultúrnych a umeleckých aktivít. Zvýšením objemu finančných prostriedkov vznikne väčší priestor na zviditeľnenie kultúrnych hodnôt príslušníkov národnostných menšín a prezentácie bohatosti a pestrosti ich kultúry, ako aj ich vzájomnej tolerancie a rešpektu. Vzhľadom na určenie výšky štátneho príspevku do fondu na 8 miliónov eur je predpoklad primeranej výšky materiálnej podpory so zabezpečením dostatku finančných prostriedkov na rozvoj kultúry národnostných menšín.

III. Otázky vyžadujúce okamžité riešenie

V programe vlády venovať zvýšenú pozornosť právam menšín ako neoddeliteľnej súčasti ľudských práv a zabezpečiť efektívnu koordináciu medzi inštitúciami vo všetkých otázkach týkajúcich sa ochrany ľudských práv a práv menšín v úzkej spolupráci s predstaviteľmi národnostných menšín a zástupcami občianskej spoločnosti;

37. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (ďalej len „MPRV SR"), ako riadiaci orgán pre Integrovaný regionálny operačný program 2014 – 2020 (ďalej len „IROP"), zabezpečovalo v priebehu roka 2017 implementáciu výziev na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok, pri ktorých bola uplatnená relevantnosť pre horizontálnu prioritu pod názvom *Podpora rovnosti mužov a žien a nediskriminácie,* ktoré majú zároveň nadväznosť na opatrenia na vyrovnávanie príležitostí znevýhodnených skupín obyvateľstva.

38. IROP nestanovuje osobitnú stratégiu pre príspevok k riešeniu špecifických potrieb geografických oblastí a cieľových skupín najviac postihnutých chudobou, ktoré sú zadefinované na úrovni Partnerskej dohody SR, t. j. vo vzťahu k marginalizovaným rómskym komunitám (ďalej len „MRK"). IROP je implementovaný prostredníctvom regionálnych integrovaných územných stratégií. Opatrenia v rámci IROP sú realizované na celom území krajov SR, pričom realizácia aktivít je oprávnená aj na území obcí definovaných v Atlase rómskych komunít.

39. Realizácia aktivít v rámci prioritnej osi IROP č. 2 pod názvom *Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám* prispieva k riešeniu hlavnej potreby, t. j. vytváraniu podmienok pre nezávislý a plnohodnotný život osôb. Príslušníci MRK sú okrem rizika chudoby postihnutí aj vysokou mierou sociálneho vylúčenia z dôvodu nerovného prístupu k vzdelávaniu. V rámci IROP, prioritnej osi č.2, investičnej priority 2.2 boli na konci roka 2016 vyhlásené výzvy v rámci špecifického cieľa. pod názvom *Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom vývoja vzdelávacej a výcvikovej infraštruktúry* v súvislosti so vzdelávaním aj detí z znevýhodnených skupín obyvateľstva:

- Výzva 2.2.1. na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na zvýšenie kapacít infraštruktúry MŠ; v celkovom objeme 79 757 690 eur (zdroj EU),
- Výzva 2.2.2 na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní; v celkovom objeme 98 832 378 eur (zdroj EÚ),
- Výzva 2.2.3. na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na budovanie a zlepšenie technického vybavenia jazykových učební, školských knižníc, odborných učební rôzneho druhu v ZŠ; v celkovom objeme 35 601 822 eur (zdroj EÚ).

40. Výzvy v rámci Investičnej priority IROP č. 2.1 pod názvom *Investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry*, ktoré prispievajú k celoštátnemu, regionálnemu a miestnemu rozvoju, znižujú nerovnosť z hľadiska zdravotného postavenia, podporujú sociálne začleňovanie prostredníctvom lepšieho prístupu k sociálnym, kultúrnym a rekreačným službám a prechod z inštitucionálnych služieb na komunitné v súvislosti so skvalitnením zdravotnej starostlivosti resp. sociálnych služieb aj pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva:

- Výzva na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na podporu prechodu poskytovania sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

z inštitucionálnej formy na komunitnú (proces deinštitucionalizácie existujúcich zariadení); v celkovom objeme 67 449 470 eur (zdroj EÚ),
- Výzva na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na modernizáciu infraštruktúry ústavných zariadení poskytujúcich akútnu zdravotnú starostlivosť, za účelom zvýšenia ich produktivity a efektívnosti; v celkovom objeme 70 miliónov eur (zdroj EÚ),
- Výzva na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na podporu poskytovania nových a existujúcich sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadeniach na komunitnej úrovni, v celkovom objeme 72 363 394 eur (zdroj EÚ),
- Podpora poskytovania nových a existujúcich sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadeniach na komunitnej úrovni.

41. Výzva v rámci Investičnej priority IROP č. 4.2 pod názvom *Investovanie do sektora vodného hospodárstva* s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec týchto požiadaviek v súvislosti so zvýšením podielu obyvateľstva so zlepšeným zásobovaním pitnou vodou aj pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva:

- Výzva na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na zlepšenie zásobovania pitnou vodou, čistenie odpadových vôd, kanalizácia; v celkovom objeme 55 000 000 eur (zdroj EÚ).

Zároveň uvádzame ďalšie informácie:

- dôvod znevýhodnenia – rasový alebo etnický pôvod, príslušnosť k etnickej menšine,
- oblasť, v ktorej sa znevýhodnenia majú odstrániť – zdravotná starostlivosť, sociálne služby, vzdelávanie a životné prostredie,
- predpokladané časové obdobie realizácie – Programové obdobie 2014 - 2020 (realizácia projektov),
- zvolený spôsob pre odstránenie znevýhodnenia – Poskytnuté nenávratné finančné príspevky budú využité na realizáciu projektov pre skvalitnenie a zefektívnenie dostupnosti kvalitnejších služieb a zlepšenie podmienok a prístupu k pitnej vode aj pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva.

42. V roku 2018 boli plánované výzvy s nasledovnými zameraniami:

- podpora a rozvoj služieb starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa na komunitnej úrovni,
- integrácia primárnej zdravotnej starostlivosti formou budovania centier integrovanej zdravotnej starostlivosti,
- zvýšenie kapacít infraštruktúry MŠ,
- zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní,
- zakladanie kreatívnych centier a podpora dopytu po kreatívnej tvorbe (emerging talents).

43. Kapitola č. 5 IROP sa vecne dotýka špecifických potrieb geografických oblastí najviac postihnutých chudobou alebo cieľových skupín najviac ohrozených diskrimináciou alebo sociálnym vylúčením s osobitným zreteľom na marginalizované komunity a osoby s postihnutím.

44. V zmysle Partnerskej dohody SR na roky 2014 – 2020 (ďalej len „PD SR“) sa bude uplatňovať integrovaný prístup na riešenie špecifických potrieb geografických oblastí najviac zasiahnutých chudobou, najviac ohrozených diskrimináciou, alebo sociálnym vylúčením, realizovaný pre cieľovú skupinu MRK. Intervencie pre MRK budú realizované prostredníctvom operačného programu ľudské zdroje (ďalej len „OP ĽZ“). Cieľom podpory z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (ďalej len „EŠIF“) je docieliť väčšiu integráciu separovaných a segregovaných rómskych komunít do spoločnosti, a to aj vo vzťahu k plneniu priorít NRIS.

45. Príslušníci MRK sú okrem rizika chudoby postihnutí aj vysokou mierou sociálneho vylúčenia z dôvodu nerovného prístupu k vzdelávaniu, zamestnanosti, zdravotnej starostlivosti a bývaniu. Hlavnou príčinou chudoby osôb v produktívnom veku vrátane MRK je nezamestnanosť, najmä nezamestnanosť dlhodobého charakteru, kde navyše hrozí riziko medzigeneračnej reprodukcie chudoby. Nízka úroveň miezd a minimálna kvalifikácia však môže tiež zapríčiniť fenomén tzv. pasce chudoby.

46. IROP implementovaný prostredníctvom regionálnych integrovaných územných stratégií bude realizovaný na celom území krajov, pričom realizácia aktivít IROP bude oprávnená aj na území obcí definovaných v Atlase rómskych komunít. Pri súčasnom definovaní rozsahu podpory z IROP a OP ĽZ nebude dochádzať k duplicite podpory MRK. Nakoľko ide o nepriamy účinok budúcich intervencií, nie je možné vopred odhadnúť očakávaný dopad.

47. Časť podpory z IROP bude priamo smerovaná do oblasti poskytovania sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorej cieľovou skupinou sú osoby, ktorým hrozí, z hľadiska ich veku a postihnutia, sociálne vylúčenie. Ide o rodiny, seniorov, deti a mladých dospelých a zdravotne postihnuté osoby. Realizácia aktivít v rámci prioritnej osi IROP č. 2 bude prispievať k riešeniu hlavnej potreby, t. j. vytváraniu podmienok pre nezávislý a plnoprávny život osôb, ktorým sú poskytované sociálne služby alebo je zabezpečovaná náhradná starostlivosť.

48. V IROP bude využitý sociálny aspekt vo verejnom obstarávaní, ktorý by mal priniesť vyššiu mieru účasti na trhu práce nielen pre MRK, ale súčasne by mal podporiť pracovné príležitosti pre dlhodobo nezamestnané osoby a ďalšie znevýhodnené skupiny na trhu práce. Zákon č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní umožňoval zohľadniť sociálne hľadisko pri verejnom obstarávaní prostredníctvom osobitných podmienok plnenia zmluvy aj v programovom období 2007 - 2013. Bližšie rozpracovaný sociálny aspekt z pohľadu implementácie je obsiahnutý v systéme riadenia pre programové obdobie 2014 – 2020. Náčrt príspevku IROP k riešeniu špecifických potrieb geografických oblastí a cieľových skupín najviac postihnutých chudobou:

Cieľová skupina/geografická oblasť	Hlavný typ plánovaných aktivít, ktoré sú súčasťou	Prioritná os	Investičná priorita	Fond	Kategória regiónu

	integrovaného prístupu				
Rodiny, deti a mladí dospelí, seniori, osoby so zdravotným postihnutím	Deinštitucionalizácia poskytovania sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately	2	2.1	EFRR	Menej rozvinutý región
Rodiny, deti a mladí dospelí, seniori, osoby so zdravotným postihnutím	Deinštitucionalizácia poskytovania sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately	2	2.1	EFRR	Viac rozvinutý región

49. MPRV SR v roku 2017 predložilo návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov (ďalej len „pozemkový zákon“).

50. Novela zákona rieši rokmi citlivú problematiku v súvislosti s potrebou usporiadania vlastníckych a užívacích pomerov k pozemkom nachádzajúcim sa pod osídleniami, teda ide o urbanistické sídla pod osídleniami marginalizovaných skupín obyvateľstva (ďalej len „osídlenie“), ako aj k pozemkom v hospodárskych dvoroch, čo sa prejavilo v rozšírení dôvodov vykonávania pozemkových úprav v § 2 ods. 1. S potrebou aplikačnej praxe sa v ustanovení § 2 v odsekoch 2 a 3 vymedzilo, z akých dôvodov dochádza k nariadeniu alebo povoleniu pozemkových úprav. V systéme spolupráce s MPRV SR došlo k vytvoreniu základných právnych realizačných predpisov zákonom č. 153/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa pozemkový zákon a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Novelizačným bodom 23, bol vložený do pozemkového zákona nový § 8g „*Jednoduché pozemkové úpravy vykonávané na usporiadanie vlastníckych a užívacích pomerov k pozemkom pod osídleniami*“, ktorými bol vytvorený právny nástroj realizácie národných projektov (ďalej len „NP“). Na tento proces nadväzovalo v systéme spolupráce vydanie vyhlášky MS SR č. 213/2017 Z. z., ktorou sa mení vyhláška č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku v znení neskorších predpisov. Táto vyhláška nanovo upravuje východiskovú jednotkovú hodnotu pozemkov pod osídleniami, upravujúcu aj uplatnenie hodnoty koeficientu jej funkčného využitia. Vyhláška rovnako upravila v systéme polohovej diferenciácie aj pozemky, ktoré sa nachádzajú pod osídleniami marginalizovaných skupín obyvateľstva. Na základe novelizovanej vyhlášky bol vytvorený právny nástroj určenia hodnoty pozemkov a oboma právnymi úpravami a vďaka postupom gestorov právnych úprav došlo k vytvoreniu legislatívnych nástrojov NP pod názvom *Podpora vysporiadavania pozemkov v MRK*.

51. Oproti doterajšej právnej úprave novela jednoznačne upravila procesné ustanovenia jednoduchých pozemkových úprav. Zároveň rieši aj problematiku, ktorá vznikla v minulosti v súvislosti so zmenou štátnej hranice. V tomto prípade novela vymedzila na podanie návrhu ústredný orgán štátnej správy, z ktorého podnetu bola zmena štátnej hranice vykonaná, pričom

ústredný orgán štátnej správy je povinný si zabezpečiť na vykonanie pozemkových úprav finančné prostriedky zo svojej rozpočtovej kapitoly. Vyrovnanie sa poskytne iba v prípadoch, ktoré poskytuje Slovenský pozemkový fond (ďalej len „SPF“) alebo správca, pričom vlastníkom sa poskytnú nové pozemky v rovnakej výmere a druhu pozemku, ako mali pozemky, ktoré prešli na územie iného štátu.

52. V prípade pozemkov pod osídlením, novela zákona dáva vlastníkom pozemkov a vlastníkom spoluvlastníckych podielov možnosť rozhodnúť sa pre vyrovnanie a to; v nových pozemkoch, v pozemkoch pod osídlením alebo v peniazoch. Pokiaľ si vlastník takto dotknutých pozemkov vyberie z možnosti pozemky na účely vyrovnania alebo peniaze, jeho pôvodný pozemok, resp. jeho spoluvlastnícky podiel k pôvodnému pozemku, pod osídlením MRK prejde do vlastníctva obce, pričom obec nesmie tento pozemok scudziť ani zaťažiť s výnimkou prevodu do vlastníctva obyvateľa obydlia.

53. Novela pozemkového zákona účinná od 1. septembra 2017 umožňuje riešiť problematiku usporiadania vlastníckych a užívacích pomerov k pozemkom nachádzajúcim sa pod osídleniami formou pozemkových úprav. V prípade, ak pozemkové úpravy prebehnú úspešne, pozemky pod osídlením nadobudne obec, ktorá ich môže následne Rómom odpredať. Podľa prijatej novely zákona ide vždy o návrhové konanie, ktoré môže podať iba obec, na území ktorej sa osídlenie nachádza. Správne orgány povolia konanie len v prípade, ak sú preukázané podmienky určené zákonom.

54. Vláda SR v programovom vyhlásení 2016-2020, venuje zvýšenú pozornosť rómskej národnostnej menšine, ktorá je zvýraznená záväzkom osobitnej pozornosti vlády SR v oblasti realizácie stratégie NRIS. Programové vyhlásenie v jednotlivých častiach obsahuje konkrétne smerovanie vládnych politík najmä na úseku základných 4 oblasti NRIS pre oblasť vzdelávanie, zamestnanosti, zdravia a bývania. Súčasťou rozvoja NRIS sa stali aj splnomocnencom pre RK pripravené nové akčné plány NRIS pre oblasť nediskriminácie a oblasť prístupov smerom k väčšinovej spoločnosti pod názvom *Iniciatíva integrácie Rómov prostredníctvom komunikácie*. Vláda SR tieto akčné plány schválila uznesením č. 424/2017, ktoré sú ďalším opatrením vlády SR harmonicky dopĺňajúcimi stratégiu ochrany a podpory ľudských práv, ktorá rovnako obsahuje aj Akčný plán nediskriminácie a Akčný plán výchovy a vzdelávania k ľudským právam. NRIS v celom priebehu jej rozvoja bola vytváraná participatívnym spôsobom s predstaviteľmi rómskej národnostnej menšiny a zástupcami občianskej spoločnosti.

55. Orgány verejného zdravotníctva sa podieľajú na plnení úloh Akčného plánu pod názvom *Zdravie* v rámci spolupráce s úradom splnomocnenca pre RK. Orgány verejného zdravotníctva sa zúčastnili viacerých pracovných zasadnutí organizovaných úradom splnomocnenca pre NM. Stretnutie sa uskutočnilo v súvislosti s plnením cieľov jednotlivých akčných plánov NRIS. Na plnení cieľov NRIS pre oblasť zdravia bol zameraný aj NP pod názvom *Zdravé komunity*, ktorý od roku 2014 zabezpečuje Ministerstvo zdravotníctva SR (ďalej len „MZ SR“) v spolupráci s podriadenou organizáciou Zdravé regióny. Cieľom je podpora zdravia segregovaných a separovaných rómskych komunít prostredníctvom zvyšovania informovanosti a zdravotnej výchovy. V rámci ochrany a podpory zdravia znevýhodnených komunít orgány verejného zdravotníctva v rámci plnenia úloh vyplývajúcich z NRIS v priorite zdravie dlhoročne spolupracujú so školami s vyššou koncentráciou žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (ďalej len „SZP“) a deťmi z rómskych komunít. Žiaci sú opakovane intervenovaní v oblastiach ako zdravý spôsob života a hygiena prostredia, stomatohygiena, prvá pomoc a prevencia úrazov, výchovy k zodpovednému manželstvu a rodičovstvu, zdravá výživa, starostlivosť o

ľudské telo, škodlivosť látkových a nelátkových závislostí, fajčenia, alkoholu, prevencia parazitárnych nákaz a infekčných chorôb, dospievanie a zmeny v telesnej a duševnej oblasti.

56. Počas realizácie vzniklo 264 pracovných pozícií asistentov osvety zdravia (ďalej len „AOZ"), 24 pozícií koordinátorov AOZ, 8 AOZ v prostredí nemocníc. Do projektu je zapojených 194 lokalít. NP má pozitívny dopad na 200 000 obyvateľov rómskej národnostnej menšiny a príslušníkov urbanistických sídiel MRK. S cieľom pokrytia Bratislavského kraja (mesto Malacky a 5 ďalších obcí okresu Malacky) vznikol NP pod názvom *Zdravé komunity 3A*, ktorého vyhlasovateľom je MPSVR SR. Alokovaná výška zdrojov štátneho rozpočtu a EŠIF na tento NP je v sume 303 557 eur. V rámci rokov 2018 – 2019 je v pláne prostredníctvom projektov *Zdravé komunity 2A* a *Zdravé komunity 3A* zamestnať celkom 279 zamestnancov na pozícií AOZ vo viac ako 300 obciach vo všetkých krajoch SR. Počet zamestnancov v projekte Zdravé komunity k 11 júnu 2018 bol 278, z toho počet Rómov bol 184 (pôvodne plánovaný cieľ 90). Vzhľadom na antidiskriminačné opatrenia je potrebné poukázať na skutočnosť, že aj títo pracovníci, ako aj pracovníci v NP, ktoré sú v pôsobnosti splnomocnenca pre RK, sú kvalifikovaní ako zamestnanci vykonávajúci politiky a opatrenia v oblasti prevencie diskriminácie alebo sociálneho začlenenia vo verejnom aj v neverejnom sektore. Koordináciu medzi NRIS v oblasti Akčného plánu D.2.3 Oblasť zdravia a aktivitami NP zabezpečuje splnomocnenec pre RK.

57. Podľa § 14 ods. 2 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti") občan má právo na prístup k zamestnaniu bez akýchkoľvek obmedzení v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávnych vzťahoch a obdobných právnych vzťahoch ustanovenou zákonom č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach, o ochrane pred diskrimináciou, (ďalej len „antidiskriminačný zákon"). V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, zdravotného postihnutia, veku, majetku, rodu alebo iného postavenia.

58. V rámci uplatňovaných Aktívnych opatrení na trhu práce (ďalej len „AOTP") a v súlade so zákonom o službách zamestnanosti sú v SR poskytované:

AOTP zamerané na podporu zamestnateľnosti:

- poskytovanie náhrady častí cestovných výdavkov uchádzača o zamestnanie, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa (§ 32ods. 12 písm. d),
- informačné a poradenské služby (§ 42),
- odborné poradenské služby (§ 43),
- vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzačov o zamestnanie (ďalej len „UOZ") (§ 46),
- príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51),
- príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52),
- príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§ 52a).
- sprostredkovanie zamestnania (§ 32, okrem § 32 ods. 12 písm. d),

AOTP zamerané na zvýšenie zamestnanosti

- príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49),
- príspevok na zamestnávanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (ďalej len „ZUOZ“) (§ 50),
- príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti(§ 50j),
- príspevok na podporu vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní (§ 51a),
- príspevok na vytvorené nové pracovné miesta (§ 53d)
- príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (§ 56),
- príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť (§57).

AOTP zamerané na podporu udržania zamestnancov v zamestnaní, udržanie existujúcich pracovných miest a predchádzanie zrušenia pracovného miesta alebo hromadného prepúšťania zamestnancov sú:

- vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47),
- príspevok na podporu udržania pracovných miest (§ 50k),
- príspevok na dochádzku za prácou (§ 53),
- príspevok na podporu mobility za prácou (§ 53a),
- príspevok na dopravu do zamestnania (§ 53b),
- príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní (§ 56a),
- príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59),
- príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60).

59. NP pod názvom *Terénna sociálna práca v obciach I.* („ďalej len „TSP“) a *Podpora vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni* v gescii odboru sociálnych služieb MPSVR SR pre programové obdobie 2014 - 2020 prispievajú najmä k podpore integrácie marginalizovaných skupín, vrátane Rómov a jednotlivcov alebo skupín ohrozených diskrimináciou, chudobou alebo sociálnym vylúčením zo spoločnosti a k zvyšovaniu účasti na trhu práce.

60. NP TSP v obciach I. je implementovaný v období 4 rokov (10/2015-09/2019) vo všetkých krajoch SR, vrátane Bratislavského samosprávneho kraja s celkovou výškou nenávratného finančného príspevku 29 340 353 eur. Projekt je zameraný na pomoc osobám, ktoré žijú v riziku chudoby, sú ohrozené sociálnym vylúčením alebo sú sociálne vylúčené. Táto pomoc je poskytovaná formou priamej podpory týchto osôb alebo zvyšovaním dostupnosti a kvality služieb, celkovej sociálnej infraštruktúry a ďalších nástrojov pomoci prostredníctvom preventívnych opatrení, vzdelávania, odbornej prípravy, výskumu a zdravotnej starostlivosti. NP TSP prispieva k zvýšeniu aktívnej účasti ľudí na riešení svojej sociálnej situácie, na zefektívnení súčasných a zavedení nových nástrojov s aktívnou účasťou cieľových skupín, rozvoj a dostupnosť vybraných sociálnych služieb a taktiež prispieva k napĺňaniu cieľov stanovených v prioritnej osi č. 2 OP ĽZ Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí. Hlavným cieľom je trvalá udržateľnosť integrácie mladých ľudí, najmä tých, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy na trh práce, vrátane mladých ľudí ohrozených sociálnym vylúčením a mladých ľudí z marginalizovaných komunít vrátane vykonávania systému záruk pre mladých ľudí. V marci 2017 bolo zverejnené oznámenie o možnosti zapojenia sa do NP TSP I pre organizácie, ktoré sa systematicky venujú sociálnej práci s ľuďmi bez domova vo vybraných mestách SR (Bratislava, Trnava, Žilina,

Trenčín, Prešov a Martin). Aktuálne je do projektu zapojených 233 subjektov (224 obcí a 9 mimovládnych organizácii z toho 1 mimovládna organizácia realizuje TSP v 2 obciach). TSP sa realizuje v 234 obciach a mestách. V roku 2017 z projektu profitovalo 40425 klientov a z celkového počtu 560 759 intervencií bolo 11% z oblasti zamestnanosti, 18 % z oblasti financie a hospodárenie a 7 % z oblasti vzdelávania. V porovnaní s rokom 2016 sa zvýšil počet zapojených klientov približne o 7 tis.

61. NP pod názvom *Podpora vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni* je implementovaný v období 4 rokov (10/2015-09/2019) vo všetkých krajoch SR, s celkovou výškou nenávratného finančného príspevku 20 915 000 eur. Hlavným cieľom tohto NP je podpora rozvoja poskytovateľov vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni, ktorí budú poskytovať dostupné, štandardizované odborné činnosti, obslužné činnosti, ďalšie činnosti a aktivity realizované v oblasti podpory sociálnej inklúzie osôb v nepriaznivej sociálnej situácii, ohrozených sociálnym vylúčením alebo s obmedzenou schopnosťou sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy. Špecifickým cieľom je zvýšenie účasti najviac znevýhodnených a ohrozených osôb v spoločnosti na trhu práce. Realizáciou projektu sa rozšíril rozsah poskytovaných odborných činností a aktivít realizovaných v oblasti podpory osôb ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením v regiónoch a súčasne sa rozšírila podpora výkonu zaregistrovaných poskytovateľov sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni - komunitné centrum na podporu nízko prahových denných centier (ďalej len „NDC“) a nízko prahových sociálnych služieb pre deti a rodinu (ďalej len „NSSDR“). Z pohľadu konkrétnych aktivít, smerujúcich k zamestnanosti sa realizuje v rámci NP napríklad: pracovné poradenstvo, základy čítania a písania, jazykové a počítačové kurzy, kurz finančnej gramotnosti, aktivity na podporu a udržanie pracovných návykov, komunikačné kurzy, sociálny a pracovný inkubátor a iné.

62. NP TSP a TP v obciach s prítomnosťou MRK je zameraný na komplexnú podporu integrácie príslušníkov MRK do spoločnosti, najmä zlepšenie ich zamestnateľnosti a zamestnanosti. Cieľom je poskytovanie čo najkvalitnejších a najefektívnejších služieb klientom a následne profesionalizácia sociálnej práce v MRK. TSP poskytuje asistenciu ľuďom, ktorým chýbajú základné zručnosti a funkčná gramotnosť a preto je nevyhnutná pre integráciu príslušníkov MRK do spoločnosti. NP TSP a TP definuje základnú intervenciu pre sociálne vylúčených obyvateľov MRK, ktorej realizácia je nevyhnutná pre úspešnosť akýchkoľvek ďalších intervencií zameraných na rozvoj MRK. Nemenej podstatným cieľom projektu je aj samotná podpora dostupnosti TSP a TP. Zároveň je veľký priestor venovaný vzdelávaniu, supervízii a zvyšovaniu profesionality pracovníkov TSP a TP. Celková výška nenávratného finančného príspevku je 26 511 131 eur. Do NP je aktuálne zapojených 142 obcí (v septembrovom hodnotení to bolo 138 obcí). Vo zvyšných prebiehajú procesy zazmluvňovania a výberu zamestnancov.

63. NP pod názvom *Komunitné centrá v mestách a obciach s prítomnosťou MRK* – 1. fáza sa zameriava na prevádzku komunitných centier a rozvoj komunitnej práce zameranej na podporu sociálnej inklúzie a pozitívnych zmien v obciach s prítomnosťou MRK. Tento projekt poskytne podporu pri prevádzke komunitných centier, v ktorých sa bude realizovať komunitná práca, komunitné plánovanie a nízkoprahové služby zamerané na podporu znižovania chudoby a miery sociálneho vylúčenia príslušníkov MRK prostredníctvom aktivácie komunity pri riešení ich problémov, podporu neformálneho vzdelávania detí, mládeže a dospelých s cieľom zlepšiť ich úspešnosť vo vzdelávacom systéme alebo umiestniteľnosť na trhu práce a na riešenie problémov v spolužití medzi marginalizovanými obyvateľmi a väčšinovou spoločnosťou v obciach. Možnosť zapojiť sa do NP majú verejní a neverejní poskytovatelia sociálnej služby v

komunitnom centre. Projekt okrem samotnej podpory prevádzky komunitných centier sa zameriava na tvorbu metodických postupov pre podporu komunitného plánovania a organizovania, koordináciu a metodickú podporu prevádzky komunitných centier a budovanie odborných kapacít prostredníctvom vzdelávania. Celková výška nenávratného finančného príspevku je 18 688 726 eur. Do NP je aktuálne zapojených 59 poskytovateľov sociálnej služby (z toho 13 neverejných a 46 verejných poskytovateľov). Vo výkone je 52. V ostatných prebiehajú procesy zazmluvňovania a výberu zamestnancov. Počet zamestnancov KC je 153. Počet klientov, ktorí sa zúčastňujú aktivít realizovaných v KC je 6 422. V porovnaní s tretím a štvrtým kvartálom 2017, kedy sa realizoval NP počet klientov stúpol o takmer 2 600. Najčastejšie poskytované aktivity skupinového charakteru sú: pomoc pri príprave na školské vyučovanie, preventívne a záujmové aktivity. K aktivitám individuálneho charakteru sa KC zameriavali na poradenstvo a pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov.

64. Prijímateľom dvoch vyššie uvedených NP je MV SR a splnomocnenec pre RK. NP sa realizujú v 150 obciach identifikovaných v indexe segregácie, resp. podrozvinutosti na základe odsúhlasenej metodológie v súlade s prílohou č. 8 OP ĽZ. V týchto obciach sa nachádzajú najmenej rozvinuté a sociálnou exklúziou postihnuté alebo ohrozené a segregované MRK. Zoznam 150 obcí je zložený zo všetkých samosprávnych krajov, okrem Bratislavského samosprávneho kraja.

Zintenzívniť úsilie účinne chrániť Rómov pred diskrimináciou vo všetkých oblastiach života zvyšovaním ich povedomia o právach a zabezpečením dostatočného vyškolenia príslušníkov polície pre riadne vyšetrenie a sledovanie všetkých prípadov rasovej diskriminácie, a to aj v podobe začatia nezávislého vyšetrovania údajných prípadov zneužitia právomoci polície.

65. Medzi základné priority MV SR patrí navrátenie a udržanie dôvery slovenských občanov v činnosti a pôsobenie polície a s tým súvisiaca voľba nového policajného prezidenta a taktiež rómska problematika. V SR možno v súčasnosti považovať situáciu v oblasti radikalizácie a extrémizmu za stabilnú a bez významnejších incidentov ohrozujúcich stabilitu štátu. Z dôvodu nárastu radikalizácie obyvateľstva niektorých členských štátov EÚ je potrebné sa aj v SR zamerať na prevenciu radikalizácie a elimináciu faktorov, ktoré ju podmieňujú.

66. V priebehu minulých rokov MV SR prijalo niekoľko preventívnych opatrení a vyvinulo rôzne aktivity v oblasti boja proti extrémizmu. Predmetné aktivity mali formu rôznych informačných kampaní, vzdelávacích školení alebo konkrétnych legislatívnych opatrení.

67. Vláda SR prijala stratégiu ochrany a podpory ľudských práv, ktorá obsahuje prioritu č. 6, ktorou deklarovala svoj záväzok prijímať systematické a komplexné opatrenia zamerané na prevenciu a elimináciu všetkých foriem intolerancie. Z dôvodu potreby realizácie konkrétnych opatrení napĺňajúcich priority stratégie ochrany a podpory ľudských práv sa vláda SR zaviazala prijať viacero akčných plánov v jednotlivých tematických oblastiach stratégie ochrany a podpory ľudských práv. V oblasti rasizmu, xenofóbie a obdobných prejavov intolerancie má byť takýmto programovým dokumentom Akčný plán predchádzania a eliminácie rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie na roky 2016 – 2018 (ďalej iba „Akčný plán eliminácie rasizmu“).

68. Cieľom Akčného plánu eliminácie rasizmu je predchádzať vzniku predsudkov, stereotypov a nenávistných prejavov podmieňovaných národnostnou, rasovou, etnickou, náboženskou a inou obdobnou neznášanlivosťou, ako aj zabrániť vzniku a šíreniu postojov a aktivít smerujúcich k podpore rasizmu, xenofóbie a ostatných foriem intolerancie. Ide o realizáciu systémových, preventívnych a ochranných opatrení vrátane opatrení v oblasti vzdelávania a sprístupňovania objektívnych informácií o historických skúsenostiach, povahe, príčinách a dôsledkoch rasizmu, xenofóbie a ostatných foriem intolerancie s cieľom eliminovať zdroje takýchto postojov, ako aj ich prejavy.

69. Akčný plán eliminácie rasizmu nadväzuje na predchádzajúce strategické dokumenty z oblasti predchádzania rasizmu a diskriminácie. V kontexte prípravy stratégie ochrany a podpory ľudských práv, bola jeho obsahovaná stránka prehodnotená a rozdelená na dve oblasti – na oblasť predchádzania a eliminácie rasizmu a ostatných foriem intolerancie a na oblasť predchádzania diskriminácie. V zmysle uznesenia vlády SR č. 71/2015 bola identifikovaná oblasť predchádzania a eliminácie rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie ako téma pre jeho prípravu. Je možné konštatovať, že v podmienkach SR v uplynulých rokoch existovala celá séria akčných plánov a ďalších strategických dokumentov zameraných na špecifické znevýhodnené skupiny obyvateľstva ako aj v súčasnom období platná Koncepcia boja proti extrémizmu, ktorá definuje priority SR v oblasti predchádzania a eliminácie radikalizácie, extrémizmu a s nimi spojenej protispoločenskej činnosti ohrozujúcej základné práva a slobody osôb a základy demokratického právneho štátu.

70. Odbor prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR pravidelne prispieva svojimi článkami do časopisu pre deti pod názvom *Mladý záchranár*. V septembri 2016 bol hlavnou témou boj proti extrémizmu. Nakoľko je časopis určený pre žiakov ZŠ, článok zohľadnil túto vekovú kategóriu a informácie boli podané vo forme písania denníka slovenského dieťaťa, ktoré sa aj s rodinou presťahovalo do zahraničia, kde ho šikanovali. Článok mal za úlohu zmeniť pohľad detí na tému migrantov a naviesť deti k tolerantnému prijímaniu inakosti v našej spoločnosti.

71. Kampaňou projektu pod názvom *Efektívne monitorovanie, odhaľovanie a objasňovanie prejavov násilného extrémizmu v kyberpriestore*, ktorý financovalo MV SR a Európska komisia (ďalej len „EK"), na základe dohody s niektorými spravodajskými webovými portálmi sa dospelo k tomu, že dňa 9. septembra 2016 vyšla titulná strana ich online vydania v starohnedej farbe. Hnedá sépiová farba symbolizovala nielen dobový historický kontext (9. 9. je deň spomienky na obete holokaustu), ale aj fašizmus, ktorý sa vo farbách politického spektra označuje práve hnedou. Okrem samotnej zmeny farby mali portály na svojej titulnej strane kampaňový banner, ktorý odkazoval na novovytvorenú kampaňovú webovú stránku www.protinenavisti.sk.

72. Vo videách pod názvom *Nedovoľme, aby nenávisť zatienila skutočnú pravdu*, sa prihovárajú obete preživšie židovský holokaust a potomok obetí rómskeho holokaustu. Hovoria v nich o tom, ako nenávisť zasiahla do ich života a ako ju vnímajú dnes, pričom reprodukujú svoj silný životný príbeh. Oba typy videí (krátka a dlhšia verzia) možno nájsť na kampaňovej web stránke www.protinenavisti.sk. Osoby vo videu, ktoré sa divákovi prihovárajú, majú odžitú skúsenosť s holokaustom, perzekúciami a násilím. Vzhľadom na silu príbehu, aj vizuálno-umeleckú stránku videí, ide o emočne silný a adresný výstup.

73. Pre príslušníkov Policajného zboru SR (ďalej len „PZ") zaoberajúcich sa problematikou extrémizmu je vytvorený program vzdelávania pokrývajúci všetky relevantné oblasti extrémizmu. V rámci programu sú príslušníci PZ priebežne preškoľovaní k rozpoznávaniu extrémistických skupín a ich vplyvu na spoločnosť, ako aj k vyhľadávaniu a vyšetrovaniu trestných činov extrémizmu. Za účelom dôsledného dokumentovania vyšetrovania trestnej činnosti extrémizmu sa uskutočňujú inštruktážno-metodické kurzy, na ktorých sú príslušníci PZ preškoľovaní z nových trendov páchania predmetnej trestnej činnosti, jej vyšetrovania a tiež k dodržiavaniu ľudských práv. V SR pôsobí v rámci Expertného koordinačného orgánu pre boj so zločinnosťou aj medzirezortná pracovná skupina odborníkov zameraná na elimináciu rasovo motivovanej trestnej činnosti, extrémizmu a diváckeho násilia, ktorá sa podieľa na vzájomnej výmene informácií o nových formách, metódach a spôsoboch páchania rasovo motivovanej trestnej činnosti a extrémizmu.

74. V rámci vzdelávacieho programu pod názvom *Školenie pre príslušníkov PZ o trestných činoch z nenávisti* (ďalej len „TAHCLE") sa v roku 2017 uskutočnilo v Bratislave školenie pre orgány presadzovania práva v oblasti trestných činov z nenávisti. Cieľom školenia TAHCLE bolo pripraviť vybranú skupinu účastníkov ako školiteľov, aby boli plne vybavení na šírenie školení všetkým príslušným príjemcom (študentom Akadémie PZ a žiakom policajnej SŠ, súčasným policajtom, tzv. prvého kontaktu a vyšetrovateľom ako súčasť ich ďalšieho vzdelávania). V auguste 2018 sa uskutočnilo zasadnutie Národnej implementačnej pracovnej skupiny k vzdelávaniu Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (ďalej len „OBSE") a Organizácii pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ďalej len „ODIHR"), ktorej hlavnou úlohou bolo schválenie návrhu programu a harmonogramu zabezpečujúceho trvalú udržateľnosť pri zachovaní kaskádovitého spôsobu implementácie predmetného vzdelávania.

V novembri 2018 sa konalo ďalšie školenie školiteľov TAHCLE zamerané na trestné činy z nenávisti, a to za prítomnosti niekoľkých účastníkov z rôznych oblastí (zástupcovia Národnej protiteroristickej jednotky (ďalej len „NAKA“), národnej kriminálnej polície Prezídia PZ SR, zástupcovia odboru poriadkovej polície Prezídia PZ SR, zástupcovia odboru poriadkovej polície z každého Krajského riaditeľstva PZ v SR, zástupcovia Akadémie PZ v Bratislave, zástupcovia z každej strednej odbornej školy PZ, zástupca SNSĽP).

75. Od novembra 2017 je v implementácii NP pod názvom *Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám a vytvorenie kontaktných bodov pre obete*, ktorý sa realizuje v rokoch 2017 – 2020 a ktorý je zameraný na zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám. Medzi mnohé aktivity predmetného NP patria aj školenia, ktoré sú zamerané na vzdelávanie osôb prvého kontaktu v klientskych centrách alebo okresných úradoch v sídle kraja s cieľom zvýšiť úspešnosť identifikácie obetí trestných činov. Jedno zo školení koordinátorov a asistentov koordinátorov na regionálnej úrovni sa uskutočnilo 4.-6. septembra 2018 v Piešťanoch. Témami školenia boli „Prevencia a eliminácia násilia páchaného na ženách ako špecifickej formy trestnej činnosti“, „Komunikácia s vybranými cieľovými skupinami“ a školenie s prezidentkou o.z. Fóra pre pomoc starším, pani Ľubicou Gálisovou, ktorá predstavila príklady dobrej praxe a informácie k Senior linke 0800 172 500. Pracovníci regionálnych kancelárii v priebehu roka 2018 cestovali po mestách a dedinách a prednášali najdôležitejšej cieľovej skupine seniorom o tom, ako sa nestať obeťou trestného činu.

76. Akadémia PZ v Bratislave sa témam diskriminácie, rasizmu a extrémizmu ako aj problematike dodržiavania ľudských práv venuje v rámci systematickej výučby a organizovania rôznych workshopov pre študentov.

77. Z dôvodu zefektívnenia boja proti terorizmu a extrémizmu v SR bola v roku 2017 v rámci štruktúry Národnej kriminálnej agentúry (ďalej len „NAKA“) Prezídia PZ vytvorená Národná protiteroristická jednotka („ďalej len NPTJ“). V rámci plnenia úloh súvisiacich s odhaľovaním, objasňovaním a vyšetrovaním trestných činov extrémizmu a trestných činov terorizmu sa príslušníci NPTJ zameriavajú aj na zisťovania organizácii, ktoré podnecujú a podporujú rasovú diskrimináciu. Prejavy rasovej diskriminácie a iných foriem neznášanlivosti sa v poslednom období postupne presúvajú z „ulice“ do „virtuálneho priestoru“, teda v mnohých prípadoch je táto trestná činnosť páchaná prostredníctvom sociálnych sietí na internete. V rámci NPTJ bolo zriadené extrémistické skríningové centrum, ktorého úlohou je sústreďovanie, analyzovanie a využívanie informácií získaných od slovenských bezpečnostných služieb a zahraničných bezpečnostných zložiek so zameraním na získavanie informácií k vykonávateľom, nositeľom alebo podporovateľom extrémizmu na území SR. Tento policajný útvar taktiež zabezpečuje v rámci svojej pôsobnosti zber štatistických údajov trestných činov extrémizmu, ktoré sú každoročne zhrnuté v informácii o činnosti NAKA za príslušný kalendárny rok určenej pre verejnosť. Zber štatistických údajov zabezpečuje aj odbor správy informačných systémov polície Prezídia PZ. Personálnym posilnením NPTJ sa očakáva zintenzívnenie vyhľadávania, monitorovania a analyzovania informácii, podnetov a prejavov rasovo motivovaných trestných činov na internete a na sociálnych sieťach.

78. Z dôvodu skvalitnenia odhaľovania protiprávneho konania súvisiaceho s rasovo motivovanými činmi páchanými vo virtuálnom prostredí sa príslušníci NPTJ v roku 2017 zúčastnili školenia organizovaného špecializovaným útvarom CSIRT.SK (Computer security and Incident Response Team). Taktiež sa zapojili do projektu EMICVEC (Effective Monitoring, Investigation and Countering of Violent Extremism in Cyberspace), ktorý je

zameraný na zvýšenie efektivity pri monitorovaní, odhaľovaní a objasňovaní prejavov extrémizmu v kyberpriestore.

79. Na úseku sociálne vylúčených skupín je v rámci PZ na obvodných oddeleniach PZ v jednotlivých krajských riaditeľstvách PZ zriadená funkcia starší referent pre prácu v komunitách. Najväčší počet týchto príslušníkov PZ pôsobí v rámci Krajského riaditeľstva PZ v Košiciach, Prešove a Banskej Bystrici. Na základe pravidelných analýz bezpečnostnej situácie v sociálne vylúčených skupinách počet týchto policajtov postupne narastá.

80. Dňa 18. júla 2017 sa konal seminár Výboru pre predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie (ďalej len „VRAX“) k účinkom rozpustenia politickej strany de lege ferenda. Prizvaní hostia z Masarykovej univerzity v Brne a z úradu splnomocnenca pre RK, diskutovali o spôsoboch boja proti extrémistickým politickým stranám, odmietnutí registrácie politickej strany, dočasnom zákaze straníckych aktivít, diskvalifikácii volebnej kandidátnej listiny, represii voči strane za určité programové body, vylúčení strany zo štátneho financovania, trestných represiách voči individuálnym členom za ich činy vo vzťahu k činnosti strany, trestných represiách voči členom strany za ich členstvo alebo pozície v strane, anulovaní volebného výsledku po víťazstve alebo inom úspechu politickej strany a zákaze strany. Hlavným záverom seminára bolo vyslovenie potreby oficiálneho prihlásenia SR ku konceptu brániacej sa demokracie: „Brániaca sa demokracia je taká demokracia, ktorá vystupuje aktívne pomocou právnych, mocenských a diskurzívnych nástrojov proti svojim ideovým nepriateľom vo vnútri systému, a to ešte predtým, než títo nepriatelia iniciujú naplnenie hlavných hrozieb, ktoré z ich existencie vyplývajú, predovšetkým závažného narušenia stability ústavného zriadenia či jeho zničenia. Títo nepriatelia sú vystavení represii, ktorá je však výsledkom demokratického politického procesu a nezasahuje neprimerane do základných ľudských práv.“ Definícia brániacej sa demokracie vychádza z prác Uwe Backese a Eckharda Jesseho, ktorý tento koncept nazývajú „streitbare demokratie“, v podobe v akej boli použité v publikácii Miroslava Mareša a Štepána Výborného: „Militantní demokracie ve střední Evropě“ (Centrum pro studium demokracie a kultury, 2014).

81. V oblasti legislatívy došlo k 1. januáru 2017 k prijatiu novely Trestného zákona, cieľom ktorej má byť účinnejšie vyšetrovanie trestných činov extrémizmu a rasovo motivovaných trestných činov. Zaviedla sa skutková podstata nového trestného činu apartheidu a diskriminácie skupiny osôb, ktorá je vyjadrením plnenia záväzkov SR vyplývajúcich z Medzinárodného dohovoru o potlačení a trestaní zločinu apartheidu a Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie. Objektom tohto trestného činu je predovšetkým zákaz akejkoľvek diskriminácie určitej skupiny ľudí, teda porušenia princípu rovnosti ako je garantovaný v článku 3 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd. Novela zavádza zmenu definície extrémistického materiálu, zmeny v definícii osobitného motívu, úpravu taxatívneho výpočtu trestných činov extrémizmu a tiež mení skutkovú podstatu trestného činu neľudskosti. V súvislosti s posilňovaním boja proti extrémizmu spadajú od januára 2017 tieto trestné činy pod Úrad špeciálnej prokuratúry, Generálnej prokuratúry SR (ďalej len „prokuratúra“) a Špecializovaný trestný súd. Špecializácia orgánov činných v trestnom konaní umožní efektívnejšie bojovať proti prejavom extrémizmu.

82. V októbri 2017 sa v Jeruzaleme konal vzdelávací seminár pre členov VRAX za prítomnosti riaditeľa Múzea holokaustu v Seredi. Hostiteľom bolo Yad Vashem, svetové centrum pamäti holokaustu v Jeruzaleme.

83. Ďalšími aktivitami súvisiacimi s problematikou holokaustu boli v prvej polovici roka 2018 besedy s významnými osobnosťami, a to spisovateľkou a novinárkou Veronikou Homolovou Tóthovou (autorka diela Mengeleho dievča) a riaditeľom Múzea holokaustu v Seredi Martinom Korčokom, ktorý predstavil dva dokumentárne filmy o Slovenkách, ktoré prežili holokaust. Filmové dokumenty boli realizované s finančnou podporou MV SR v rámci dotácie na financovanie aktivít v oblasti prevencie kriminality a boja proti kriminalite.

84. MZVEZ SR v spolupráci s ODIHR, MV SR, Ústredným zväzom židovských náboženských obcí na Slovensku a Múzeom židovskej kultúry (ďalej len „MŽK“) zorganizovalo v júni 2018 podujatie, na ktorom bola predstavená praktická príručka Úradu OBSE ODIHR pod názvom *„Ako chápať trestné činy z nenávisti motivované antisemitizmom a riešenie bezpečnostných potrieb židovských komunít“*. Problematike boja proti antisemitizmu bude venovaná pozornosť aj počas predsedníctva SR v OBSE v r 2019. MZVEZ SR v spolupráci s ODIHR pripravuje na február 2019 high-level konferenciu k danej problematike v Bratislave.

85. Motív trestných činov založených na rase, farbe pleti, pôvode alebo národnostnej či etnickej príslušnosti je osobitným kvalifikačným pojmom uvedeným vo všeobecnej časti Trestného zákona zakotvený v ustanovení § 140 písm. e), v zmysle ktorého sa *„osobitným motívom rozumie spáchanie trestného činu z nenávisti voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, pohlavie, sexuálnu orientáciu, politické presvedčenie alebo náboženské vyznanie“.*

86. Osobitný motív podmieňuje použitie vyššej trestnej sadzby a je kvalifikovanou skutkovou podstatou trestných činov uvedených v osobitnej časti Trestného zákona. Čiže ak sa páchateľ dopustí trestného činu z osobitného motívu, zákon pri určených skutkových podstatách počíta s uložením prísnejšieho trestu. V SR je legislatíva v súlade s odporúčaniami a orgány činné v trestnom konaní a súdy sú povinné dodržiavať zákonom stanovený postup a stíhať všetky rasovo motivované trestné činy.

87. Mechanizmus zaznamenávania a zberu štatistických dát o problematike rasovo motivovanej trestnej činnosti z hľadiska policajnej štatistiky bol v roku 2015 prvý krát významne zmenený spôsobom umožňujúcim sledovať v rámci Evidenčno-štatistického systému kriminality zber dát nielen ako celkový počet trestných činov spáchaných z osobitného motívu podľa § 140 písm. e) Trestného zákona, t. j. z nenávisti za príslušný rok, ale aj podľa jednotlivých druhov a foriem nenávisti, resp. predsudkov.

88. V roku 2017 bola predmetná policajná štatistika doplnená o ďalšie sledované predsudky (etnická, náboženská príslušnosť), ktoré sa nevyskytujú explicitne v Trestnom zákone, v skutkovej podstate trestného činu reflektujúceho definíciu trestného činu z nenávisti. K rozšíreniu zoznamu predsudkov došlo z dôvodu zefektívnenia zberu dát pre OBSE ODIHR, napríklad pridaním predsudku antisemitizmu a predsudku proti rómskej komunite.

89. V súvislosti s posilňovaním boja proti extrémizmu spadajú od januára 2017 tieto trestné činy pod Úrad špeciálnej prokuratúry, prokuratúry a Špecializovaný trestný súd. Špecializácia orgánov činných v trestnom konaní umožní efektívnejšie bojovať proti prejavom extrémizmu.

90. V rámci poskytovania finančných zdrojov odbor prevencie kriminality kancelárie ministerky vnútra SR každoročne vyhlasuje výzvy na základe zákona č. 526/2010 Z. z. o

poskytovaní dotácií v pôsobnosti MV SR (ďalej len „zákon o poskytovaní dotácii v pôsobnosti MV SR“) podporujúce vo veľkej miere témy z oblasti boja proti extrémizmu. V roku 2017 bolo v rámci výziev podporených spolu 11 žiadostí o poskytnutie dotácie, z toho sa 4 podporené žiadosti týkali problematiky extrémizmu v celkovej sume 44 500 eur. V rámci Výzvy Rady vlády SR pre prevenciu kriminality na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu na financovanie projektov v oblasti prevencie kriminality boli v roku 2018 na tému extrémizmu poskytnuté dotácie z Výzvy Rady vlády SR pre prevenciu kriminality v sume 138 000 eur a z Výzvy č. VII KMV 2018 v sume 46 475 eur.

91. V rámci aktualizácie NRIS predložil splnomocnenec pre RK rokovanie vlády Aktualizované akčné plány NRIS do roku 2020 na roky 2016 - 2018 pre oblasti:

- D.2.1 Oblasť vzdelávania,
- D.2.2 Oblasť zamestnanosti,
- D.2.3 Oblasť zdravia,
- D.2.4 Oblasť bývania,
- D.2.5 Oblasť finančného začlenenia.

Vláda uvedené akčné plány schvália uznesením č. 88/2017. Súčasťou NRIS sa stali po predložení splnomocnencom pre RK aj akčné plány:

- D.2.6 Oblasť nediskriminácie
- D.2.7 Oblasť prístupov smerom ‚k väčšinovej spoločnosti – Iniciatíva integrácie Rómov prostredníctvom komunikácie, ktoré vláda schválila svojim uznesením 424/2017.

NRIS teda v súčasnom stave obsahuje vzájomne prepojenú sústavu úloh a opatrení v procese integrácie, ktoré obsahujú aj úlohy a opatrenia na úseku ochrany Rómov pred diskrimináciou. Na základe úlohy uvedeného Akčného plánu D.2.6. oblasť nediskriminácie splnomocnenec pre RK v roku 2017 realizoval projekty zamerané na zvyšovanie informovanosti a právneho povedomia Rómov o možnostiach ochrany pred diskrimináciou. Prednáška pod názvom *Rómovia v štáte* si kladie za cieľ zrozumiteľným spôsobom žiakom ozrejmiť, aké postavenie má v štáte občan, z čoho sa skladá štátna moc a aké všetky prostriedky je možné využiť na to, aby žiaci vedeli efektívne presadiť svoje záujmy a práva. V rámci prednášky je dôraz kladený na miestnu samosprávu. Aplikačnú prax na úseku presadzovania ustanovení antidiskriminačného zákona, a ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov obsahujúcich antidiskriminačné ustanovenia, rieši splnomocnenec pre RK aj v spolupráci SNSĽP, Úradom verejného ochrancu práv ako aj s ďalšími ľudsko-právnymi inštitúciami v oblasti verejnej správy.

92. V rámci Akčného plánu pre oblasť D.2.6. nediskriminácie, čiastkového cieľa 2, opatrenia 2.2. pod názvom *Zvýšiť úroveň poznania o diskriminácii Rómov u aktérov rozhodovania*, je medzi senzibilačnými aktivitami aj aktivita č. 2.2.4 pod názvom *Podporovať senzibilizačné a vzdelávacie aktivity zamerané na znižovanie a predchádzanie diskriminácie Rómov pre príslušníkov PZ*, s parametrom uskutočňovania do roku 2020. Súčasťou týchto aktivít sú aj merateľné aktivity pod názvom *Počet podporených senzibilizačných aktivít* a *Počet osôb, ktoré absolvovali vzdelávanie*. Splnomocnenec pre RK môže v tejto súvislosti poukázať na nadštandardnú spoluprácu so sekciou personálnych a sociálnych činností MV SR, v ktorej pôsobnosti je vzdelávanie policajtov v oblasti odborného stredoškolského vzdelávania a ďalšieho kvalifikačného vzdelávania príslušníkov PZ. Súčasťou uvedeného Akčného plánu sú

rovnako senzibilizačné a vzdelávacie aktivity sudcov a vyšších súdnych úradníkov v oblasti nediskriminácie Rómov.

93. V rámci edukácie v roku 2016 splnomocnenec pre RK participoval na školení Európskeho centra pre práva Rómov (ďalej len „ERRC“) pod názvom *Právomoci a prešľapy – zákaz diskriminácie pri výkone služobnej činnosti príslušníkov PZ v rómskych osadách*. Uvedené školenie bolo cielené na predstaviteľov miestnej samosprávy a starostov obcí a mimovládny sektor. V roku 2016 na báze uvedenej spolupráce splnomocnenca pre RK s RE v roku 2016 vo Zvolene a na Donovaloch bol usporiadaný Národný seminár pre novinárov v oblasti antidiskriminácie Rómov so zameraním na etické podávanie správ o obyvateľoch rómskych komunít. Seminár bol vyjadrením úsilia RE podporovať implementáciu Štrasburského vyhlásenia o Rómoch z 20. októbra 2010 a cielenej pomoci členským štátom zdokonaliť uplatňovanie Európskeho dohovoru o ľudských právach, v zmysle výkladu Európskeho súdu pre ľudské práva.

94. V systéme zabezpečenia splnomocnenec pre RK spoločne s PZ akceptoval všetky dosiahnuteľné ponuky vzdelávania PZ. Tento fakt dokazuje aj predchádzajúci zmluvný základ s RE - Support Team to the Special Representative of the Secretary General for Roma Issues, na základe ktorého bol uskutočnený v roku 2015 spoločne so školiteľmi RE a ERRC národný seminár pre PZ v oblasti antidiskriminácie Rómov, v rámci ktorého boli prezentované témy ako:

- medzinárodné štandardy a judikatúra v oblasti ochrany ľudských práv a ich uplatňovanie pri služobnej činnosti a služobných zákrokoch vrátane zásahov pod jednotným velením,
- medzinárodné štandardy týkajúce sa účinného vyšetrovania vo vzťahu k právu na život, právu nebyť podrobený mučeniu či neľudskému zaobchádzaniu, právu na spravodlivý proces a právu nebyť diskriminovaný,
- etické princípy a osobitosti pri policajných zásahoch v rómskych komunitách.

Osobitným prínosom bola téma reprezentovaná pánom Hermanom Rennes, medzinárodným školiteľom na tému zločinov z nenávisti pod názvom *Odpoveď polície na zločiny z nenávisti,* ako aj téma vyhodnotenia pilotného projektu pod názvom *Antikonfliktný tím*, v ktorých postupoch boli reflektované aj odporúčania Benátskej komisie vo vzťahu k slobode zhromažďovania. Súčasťou bola aj metodológia postupov PZ v prípade ultrapravicových, extrémistických zhromaždení s protirómskou tematikou. Systém zaradenia príslušníkov útvarov PZ do tohto seminára tvoril proporcionálny podiel starších referentov pre prácu v komunitách na stupňoch organizačných súčastí základných útvarov okresných riaditeľstiev a Krajských riaditeľstiev PZ a príslušníkov zaradených na jednotlivých pracoviskách Úradu inšpekčnej služby. Splnomocnenec pre RK v týchto systémoch aktivít aj na báze príslušných dokumentov RE sleduje obe zložky funkčných úloh PZ, to znamená aj ochranné funkcie pred negatívnymi javmi ohrozujúcimi z vnútra aj z vonka integračný proces Rómov.

95. ERRC za spolupráce splnomocnenca pre RK roku 2015 zorganizovalo národný seminár na tému *Rómovia a právo na bývanie - Medzinárodné štandardy*, ktorého súčasťou boli aj prípadové štúdie a postupy v súlade s medzinárodným právnym poriadkom. Aj vďaka akceptácií legislatívnej aktivity splnomocnenca pre RK po dohode s MŠVVŠ SR vydalo opatrenie zo 17. mája 2017 (oznámenie č. 129/2017 Z. z.) ktorým sa mení a dopĺňa výnos MV SR (oznámenie č. 414/2008 Z. z.). Dôsledkom uvedenej novelizácie všeobecne záväzného predpisu je skutočnosť, že v rámci novo zavedeného civilného štúdia na stredných odborných

policajných školách budú prijímaní na ďalšie odborné stredoškolské vzdelávanie príslušníci MRK, ktorým budú po úspešnom absolvovaní vzdelávania vytvorené podmienky na prijatie do PZ, v zmysle zásady, aby policajt pôsobiaci v rómskej komunite bol policajtom komunity. MV SR pri príprave tohto všeobecného predpisu vyšlo v ústrety aj ďalšej legislatívnej iniciatíve splnomocnenca pre RK zavedením právnej konštrukcie, podľa ktorej počas tohto systému civilného vzdelávania, si na základe žiadosti žiaci, teda aj príslušníci MRK, nebudú musieť priebežne uhrádzať náklady na ubytovanie a stravovanie, a to na základe uzavretia osobitnej dohody podľa Občianskeho zákonníka. Toto dočasné vyrovnávacie opatrenie v celom komplexe je o to dôležitejšie, že pomaturitné kvalifikačné štúdium žiakov, ktorí nie sú policajtmi, bude trvať najmenej dva roky a uvedené pomaturitné kvalifikačné štúdium v študijnom odbore bezpečnostná služba v zameraní základná policajná príprava pre žiakov, ktorí nie sú policajtmi, im v systéme vzdelávania poskytne nové kvalifikačné vzdelanie, uplatniteľné aj v civilných odboroch.

96. Novou kvalitou v roku 2017 v prístupe k ďalšiemu kvalifikačnému vzdelávaniu príslušníkov PZ, osobitne starších referentov pre prácu v komunitách, je systematický posun v polohe akreditačných vzdelávacích programov. V rokoch 2016 a 2017 sa mohol splnomocnenec pre RK spolupodieľať na akreditovanom špeciálnom vzdelávacom programe pod názvom *Špecifiká výkonu služby staršieho referenta pre prácu v komunitách*. Garantmi uvedeného projektu sú Stredná odborná škola PZ Košice a odbor poriadkovej polície Prezídia PZ. V rámci partnerskej spolupráce pre zabezpečenie tohto systému vzdelávania rovnako splnomocnenec pre RK zabezpečil bezplatne aj akademického pedagóga, Romológa-kultúrneho antropológa, ktorý zabezpečil vzdelávanie v tomto akreditovanom kvalifikačnom kurze ďalšieho vzdelávania k príslušným špecifikám vzťahov v MRK. Podiel na tomto periodickom vzdelávaní splnomocnenca pre RK, MV SR a Prezídia PZ má trvalý charakter. Predmetom tohto vzdelávania boli a sú skutočnosti ako vznik, normy a charakteristická hodnotová orientácia v sociálne vylúčených skupinách, história Rómov, normy, zvyky, tradície, životný štýl, súčasné životné podmienky, aktuálne stratégie riešenia problémov v sociálne vylúčených skupinách. Jednou z tém uvedeného akreditovaného vzdelávacieho programu je aj problematika rasizmu, extrémizmu a diskriminácie vrátane nástrojov prevencie pred vznikom týchto negatívnych javov, ako aj správne a efektívne komunikačné postupy PZ v týchto prípadoch.

97. V systéme spolupráce rezortného odborného vysokoškolského štúdia bola vytvorená zo strany Akadémie PZ v roku 2017 možnosť participácie splnomocnenca pre RK na zadaní tém diplomových prác s dôrazom na procedúry a postupy PZ v prostredí MRK. Okrem uvedenej skutočnosti sa od roku 2011 každoročne uskutočňuje odborná konferencia organizovaná katedrou kriminológie Akadémie PZ zameraná na aktuálne otázky pôsobnosti PZ v prostredí MRK.

98. V roku 2017 splnomocnenec pre RK na základe udeleného poverenia ministra vnútra SR prijal v mene celého PZ ponuku OBSE ODIHR na realizáciu spolupráce v rámci výcvikového programu pod názvom *Efektívna polícia* zameraného na pôsobenie polície v MRK, s dôrazom na dodržiavane ľudských práv. Splnomocnenec pre RK v spolupráci s MZVEZ SR, Prezídiom PZ a sekciou kontroly a inšpekčnej služby MV SR uskutočnil rokovanie s riaditeľom CRPSI (kontaktného miesta ODIHR pre otázky Rómov a Sintov) - pánom Danom Pavlom Doghim, 27. júna 2018, na ktorom PZ prejavil ochotu absolvovať školenie OBSE ODIHR pre príslušníkov PZ so zameraním na kontakt s rómskou komunitou. Z pohľadu splnomocnenca pre RK bola rovnako akceptovaná skutočnosť, že PZ sa zúčastnil v roku 2017 aj školenia TAHCLE organizovaného OBSE a rovnako v tejto aktivite má PZ naplánované ďalšie školenie. PZ

jednoznačne prijal aj ďalšie opatrenia na implementáciu odporúčaní vyplývajúcich zo školení do učebných osnov stredného odborného školstva aj Akadémie PZ.

99. V systémoch prevencie nasadzovania silových poriadkových opatrení pokračuje spolupráca splnomocnenca pre RK a Prezídia PZ v rozvíjaní metód práce starších referentov pre prácu v komunitách. Nariadením Prezídia PZ č. 37/2017, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie prezidenta PZ č. 22/2013 o činnosti základných útvarov služby poriadkovej polície PZ v znení neskorších predpisov, došlo k úprave základných úloh staršieho referenta pre prácu v komunitách, s dôrazom na preventívnu a edukačnú zložku činností. Tento právny stav zostal zachovaný aj v nariadení Prezídia PZ č. 80/2018 o činnosti základných útvarov služby poriadkovej polície PZ.

100. Splnomocnenec pre RK od roku 2013 sústavne predkladá legislatívne návrhy na úpravu inštitútov, návrhy týkajúce sa individuálnych kamier pri individuálnych zákrokoch, ako aj vyhotovovania obrazovo-zvukových záznamoch pri zákrokoch pod jednotným velením vrámci zákona č. 171/1993 Z. z. o PZ (ďalej len „zákon o PZ“). Novela nariadenia ministra vnútra SR č. 3/2007 o postupe pri pátraní po osobách a veciach doplnila čl. 39 o nový odsek 6 nasledujúceho znenia: *Veliteľ pátracej akcie zabezpečí vyhotovenie obrazových, zvukových alebo iných záznamov z miesta pátracej akcie, najmä ak je predpoklad nasadenia väčšieho počtu síl a prostriedkov a kde môže byť sústredených viacero nezainteresovaných osôb, ak to operatívna situácia a charakter zákroku umožňuje a takýto záznam je možné technicky vyhotoviť*. Uvedený interný predpis ministerstva nadobudol účinnosť 14. januára 2014.

101. V ďalšom súčinnostnom postupe, bol 22. mája 2015 prezidentom PZ vydaný príkaz, ktorým nariadil, aby pri služobných zákrokoch pod jednotným velením, a pri plánovaných bezpečnostných opatreniach, na ktorých sa zúčastní viac ako 15 policajtov, bolo zabezpečené vyhotovenie obrazového a zvukového záznamu. Tento príkaz prezidenta PZ teda rozširoval povinnosť príslušníkov PZ vyhotovovať obrazové a zvukové záznamy nielen pri pátracích akciách, ale aj pri bezpečnostných opatreniach a pri služobných zákrokoch pod jednotným velením.

102. Spolupráca splnomocnenca pre RK a prezidenta PZ pokračovala aj v rámci prípravy a vydania nariadenia MV SR č. 137/2015 o poriadkových jednotkách PZ. čl. 8 a 9. Uvedený interný predpis ustanovuje povinnosť zabezpečenia prostredníctvom audiovizuálnej techniky dokumentovania priebehu nasadenia poriadkovej jednotky, predovšetkým narušiteľov verejného poriadku, páchania protiprávneho konania, ako i rozkazov, pokynov, výziev veliteľa a činnosti poriadkovej jednotky pred, v priebehu a po ukončení služobného zákroku alebo ostatnej služobnej činnosti.

103. V roku 2015 až 2017 aj na základe súčinnostných vzťahov medzi splnomocnencom pre RK a Prezídiom PZ prebiehalo testovanie individuálnych kamier, ktoré tvorili súčasť výstroje a pripevňovali sa na uniformu. Súčasne vykonával PZ aj ďalšie procesy vo vzťahu k technickému riešeniu a právnemu súladu ukladania obrazových a zvukových záznamov na technické zariadenia. PZ, po ukončení verejného obstarávania, počíta so zavádzaním okolo 2000 ks kamier v osobnej výbave príslušníkov PZ prvého kontaktu. Na základe spolupráce splnomocnenca pre RK, MV SR a Prezídia PZ je už vytvorený právny priestor pre včasné prijatie takejto úpravy do zákona o PZ. V uplynulom období PZ zavádzal kamery do hliadkových vozidiel PZ z rovnakého dôvodu - dokumentovania protiprávneho konania, ale aj postupov a procedúr presadzovania práva. Nadobudnutú aplikačnú prax môže využiť v súlade s legislatívnymi návrhmi splnomocnenca pre RK. PZ v tejto oblasti analyzuje aj potreby

zavedenia stacionárnych kamier v osídleniach MRK s cieľom ochrany verejného poriadku, ako aj ochrany komunít a prirodzene aj kontroly výkonu služby a procedúr presadzovania práva príslušníkov PZ. Cieľom budú aj také skutočnosti ako boj proti úžere, (medializovaným) prípadom nenávistných prejavov a extrémizmu, boj proti všetkým formám toxikománie a podobne. V týchto cieľoch prebieha vzájomná edukačná spolupráca NAKA, NPTJ, s odborom prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR a s Úradom kriminálnej polície Prezídia PZ. Táto spolupráce prináša nové programy ochrany príslušníkov rómskej národnostnej menšiny sídliacich v urbanistických sídlach MRK. Súčasne uvedené procesy parciálne zavádzania obrazovo zvukových záznamov vytvárajú sami o sebe právnu nutnosť prijatia komplexnej právnej úpravy.

104. Osobitným prínosom splnomocnenca pre RK v partnerskej spolupráci s MV SR boli projekty miestnych občianskych poriadkových služieb. V systéme plnenia aktivačných nástrojov zadefinovaných v jednotlivých plánoch najmenej rozvinutých okresov na úseku obnovenia inštitútu rómskych občianskych hliadok a miestnej občianskej poriadkovej služby v obciach s prítomnosťou MRK splnomocnenec pre RK výrazne spolupracoval na vyhlásení výzvy sprostredkovateľského orgánu OP ĽZ, pod názvom *Podpora komplexného poskytovania miestnej občianskej poriadkovej služby* v obciach s prítomnosťou MRK, financovanú z OP ĽZ, prioritná os č. 5 pod názvom *Integrácia MRK*. Indikatívna výška prostriedkov EÚ – Európskeho sociálneho fondu bola v prvej fáze nastavená na výšku 10 miliónov eur, a neskôr prebehol proces navýšenia týchto prostriedkov na sumu 19 miliónov eur, čím bolo dosiahnuté navýšenie počtu obcí a miest, v ktorých v súčasnosti pôsobia miestne občianske poriadkové služby na 147. Týmto sa celkovo posilnili aktivačné nástroje na úseku zamestnanosti aj v systéme opatrení akčných plánov najmenej rozvinutých okresov. V systéme tvorby interných predpisov MV SR, pre vytvorenie platformy spolupráce rozhodujúcich hráčov v oblasti integrácie Rómov a sekcií a útvarov MV SR aj PZ, v urbanistických osídleniach MRK, s cieľom postupného prevzatia občianskej zodpovednosti Rómov za ochranu verejného poriadku, úrovne občianskeho spolunažívania, splnomocnenec pre RK spolupracoval s MV SR na príprave opatrenia č. 122/2017 o pracovnej skupine na riešenie problematiky sociálne vylúčených skupín. Cieľom postupov splnomocnenca pre RK bol nový prístup k uplatneniu neinvazívnych metód s elimináciou pripisovaných vlastností a stereotypov, odstraňovania kolíznych situácií medzi minoritou a majoritou, súčasne odstraňujúcich profiláciu konceptov pravicového extrémizmu.

105. Z hľadiska prijatia všeobecne záväzných právnych predpisov vytvárajúcich nástroje, ktoré síce nie sú priamo antidiskriminačné, ale ich dôsledky vytvárajú predpoklady pre zamedzenia účinku postupov a procedúr s dôsledkami indícií diskriminačného konania, napríklad v oblasti postupov núteného vysťahovania, je potrebné poukázať aj na nasledujú spoluprácu splnomocnenca pre RK s ústrednými orgánmi štátnej správy pri tvorbe právnych predpisov:

- tvorba právnej úpravy na usporiadanie právnych vzťahov k pozemkom, na ktorých sú postavené obydlia a stavby v urbanistických osídleniach MRK, za súčasnej prípravy nového NP,
- v oblasti koncentrácie a zvýšenej efektívnosti financovania a komplexnejšej úpravy najmä sociálneho bývania sa prejavil napríklad v spolupráci medzi splnomocnencom pre RK a Ministerstvom dopravy a výstavby SR (ďalej len „MDV SR“), hlavne v rámci prípravy zákona č. 249/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní v znení neskorších predpisov(ďalej len „zákon o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní“) a zákona č. 244/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 150/2013 Z. z. o Štátnom

fonde rozvoja bývania v znení neskorších predpisov (ďalej len „ŠFRB“). Uvedenými všeobecne záväznými právnymi predpismi sa vytvoril právny nástroj financovania obstarávacej ceny bytu zo zdrojov ŠFRB až do výšky 100 % obstarávacej hodnoty, a navýšili sa aj stropné limity cien. Do titulov financovania zo zdrojov ŠFRB bol včlenený aj titul kúpy pozemkov podmieňujúcich výstavbu nájomných bytov. Súčasne sa zaviedol a upravil v príslušnej regulačnej pôsobnosti oboch právnych noriem pojem štartovací byt v kategórii bytu bežného štandardu.

106. Ďalším krokom participácie pri vytváraní nástrojov na úseku zamestnanosti Rómov bola účasť splnomocnenca pre RK v rámci medzirezortného pripomienkového konania pri tvorbe zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v ktorom bol nielen upravený pojem pozitívneho sociálneho vplyvu, či už vo forme plnenia verejného záujmu alebo komunitného záujmu, ale aj pojmy sociálna ekonomika, subjekty sociálnej ekonomiky, sociálny podnik, ako aj jednotlivé druhy registrovaných sociálnych podnikov, t. j. verejnoprospešný podnik, komunitnoprospešný podnik, integračný podnik, sociálny podnik bývania a iný registrovaný sociálny podnik. Uvedený zákon rieši aj priznávanie štatútu registrovaného sociálneho podniku a financovanie z verejných zdrojov, formou investičnej pomoci, kompenzačnej pomoci a dotácií. V systéme zabezpečenia prístupu k bývaniu uvedená právna norma stanovila, že pozitívny sociálny vplyv pri prenajímaní bytov sa považuje za dosiahnutý, ak sociálny podnik bývania prenajíma najmenej 70 % bytov, ktoré vlastní, za nájomné zodpovedajúce nákladom na byt. Nájomné zodpovedajúce nákladom na byt zahŕňa nevyhnutné náklady spojené s obstaraním, správou a prevádzkou bytovej budovy, v ktorej sa byty nachádzajú. Oprávnenými osobami na účely tohto zákona sú fyzické osoby, ktoré tvoria domácnosť a ktorých mesačný príjem v úhrne neprevyšuje štvornásobok sumy životného minima. Ak je členom domácnosti aj fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorá nepatrí do okruhu spoločne posudzovaných osôb podľa zákona o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov, pri výpočte príjmu sa fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím považuje za ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu.

107. S týmito aktivitami splnomocnenca pre RK sú v súlade aj ďalšie úlohy uvedeného Akčného plánu nediskriminácie D2.6., napríklad zabezpečiť dostupnú a kvalitnú právnu pomoc pre Rómov vo veciach porušenia antidiskriminačnej legislatívy. Intervencie v tejto oblasti vykonáva tak samotný splnomocnenec pre RK, ako aj v spolupráci s Centrom právnej pomoci. MPSVR SR vyhlásilo v roku 2018 výzvu financovanú z EŠIF v rámci OP ĽZ pod názvom *Poradenstvo a osveta v oblasti prevencie a eliminácie diskriminácie II*, špecifický cieľ:

- prevencia a eliminácia všetkých foriem diskriminácie (indikatívna alokácia 10 miliónov eur z toho 7 miliónov eur je vyčlenených pre najmenej rozvinuté okresy).

V rámci zamerania na cieľovú skupinu príslušníkov Rómskej národnostnej menšiny žijúcej v urbanistických sídlach, ohrozenej diskrimináciou, chudobou a sociálnym vylúčením, je predpoklad alokácie z rozpočtu EŠIF a zo štátneho rozpočetu v sume 3 182 744 eur, ktorý bolo možné zazmluvniť v roku 2018. Cieľovými skupinami uvedenej výzvy tak zamestnanci vykonávajúci politiky a opatrenia v oblasti prevencie diskriminácie alebo sociálneho začlenenia vo verejnom aj v neverejnom sektore, ako aj subjekty a vykonávajúce činnosti vo verejnom záujme.

108. V rámci Akčného plánu D.2.6 pre nediskrimináciu boli v roku 2017 zrealizované tri výskumné úlohy, pri ktorých bola zohľadnená viacnásobná diskriminácia Rómov. MS SR

v rámci opatrenia D.2.6 v roku 2017 podporilo 2 projekty mimovládnych organizácií zamerané na prácu s osobami patriacimi do MRK, pri ktorých vzniklo riziko viacnásobnej diskriminácie. Ďalšie 2 projekty boli zamerané na zvyšovanie informovanosti verejnosti o problematike diskriminácie MRK. Ďalšie údaje o plnení opatrení uvedeného Akčného plánu sú obsiahnuté v Monitorovacej správe NRIS za rok 2017, ktorú predložil splnomocnenec pre RK. V tejto sú rovnako obsiahnuté aj výstupy Akčného plánu pod názvom *Oblasť prístupov smerom k väčšinovej spoločnosti – Iniciatíva integrácie Rómov prostredníctvom komunikácie*, ktorý dopĺňa aplikačný priestor eliminácie diskriminácie. Cieľom Akčného plánu D.2.6 je zvýšiť účinnosť ochrany Rómov pred diskrimináciou a nerovným zaobchádzaním, scitlivovať verejnú mienku, zmierňovať vzájomné stereotypy a predsudky a posilňovať súdržnosť medzi rómskou populáciou a majoritnou spoločnosťou. Akčný plán nediskriminácie je rovnako svojimi cieľmi a opatreniami zameraný na elimináciu vzniku predpokladov diskriminačných postupov na báze negatívnych stereotypov na občiansku verejnosť, média, ako aj na subjekty v priestore verejného a súkromného práva, rozhodujúce či kontrahujúce práva príslušníkov rómskej národnostnej menšiny vrátane menšiny žijúcej v urbanistických osídleniach MRK na úseku sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, poskytovaní tovarov a služieb a vo vzdelávaní.

109. Splnomocnenec pre RK v roku 2017 aktualizoval dokument pod názvom *Metodický výklad pre efektívne uplatňovanie princípov desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie*. Cieľom tohto dokumentu bolo definovať základné strategické princípy patriace k cieľom NRIS, a to desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie (ďalej len „3D“).

Komplexne riešiť intoleranciu voči Rómom vo vzdelávacom systéme a zaviesť potrebné opatrenia na zabezpečenie systematického umiestňovania rómskych detí do integrovaných bežných tried. Umiestnenie v špeciálnych školách musí byť vyhradené len pre špecifické a výnimočné prípady;

110. Prvá zásadná novelizácia zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (ďalej iba „školský zákon"), bola vykonaná prijatím zákona č. 188/2015 Z. z.. Osobitne v odseku 2 § 107 bola zavedená úprava účinná od 1. januára 2016, podľa ktorej dieťa alebo žiak, ktorého špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajú výlučne z jeho vývinu v SZP, nemôže byť prijatý do špeciálnej školy alebo do špeciálnej triedy MŠ, špeciálnej triedy ZŠ alebo do špeciálnej triedy SŠ. V odseku 3 uvedeného § 107 bola zavedená úprava, podľa ktorej deti zo SZP alebo žiaci zo SZP sa zaraďujú do triedy MŠ, triedy ZŠ alebo do triedy SŠ spolu s ostatnými deťmi alebo žiakmi. Podľa ods. 4 základné školy dostávajú príspevok na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo SZP. Z uvedeného príspevku okrem iného základné školy, v ktorej sa vzdeláva viac ako 85 žiakov zo SZP, je povinný použiť najmenej 50 % z celkového príspevku na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo SZP pre základnú školu na osobné náklady asistenta učiteľa pre žiakov zo SZP alebo sociálneho pedagóga. Uvedeným zákonom č. 188/2015 Z. z. došlo aj k sprísneniu kontroly nad činnosťou školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie, bol vytvorený priestor pre prehodnotenie diagnostických metód, bol zavedený nástroj preskúmania osobného spisu dieťaťa v poradenskom zariadení, ako aj ďalšej pedagogickej dokumentácie, v prípadoch dôvodného podozrenia, že nie je v súlade s výchovnovzdelávacími potrebami dieťaťa alebo žiaka. Týmto zákonom rovnako bola zavedená klasifikácia závažného nedostatku v činnosti špeciálneho výchovného zariadenia alebo školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie spočívajúca v aplikácií nesprávnych diagnostických metód, čím sa rozšírilo kontrolné inštrumentárium Štátnej školskej inšpekcie (ďalej len „ŠŠI").

111. Následne novelizáciou zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní ZŠ, SŠ a školských zariadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o financovaní ZŠ, SŠ a školských zariadení") s účinnosťou od 1. september 2017 sa upravil § 4e v odseku 7, do ktorého sa zo školského zákona presunula časť ohľadom poskytovania príspevku na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo SZP. Zároveň v § 9f v prechodnom ustanovení sa stanovili účely poskytovania príspevku na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo SZP prostredia aj žiakom, ktorí sú členom domácnosti, ktorej členom sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi a zákonný zástupca žiaka túto skutočnosť preukáže riaditeľovi ZŠ. Tento príspevok je nad rámec bežného normatívu na žiaka.

112. MŠVVŠ SR dôsledne venuje pozornosť skvalitneniu výchovno-vzdelávacieho procesu na všetkých úrovniach vzdelávania pre všetkých žiakov národnostných menšín a intenzívne sa snaží vytvoriť komplexný ucelený systém výchovy a vzdelávania znevýhodnených detí a žiakov v rámci inkluzívneho vzdelávania. Vláda SR uznesením č. 302/2018 schválila Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania. NP je reformou na ďalších 10 rokov, ktorá sa bude realizovať prostredníctvom dvojročných akčných plánov obsahujúcich konkrétne opatrenia, časový rámec i rozpočet. Jedným z nosných pilierov NP je inklúzia, inšpirovaná fínskym modelom. Pri tvorbe NP aj na základe dlhodobo uskutočňovaných aktivít v súlade s odporúčaniami RE, právnymi aktmi EÚ, ale aj odporúčaniami z ďalších ľudskoprávnych zmlúv boli do implementačného programu NP ustanovené aj nasledujúce úlohy: zavedenie právneho nároku na predprimárne vzdelávanie dieťaťa od 3 rokov, nová forma podpory detí a žiakov zo SZP, zvýšenie počtu odborných zamestnancov v školách, najmä asistentov učiteľa,

sociálnych pedagógov, školských psychológov a špeciálnych pedagógov, skvalitnenie činnosti školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie, ktorých súčasťou je aj zabezpečenie vhodných testovacích nástrojov určených k správnej diagnostike špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb detí a žiakov vrátane špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiakov vyplývajúcich z ich vývinu v SZP, využívanie kultúrne a jazykovo neutrálnych testovacích batérií v prostrediach MRK. Ďalšou úlohou je rozvoj vzdelávania detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám v ich materinskom jazyku so zameraním na zvýšenie kvalifikovanosti vyučovania rómskeho jazyka, literatúry a reálií najmä vytvorením chýbajúcich rámcových učebných plánov a akreditáciou nových alebo úpravy existujúcich študijných programov pre špecifiká vyučovania rómskeho jazyka.

113. Dôležitá podpora MŠVVŠ SR v tejto oblasti je realizovaná prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu vychádzajúca zo stratégie OP ĽZ, ktorý je zameraný na podporu vzdelávania, zamestnanosti, sociálnej inklúzie a zraniteľných skupín na trhu práce. NP pod názvom *Škola otvorená všetkým* sa začal realizovať v rámci prioritnej osi OP ĽZ pod názvom *Vzdelávanie* s plánovanou dĺžkou 46 mesiacov s celkovou alokáciou 29 877 073 eur. Primárnym cieľom projektu je podporou inkluzívneho vzdelávania, skvalitnením profesijných kompetencií, zabezpečiť rovnoprávny prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky detí v MŠ a žiakov v ZŠ. Dôležitou súčasťou tohto projektu je vypracovanie lokálnych desegregačných plánov v 130 ZŠ. Zároveň 30. decembra 2016 bola v rámci prioritnej osi OP ĽZ *Vzdelávanie* vyhlásená dopytovo orientovaná výzva pod názvom *V ZŠ úspešnejší* s alokáciou 50 miliónov eur, ktorá je zameraná na podporu inklúzie v ZŠ prostredníctvom pôsobenia asistentov učiteľa, pedagogických asistentov a inkluzívneho tímu (školský psychológ, špeciálny pedagóg a sociálny pedagóg). MŠVVŠ SR dňa 12.11.2018 ako sprostredkovateľský orgán pre prioritnú os Vzdelávanie operačného programu Ľudské zdroje vyhlásilo výzvu zameranú na podporu inklúzie. Výzva V základnej škole úspešnejší II bola vyhlásená ako pokračovanie úspešnej rovnomennej výzvy, ktorá podporila 478 projektov základných škôl zameraných na vytvorenie nových pracovných pozícií pre pedagogických asistentov, asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením či členov inkluzívnych tímov v alokácii viac ako 38 mil. eur z Európskeho sociálneho fondu, z toho 22 projektov v Bratislavskom samosprávnom kraji v sume takmer 1,4 mil. eur. Základným školám je tak opätovne umožnené vytvorenie nových pracovných miest nad rámec existujúcich miest v školách pre pozície pedagogických asistentov, školských psychológov, sociálnych pedagógov, špeciálnych pedagógov či asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením.

114. MŠVVŠ SR schválilo 25. augusta 2016 Rámcový učebný plán (ďalej len „RUP“) pre ZŠ s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny ako súčasť Inovovaného štátneho vzdelávacieho programu (ďalej len „IŠVP“) pre ZŠ s platnosťou od 1. septembra 2016. Dokument je zverejnený na webovej stránke www.statpedu.sk. Školy si môžu vybrať jeden z dvoch rámcových učebných plánov:

- RUP pre ZŠ s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny platný od 1. septembra 2015,
- RUP pre ZŠ s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny platný od 1. septembra 2016.

115. V prípade výberu RUP pre ZŠ s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny platného od 1. septembra 2016 škola musí dodržať obsahové a výkonové štandardy (platné od 1. septembra 2015) z vyučovacích predmetov: hudobná výchova v 1. ročníku, anglický jazyk v 3. ročníku, vlastiveda v 4. ročníku.

116. MŠVVŠ SR schválilo dodatok č. 1, ktorým sa mení RUP pre ZŠ s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny. Schválený dodatok je účinný od 1. septembra 2017 začínajúc prvým ročníkom ZŠ. Škola si môže vybrať jeden z dvoch rámcových učebných plánov:

- RUP pre ZŠ s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny platný od 1. septembra 2015
- RUP pre ZŠ s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny, dodatok k IŠVP pre primárne vzdelávanie) účinný od 1. septembra 2017.

MŠVVŠ SR schválilo s platnosťou od 1. septembra 2017:

- RUP pre gymnáziá s osemročným štúdiom s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny,
- RUP pre gymnáziá so štvorročným štúdiom s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny.

MŠVVŠ SR 24. apríla 2017 schválilo RUP pre žiakov s vývinovými poruchami učenia pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny ako súčasť Vzdelávacieho programu pre žiakov s vývinovými poruchami učenia, medzinárodné štandartné členenie vzdelávania (ďalej iba „ISCED“) ISCED1, ISCED 2 s platnosťou od 1. septembra 2017. Dokument je dostupný na webovej stránke www.minedu.sk. Štátny pedagogický ústav na základe žiadosti MŠVVŠ SR vypracoval:

- vzdelávacie štandardy pre vyučovací predmet ruský jazyk a literatúra pre primárne a pre nižšie stredné vzdelávanie pre školy s vyučovaním ruského jazyka. Predmetné materiály boli schválené 27. februára 2018,
- vzdelávacie štandardy pre vyučovací predmet nemecký jazyk pre primárne a pre nižšie stredné vzdelávanie pre školy s vyučovaním nemeckého jazyka. Materiály boli 19. marca 2018 schválené s účinnosťou od 1. septembra 2018.

117. ŠŠI v rámci svojej kontrolnej činnosti realizovanej v školskom roku 2016/2017 zistila v skupine 35 kontrolovaných subjektov, ktoré vzdelávali žiakov pochádzajúcich zo SZP z MRK, že tri školy v rozpore s ustanoveniami školského zákona vzdelávali žiakov z týchto komunít v samostatných triedach oddelene od majoritnej populácie. V školskom roku 2015/2016 sa obdobné zistenia týkali štyroch škôl a v školskom roku 2014/2015 dvoch škôl. Posilnením kompetencií ŠŠI sa už prejavujú pozitívne zmeny v prospech vzdelávania rómskych detí v hlavnom prúde vzdelávania. Prvým konkrétnym prípadom bolo vyradenie Súkromnej špeciálnej ZŠ v obci Rokycany.

118. Do plánu hlavných úloh Metodicko-pedagogického centra na rok 2018 MŠVVŠ SR zadalo úlohu a to na vykonávanie odborno-metodickej pomoci školám, v ktorých sa objavili znaky segregácie. Prioritne to majú byť školy uvedené v inšpekčných správach. K zabezpečeniu tejto úlohy MŠVVŠ SR účelovo vyčlenilo pre Metodicko-pedagogické centrum finančné prostriedky.

119. MŠVVŠ SR v rezortnom predpise ako sú Pedagogicko-organizačné pokyny pre príslušný školský rok prijalo viacero opatrení: dôsledné uplatňovanie zákazu všetkých foriem diskriminácie a segregácie, eliminácia nežiaducich javov akými sú priestorové, organizačné, fyzické a symbolické vylúčenie alebo oddelenie rómskych detí a žiakov v dôsledku ich etnickej príslušnosti (často v kombinácii so sociálnym znevýhodnením), žiakov so znevýhodnením od

ostatných detí a žiakov. Vytváranie vhodných podmienok na ich vzdelávanie v školách a triedach spolu s majoritnou populáciou. Uplatňovanie vhodných pedagogických a odborných intervencií realizovať inkluzívne vzdelávanie detí a žiakov, u ktorých je takéto vzdelávanie vhodné, vo všetkých MŠ, ZŠ a SŠ, t. j. verejných, súkromných a cirkevných s využitím špecifických metód výučby. Vytváranie inkluzívnych tímov zložených z pedagogických a odborných zamestnancov, implementácia princípov inklúzie, vytváranie klímy školy pre vzájomnú spoluprácu. Pedagogickú diagnostiku je potrebné orientovať predovšetkým na zohľadňovanie skrytého potenciálu vo vzdelávaní, identifikovanie bariér a nerovností vo vzdelávaní a ich následné odstraňovanie a identifikovanie rizikových faktorov. Dôležitou prioritou je šíriť myšlienky tolerancie, akceptácie odlišností a zlepšovanie postojov voči znevýhodneným skupinám obyvateľstva. Školy a školské zariadenia, prioritne tie, v ktorých ŠŠI zistila znaky segregácie budú spolupracovať hlavne s Metodicko-pedagogickým centrom, s Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave pri poskytovaní odborno-metodickej pomoci.

120. Tieto opatrenia MŠVVŠ SR nadväzujú na NP pod názvom *Škola otvorená všetkým,* ktorý sa realizuje v rámci OP ĽZ v kontexte akreditovaného vzdelávacieho programu pod názvom **Spolupráca pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov v systéme inkluzívnej podpory detí a žiakov. V súčasnosti sa realizuje vzdelávanie v 20 skupinách po 25 účastníkov**.

121. ŠŠI spolupracuje s Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie pri inšpekciách v poradenských zariadeniach v oblasti postupu pri diagnostikovaní detí. Dôsledný a nekompromisný postup ŠŠI v uvedenej oblasti zabezpečenia rovného prístupu ku vzdelávaniu dokumentujú jej každoročné správy – naposledy Správa o stave a úrovni uplatňovania princípu rovného prístupu k vzdelávaniu pri prijímaní žiakov do špeciálnej ZŠ v školskom roku 2017/2018 v SR.

122. Prijatím prechodného ustanovenia v zákone č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej správe v školstve a školskej samospráve“) sa od 1. septembra 2017 do 31. decembra 2018 nezaraďujú školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie do siete škôl a školských zariadení. Zámerom MŠ SR je nastaviť efektívny poradenský systém a skvalitniť poskytovanú starostlivosť, vrátane diagnostickej činnosti v podmienkach rezortu školstva. Na uvedený účel je vytvorená pracovná skupina pre systémové zmeny pedagogicko-psychologického a špeciálno-pedagogického poradenstva.

123. K zabezpečeniu lepšieho prístupu k vzdelávaniu detí z MRK v MŠ s účinnosťou od 1. januára 2018 sa poskytuje príspevok na čiastočnú úhradu nákladov na výchovu a vzdelávanie detí MŠ zaradených do siete škôl, ktoré majú jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky alebo sú členmi domácnosti, ktorej členom sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi a zákonný zástupca dieťaťa túto skutočnosť preukáže riaditeľovi MŠ. Rozšírila sa skupina prijímateľov príspevku na výchovu a vzdelávanie detí v MŠ, pretože zákonní zástupcovia detí sú oslobodení od povinnosti prispievať na čiastočnú úhradu nákladov. Cieľom legislatívnej úpravy bolo odstrániť problémy aplikačnej praxe pri prijímaní detí do MŠ a motivovať obce, aby miesta pre predškolské vzdelávanie detí zo slabého socio-ekonomického zázemia aj vytvárala.

124. Splnomocnenec pre RK v rámci svojej koordinačnej funkcie pri plnení úloh NRIS, aj v súlade s programovým vyhlásením vlády SR venoval osobitnú

pozornosť nediskriminačnému prístupu Rómov k vzdelávaniu. S týmto cieľom predložil nový Akčný plán D.2.1 pre oblasť vzdelávania, ktorý vláda SR schválila svojim uznesením č. 87 z 22. februára 2017. Čiastkový cieľ č. 2 Akčného plánu D.2.1 v prepojení na jednotlivé úlohy obsahuje systém opatrení smerujúcich k získaniu nižšieho stredného odborného vzdelania všetkými deťmi, príslušníkmi MRK v postavení žiakov zo SZP počas povinnej školskej dochádzky a v prípade predčasného ukončenia ZŠ prostredníctvom programov druhej šance. Čiastkovým cieľom uvedeného Akčného plánu D.2.1 je aj skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu pri vzdelávaní žiakov z MRK a SZP a zlepšenie výsledkov ZŠ so zastúpením žiakov z MRK a SZP na úroveň celoslovenského priemeru. Rovnako aj ďalšie čiastkové ciele uvedeného Akčného plánu D.2.1 sledujú zvýšenie podielu žiakov z MRK vzdelávaných v bežných triedach ZŠ, ako aj realizáciu programov inkluzívneho vzdelávania v MŠ, ZŠ a SŠ. V tomto postupe okrem rámcov Stratégie EÚ pre integráciu Rómov do roku 2020, súčasne vychádzal v ďalšej realizácií aj z Tematického Akčného plánu RE inklúzie Rómov a kočovníkov z 2. marca 2016.

125. Veľká časť aktivít splnomocnenca pre RK smerovala k zavedeniu plnej dostupnosti predprimárneho vzdelávania detí z MRK, s ambíciou naplniť ciele politík EÚ pod názvom *Európa 2020* , ako aj ciele agendy OSN pod názvom *Agenda 2030* - do roku 2030 zabezpečiť, aby všetky dievčatá a chlapci mali prístup ku kvalitnému vývoju a starostlivosti v ranom detstve a predškolskému vzdelávaniu tak, aby boli pripravení na základné vzdelávanie. Týmito postupmi plnil aj ciele uvedeného tematického plánu RE pri ochrane práv detí, pri prístupe k spravodlivosti, ako aj pri zapájaní rómskej národnostnej menšiny do tohto procesu napríklad v oblasti personálneho posilňovania zastúpenia príslušníkov rómskej národnostnej menšiny na pozíciách asistentov učiteľa. Tieto jeho kroky, v spolupráci s príslušnými orgánmi ústrednej štátnej správy, miestnej štátnej správy aj samosprávy sa premietli do konkrétnych opatrení tak v oblasti legislatívy, ako aj v oblasti konkrétnych opatrení verejných politík, vrátane osobitných aktivít vlády v oblasti pomoci najmenej rozvinutým okresom regulovaných zákonom č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o podpore najmenej rozvinutých okresov“).

126. Na základe NRIS ŠŠI v roku 2017 vykonala celkovo 9 kontrol v zariadeniach psychologického poradenstva a prevencie. Osobitnou oblasťou úprav v systéme antidiskriminačných ustanovení uvedeného školského zákona, ako aj antidiskriminačného zákona, bolo posilnenie postavenia ŠŠI, ktorá aj v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve má vo výhradnej pôsobnosti vybavovanie sťažností a petícií, ktorých obsahom je nediskriminačný prístup ku vzdelávaniu. V súlade s čl. 3, 5, 6 a 12 RDNM ďalšia novelizácia uvedeného zákona č. 245/2008 Z. z. zákonom č. 216/2016 Z. z. aj s akcentom na prístup ku vzdelávaniu v jazyku národnostnej menšiny zabezpečila vzdelávanie v tzv. málotriednych školách, a to výnimkou z najnižšieho počtu žiakov pre ZŠ iba s ročníkmi prvého stupňa alebo pre triedy ZŠ s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny. Týmto postupom došlo k ďalšiemu rozvoju práv príslušníkov národnostných menšín, a to aj vzhľadom ku skutočnosti, že už v znení školského zákona účinného k 1. septembru 2015 existovala možnosť pre zriaďovateľa školy určiť menší počet žiakov z dôvodov dopravnej dostupnosti, osobitne aj v prípadoch vzdelávania v jazyku národnostnej menšiny alebo v prípadoch vzdelávania žiakov zo SZP, ak bolo z celkového počtu žiakov školy viac ako 80 % žiakov zo SZP.

127. K 1. aprílu 2018 vznikla na MŠVVŠ SR Sekcia národnostného a inkluzívneho vzdelávania. V pôsobnosti tejto sekcie je najmä zabezpečenie výkonu štátnej správy na úrovni ústredného orgánu štátnej správy, zabezpečenie výchovy a vzdelávania v MŠ, ZŠ, základných

umeleckých školách, SŠ, špeciálnych školách, školských zariadeniach, vzdelávanie národnostných menšín MRK a vzdelávania detí cudzincov. Rovnako je v jej pôsobnosti schvaľovanie návrhov koncepcii, programov a rozvoja výchovy a vzdelávania v školách, koncepčných projektov a experimentálne overovanie cieľov, obsahu, metód, organizácie a riadenia výkonu výchovno-vzdelávacieho procesu v školách a školských zariadeniach. Táto sekcia predkladá ministrovi štátne vzdelávacie programy pre jednotlivé druhy a typy škôl s vyučovacím jazykom národnostných menšín a s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny, rieši problematiku ľudských práv, najmä práv dieťaťa, vzdelávania MRK a vzdelávania detí cudzincov, prípravu všeobecne záväzných právnych predpisov, zabezpečuje implementáciu medzinárodných záväzkov vyplývajúcich z ľudskoprávnych zmlúv, ako aj spoluprácu so ŠŠI.

128. V rámci plného pochopenia potrieb národnostného vzdelávania detí a žiakov z prostredia MRK splnomocnenec pre RK zostavil a zverejnil Jazykovú mapu Rómskych komunít na Slovensku, ktorá spracováva aj problematiku viacnásobnej národnostnej identity, s cieľom primeranej reflexie štátu najmä v oblasti predprimárneho vzdelávania detí uskutočňovaného v MŠ v oblasti tvorby optimálnych podmienok pre všeobecnú zaškolenosť, eliminujúcich podmienky pre procesy diagnostikovania žiakov z MRK.

129. Uvedené systémové opatrenia zásadne smerujú k cieľu vytvorenia podmienok pre plné zapojenie detí MRK do predprimárneho vzdelávania ako zásadnej podmienky dosiahnutia školskej spôsobilosti. MŠVVŠ SR 26. januára 2015 a 29. júna 2015 uverejnilo na webovej stránke výzvu na predloženie žiadostí o poskytnutie dotácie MŠVVŠ SR na rozšírenie kapacít MŠ formou prístavby, výstavby a rekonštrukcie priestorov pre potreby MŠ a vybudovanie zariadení školského stravovania pri týchto MŠ na rok 2015. Cieľom podpory v rámci predmetnej výzvy bolo rozšíriť kapacity MŠ s cieľom postupne do roku 2020 dosiahnuť 95 % účasť detí vo veku 4 až 5 rokov na predprimárnom vzdelávaní v MŠ. MŠVVŠ SR na tento účel vyčlenilo **14,5 milióna eur**. Z celkového počtu 687 hodnotených žiadostí z obidvoch výziev bolo úspešných 185 žiadateľov. V rámci pôsobnosti splnomocnenca pre RK realizovanej v spolupráci s MV SR – sekciou európskych programov, ktorá vykonáva v mene ministerstva funkciu sprostredkovateľského orgánu OP ĽZ na úseku nástrojov EŠIF, bola vyhlásená výzva zameraná na výstavbu a rekonštrukciu MŠ - 150 obcí, ktoré sú zapojené do NP pod názvom *Take away balík*.

130. NP *Take-away balík* vznikol v pôsobnosti splnomocnenca pre RK v systéme podpory integrácie Rómov, vo forme hotových produktov pre žiadateľov, zahŕňajúci kombináciu NP pod názvami *TSP, Komunitné centrá, Podpora vysporiadania pozemkov a Projekt inklúzie v MŠ* (ďalej len „PRIM“). *NP Take-away balík* vznikol ako forma pomoci s minimálnou administratívnou záťažou pre 150 obcí a miest s urbanistickým sídlami Rómov s indexom v pásme najmenšej podrozvinutosti a súčasne tento princíp spolu s princípom 3 D sa stal súčasťou OP ĽZ. Alokovaná suma NP z prostriedkov štátneho rozpočtu a zdrojov EŠIF je v sume 21 265 318 eur. V rámci uvedeného balíka projektov, ako aj v rámci dopytových výziev mimo toho balíka, napájaných z prioritnej osi OP ĽZ č. 5 pod názvom *Integrácia MRK* sa 3D princíp osobitne premietol do zásad:

- zabezpečiť deťom z MRK prístup k predškolskému zariadeniu tak, aby nedochádzalo k prehlbovaniu segregácie,
- v procese predškolského vzdelávania prijať opatrenia pre zabezpečenie inkluzívneho vzdelávania.

131. Pre obce mimo uvedeného balíka, ktoré nie sú zapojené do NP pod názvom *Take away balík* s prítomnosťou urbanistických sídiel MRK, bola vyhlásená výzva zameraná na výstavbu a rekonštrukciu MŠ, s celkovou alokáciou 58 miliónov eur. K 31. decembru 2017 bolo 78 úspešných žiadateľov. V ďalšom procese postupov podľa zákona č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z EŠIF o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov bude celkovo podporených 74 MŠ, z toho 40 projektov rekonštrukcií MŠ a 34 projektov výstavby MŠ. V rámci uvedenej podpory vznikne 5 453 miest v MŠ, z toho kapacita MŠ vytvorená výstavbou predstavuje 2 518 miest a kapacita vytvorená rekonštrukciou predstavuje 2 935 miest. V roku 2018 bolo v ďalšom 5. hodnotiacom kole schválených 7 projektov v hodnote 2 790 000 eur, zameraných na rozšírenie kapacít MŠ v obciach s prítomnosťou MRK. Novú výzvu s finančnou alokáciou 25 miliónov eur plánuje MV SR vyhlásiť v 2. polroku 2018.

132. Osobitne sledovaným ukazovateľom pri tomto projekte je zapojenie kvalifikovaných Rómov na pracovnú pozíciu asistenta učiteľa, čím sa dosahuje cieľavedomé zapájanie Rómov do procesov integrácie. Uvedeným postupom je v legálnej rovine sledované osobitne dočasno-vyrovnávacie opatrenie aj v tejto sfére v súlade s ustanoveniami antidiskriminačného zákona, pretože ide o opatrenie spočívajúce v podporovaní záujmu príslušníkov znevýhodnených skupín, v tomto prípade príslušníkov MRK o zamestnanie. Súčasťou NP *Take away balík* sú preto vytvorené pravidlá preferenčného zamestnávania rómskych uchádzačov o zamestnanie. NP *Take away balík* nastavený tak, aby umožnil osobám na pracovných pozíciách spoluprácu so zamestnancami škôl a školských zariadení ako sú centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, so zástupcami mimovládnych organizácií aktívnych v danej oblasti a inými relevantnými partnermi. Koordináciu NP *Take away balík* zabezpečuje metodik, ktorý spolupracuje s deviatimi regionálnymi koordinátormi, dislokovaných na vysunutých pracoviskách úradu splnomocnenca pre RK.

133. Aktivity všetkých zúčastnených subjektov nadväzujú kontinuálne na výzvu MPRV SR, riadiaceho orgánu IROP s alokáciou 79 757 690 eur, ktorej druhé hodnotiace kolo bolo ukončené 31. marca 2017 s poskytnutím nenávratného finančného príspevku (ďalej len „NFP“) na 152 projektov, s počtom 4870 novo vytvorených miest. Celkovo v roku 2017 v uvedenej výzve IROP bolo schválených 158 projektov v celkovom objeme 43 milionov eur, čo by malo vytvoriť 4 780 nových miest v MŠ. V roku 2018 sa uskutočnila aktualizácia výzvy s navýšením alokovanej sumy z pôvodných 77 157 690 eur na 81 008 467 eur.

134. Zo 14, 5 milióna eur vyčlenených MŠVVŠ SR sa ku koncu roka 2017 rozšírili kapacity MŠ o 204 nových tried (z plánovaných 227) a 19 tried bolo udržaných naďalej v prevádzke postupmi rekonštrukcie, riešením havarijných stavov; z plánovaných 22.

135. Ďalším intervenčným opatrením vzniknutým v spolupráci MV SR a splnomocnenca pre RK zabezpečujúcim odstránenie znevýhodnenia vo vzdelávaní pre žiakov žijúcich v urbanistických sídlach MRK bola výzva zo 14. decembra 2017 zameraná na poskytovanie mentorskej a tútorskej podpory pre žiakov z MRK s dôrazom na úspešné ukončenie ZŠ a plynulý prechod na SŠ. Ide o otvorenú výzvu s indikatívnou výškou alokácie prostriedkov EŠIF v objeme 5 miliónov eur.

136. Opatrenia na úseku vzdelávania v pôsobnosti splnomocnenca pre RK ďalej dopĺňa NP *Komunitné centrá*, v časti aktivít vytvorenia priestoru pre prípravu na výuku žiakov v poobedňajších hodinách. Medzi jeho ukazovatele patrí počet výchovno-vzdelávacích aktivít, počet voľno časových aktivít, počet aktivít multikultúrnej výchovy. Počet zapojených poskytovateľov do NP je 49, počet zamestnancov komunitného centra 142, z toho 41 Rómov.

Alokovaná čiastka z prostriedkov EŠIF tvorí sumu 23 460 000 eur. Tak ako je osobitne sledovaný počet detí zapojených do projektu prostredníctvom poskytovateľov a jednotlivých komunitných centier, opätovne je jedným zo sledovaných údajov aj počet novovytvorených pracovných miest v komunitných centrách, obsadených príslušníkmi urbanistických sídiel MRK. Intervenčné smerovanie v tejto oblasti materiálnych nákladov budovania, výstavby, modernizácie, prestavby komunitných centier v obciach s prítomnosťou MRK je súčasne pokryté výzvou s alokovanou čiastkou zo zdrojov EŠIF a štátneho rozpočtu v sume 17 666 688 eur.

137. Ďalším kombinačným opatrením na úseku podpory žiakov z MRK sú nástroje zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR. V rámci uvedeného všeobecne záväzného predpisu sú MPSVR SR poskytované dotácie na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením a dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom akýchto detí. V roku 2017 bol na oba dotačné tituly poskytnutý transfer príjemcom zo štátneho rozpočtu v sume 10 250 779 eur, čím došlo k poskytnutiu podpory pre celkovo 2136 detí. Splnomocnenec pre RK zas v rámci svojho postavenia gestora dotácií sociálnych a kultúrnych potrieb a riešenia mimoriadne nepriaznivých situácií rómskej komunity podľa zákona o poskytovaní dotácií v pôsobnosti MV SR, pravidelne poskytuje v rámci rozpočtových možností dotácie na podporu vzdelávania a výchovy, podporu vzniku a činnosti komunitných centier, podporu prioritných politík a cieľov NRIS. Vďaka jeho iniciatívnym legislatívnym postupom boli postupne v posledných rokoch do uvedeného zákona ustanovené nástroje, na základe ktorých na niektoré dotačné tituly, vrátane cieľov NRIS, nie je zákonnou podmienkou finančná spoluúčasť žiadateľa o dotáciu. Rovnako na niektoré tituly je možné žiadateľovi o dotáciu prideliť dotáciu aj viac ako jeden krát v rozpočtovom roku a v neposlednom rade, na niektoré dotačné tituly vrátane NRIS bol zavedený zrýchlený a zjednodušený postup v procese ich hodnotenia a prideľovania. Uvedený systém transferov verejných zdrojov vo vzťahu k podpore vzdelávania v roku 2017 dosiahol v posilnení občianskeho prvku a práva reprezentácie aj rómskej národnostnej menšiny novú inštitucionálnu úroveň prijatím zákona o fonde. Jedným z dotačných titulov je podpora na výchovu a vzdelávanie k právam osôb patriacich k národnostným menšinám.

138. V roku 2017 prebiehalo navyšovanie počtov pedagogických zamestnancov v MŠ. Podiel kvalifikovaných pedagogických asistentov v MŠ navštevovaných deťmi z MRK z celkového počtu pedagogických asistentov v MŠ tvorí 57 % podiel. V roku 2017 pokračovali aktivity zapojenia žiakov do celodenného vzdelávacieho systému, pričom v tomto systéme bolo vzdelávaných 13 170 žiakov. Súčasne NRIS v rámci uvedeného zákona o financovaní ZŠ, SŠ a školských zariadení ustanovila zvýšenie adresnosti a efektívnosť finančnej podpory výchovy a vzdelávania žiakov zo SZP v ZŠ, ako aj zvýšenie objemu týchto prostriedkov. Plánovaná hodnota v sume 7 341 350 eur bola dodržaná, tieto prostriedky boli použité napríklad na mzdy pre asistentov učiteľa, výstavbu, prístavbu, modernizáciu a rekonštrukciu školských objektov podľa počtu žiakov so SZP a na ďalšie už uvedené tituly v zákone o financovaní ZŠ, SŠ a školských zariadení.

139. NRIS stanovila aj úlohu realizácie kontinuálneho vzdelávania pre učiteľov a pedagogických asistentov využívajúcich rómsky jazyk ako podporný jazyk vo vyučovaní. V roku 2017 týmto vzdelávaním, zameraným na používanie rómskeho jazyka vo výchovno-vzdelávacom procese prešlo 190 pedagogických pracovníkov. Z hľadiska podpory vzdelávania v rómskom jazyku pedagogicko-organizačné pokyny aj na školský rok 2017/2018, vydané MŠVVŠ SR obsahovali usmernenie, podľa ktorého pri obsadzovaní miest pedagogických asistentov riaditelia v školách s vysokým počtom detí a žiakov z marginalizovaných komunít

majú prihliadať aj na ovládanie rómskeho jazyka. Tieto pokyny ukladajú riaditeľom škôl informovať žiakov SŠ o možnosti vykonať maturitnú skúšku z rómskeho jazyka a literatúry ako voliteľného maturitného predmetu, informovať zákonných zástupcov žiakov z rómskych komunít o možnosti vyučovania rómskeho jazyka a literatúry a v prípade záujmu zákonných zástupcov zabezpečiť vzdelávanie v rómskom jazyku. Rovnako uvedené pokyny ukladajú školám pri plánovaní výučby rómskeho jazyka a literatúry využívať inovované vzdelávacie štandardy z rómskeho jazyka a literatúry pre jednotlivé stupne vzdelávania, ktoré vydal Štátny pedagogický ústav. Pedagogicko-organizačné pokyny pre školský rok 2018/2019 navyše okrem skutočnosti, že zachovávajú uvedený štandard z predchádzajúceho školského roku ustanovujú úlohy plniť NRIS, podporovať MŠ pri zavádzaní programov orientovaných na zlepšenie spolupráce so zákonnými zástupcami rómskych detí a pri zapájaní asistentov učiteľa v MŠ, úlohu aktívne podporovať účasť detí zo SZP vo veku od 4 do 6 rokov v predprimárnom vzdelávaní Medzi ďalšie úlohy patrí dôsledne dodržiavať postupy prijímania žiakov do špeciálnych ZŠ, podporovať používanie rómskeho jazyka v predprimárnom a primárnom vzdelávaní. Rovnako aj prostredníctvom Metodicko-pedagogického centra a Rómskeho vzdelávacieho centra, poskytovať odborno-metodickú pomoc školám a školským zariadeniam v oblasti výchovy a vzdelávania na podporu inklúzie a desegregácie detí a žiakov zo SZP a detí a žiakov zo SZP z MRK.

140. K Národnému programu rozvoja výchovy a vzdelávania pozri bližšie bod 112.

IV. Informácie o relevantnom vývoji podľa jednotlivých článkov dohovoru

Čl.3

1. Každá osoba patriaca k národnostnej menšine má právo slobodne si zvoliť, či sa má s ňou zaobchádzať ako s osobou patriacou k národnostnej menšine, alebo nie, a z tejto voľby alebo z uplatňovania práv spojených s touto voľbou nebude vyplývať žiadna nevýhoda.

2. Osoby patriace k národnostným menšinám môžu uplatňovať práva a využívať slobody vyplývajúce zo zásad zakotvených v tomto rámcovom dohovore ako individuálne, tak aj spoločne s inými.

141. Poradný výbor RDNM, v bode č. 14 svojho stanoviska, odporučil SR pravidelný zber štatistických údajov o populácii a následnú analýzu dát v spolupráci so zástupcami národnostných menšín. Za účelom prípravy sčítania obyvateľov domov a bytov (ďalej len „SODB“) 2021 bola splnomocnencom pre NM zriadená expertná pracovná skupina k príprave metodiky sčítania obyvateľov z hľadiska ich príslušnosti k národnosti alebo etniku. Medzi členov tejto skupiny patria najmä odborníci a zástupcovia národnostných menšín. Ich úlohou je pripraviť metodiku sčítania obyvateľov s ohľadom na príslušnosť k národnosti a etniku, ktorá má následne slúžiť ako základ pre ďalšie legislatívne opatrenia týkajúce sa organizácie a priebehu SODB 2021. Jedným z cieľov je zabezpečiť kvalitné štatistické údaje, ktoré zodpovedajú skutočnému zloženiu obyvateľstva. Odporúčanie poradného výboru je teda čiastočne implementované v rámci prípravy SODB 2021.

142. So zberom štatistických údajov súvisí aj odporúčanie poradného výboru RDNM č. 26 na pokračovanie v zbere citlivých dát týkajúcich sa životných podmienok osôb patriacich k národnostným menšinám. V tejto súvislosti treba poukázať na Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie na roky 2016 - 2019, ktorý ako jednu z úloh formuluje identifikáciu požiadaviek a prekážok pre zber citlivých dát. MS SR v súčasnosti pripravuje analýzu požiadaviek vyplývajúcich z medzinárodných dohovorov na zber citlivých údajov a právnych prekážok ich zberu.

143. Právo občanov SR, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine používať ich jazyk v úradnom styku vyplýva z čl. 34 ods. 2 písm. b) Ústavy SR. Podmienky používania jazykov národnostných menšín v úradnom styku ustanovujú najmä zákon č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku SR v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnom jazyku SR“) a zákon o používaní jazykov národnostných menšín. Zákon o používaní jazykov národnostných menšín ako špeciálny právny predpis určuje zoznam obcí, v ktorých občania SR, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine, majú právo komunikovať v ústnom a písomnom styku pred orgánmi verejnej správy, pričom v týchto obciach príslušné orgány verejnej správy sú povinné vytvoriť podmienky na používanie jazyka národnostnej menšiny.

144. Podľa § 2 ods. 1 zákona o používaní jazykov národnostných menšín podmienkou používania jazyka menšiny v úradnom styku je, aby občania s trvalým pobytom v obci tvorili podľa výsledkov dvoch po sebe nasledujúcich sčítaní obyvateľov najmenej 15 % obyvateľov. Táto podmienka sa uplatňuje v súčinnosti s § 7c ods. 1 zákona o používaní jazykov národnostných menšín, podľa ktorého sa pod dvomi po sebe nasledujúcimi sčítaniami obyvateľov rozumejú sčítania obyvateľov, ktorých výsledky boli vyhlásené po 1. júli 2011. Nariadenie č. 221/1999 Z. z. vychádza z výsledkov Sčítania obyvateľov domov a bytov z roku 1991. Nariadenie č. 221/1999 Z. z. bolo vydané podľa § 2 ods. 2 zákona o používaní jazykov

národnostných menšín a ustanovilo zoznam obcí, v ktorých tvoria podľa posledného sčítania obyvatelia národnostných menšín najmenej 20 % obyvateľstva. Zákonom č. 204/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o používaní jazykov národnostných menšín, došlo k zmene ustanovenia § 2 ods. 1 v spojitosti s § 2 ods. 2 tak, že právo používať jazyk národnostnej menšiny majú občania SR v obciach, v ktorých obyvatelia národnostných menšín tvoria najmenej 15 % obyvateľstva podľa dvoch po sebe nasledujúcich sčítaniach obyvateľov. Táto okolnosť však nastane až po vyhlásení výsledkov SODB 2021.

145. Východiskový materiál definoval ako jednu z priorít a úloh do budúcnosti podporu komplexného a koordinovaného prístupu k tvorbe a implementácii politiky týkajúcej sa práv príslušníkov národnostných menšín. Vzhľadom na značnú rozdrobenosť právnych úprav týkajúcich sa práv a postavenia národnostných menšín bude potrebné pristúpiť k príprave a prijatiu komplexnej a ucelenej právnej úpravy. K jej prijatiu smeruje dlhodobý trend očakávania národnostných menšín, pričom táto úprava by mala obsahovať tak otázky postavenia príslušníkov národnostných menšín, ako aj mechanizmov ich finančného zabezpečenia. V tomto zmysle bol stanovený operačný cieľ 1 Akčného plánu pod názvom *Zabezpečenie komplexného prístupu k tvorbe právnych predpisov týkajúcich sa práv a postavenia národnostných menšín a etnických skupín.* V rámci tohto cieľa sa priebežne plnia navrhované opatrenia zamerané na zabezpečenie analýzy právnych predpisov týkajúcich sa práv a postavenia národnostných menšín a etnických skupín, ako aj zabezpečenie prípravy komplexnej a ucelenej právnej úpravy práv národnostných menšín a etnických skupín, ak potreba takejto úpravy vyplynie z vypracovanej analýzy. Uvedené opatrenia sa týkajú aj právnej úpravy v oblasti používania jazykov národnostných menšín.

146. V súvislosti s odporúčaním poradného výboru RDNM č 14. pravidelne získavať štatistické údaje o obyvateľstve a angažovať do procesu analýzy výsledkov aj predstaviteľov národnostných menšín, najmä ak sa tieto využijú ako východisko pre uplatnenie niektorých práv, je potrebné uviesť, že úrad splnomocnenca pre NM sa proaktívne zúčastňuje na príprave SODB 2021. Úrad splnomocnenca pre NM v rámci vypracovania NAP SODB 2021 poskytoval v roku 2016 ŠÚ SR súčinnosť a aj v spolupráci s úradom splnomocnenca pre RK bol v rámci SODB 2021 rozpracovaný strategický cieľ č. 5 pod názvom *Venovať zvýšenú pozornosť osobitným skupinám obyvateľov, ktorých sčítanie si vyžaduje špecifický prístup*. Za obyvateľov, ktorých sčítanie si takýto špecifický prístup vyžiada, sa okrem iných skupín obyvateľstva považujú aj obyvatelia z hľadiska príslušnosti k národnosti alebo etniku, so zreteľom na materinský jazyk, a to aj pre potreby vnútroštátnej legislatívy.

147. V rámci strategického cieľa SODB č. 4 pod názvom *Účinne zohľadniť špecifiká vyplývajúce z charakteru obce pri príprave SODB 2021,* úrad splnomocnenca pre RK participuje na aktivite:

Navrhovaná aktivita/ opatrenie:	**Poskytnúť podklady o výskyte a predpokladanej veľkosti osídlení MRK**
Indikátor plnenia:	počet, výskyt a veľkosť osídlení MRK (počet obyvateľov, počet obydlí)
Termín plnenia:	2018
Zodpovedný gestor:	Úrad splnomocnenca pre RK

Spolupracujúce subjekty:	ŠÚ SR, ZMOS, UMS, Úrad splnomocnenca pre NM
Zdroje financovania:	Úrad splnomocnenca pre RK

148. V rámci strategického cieľa SODB 2021 pod názvom *Venovať zvýšenú pozornosť osobitným skupinám a skupinám obyvateľov, ktorých sčítanie si vyžiada špecifický prístup,* sa považujú najmä:

- ľudia bez domova,
- marginalizované komunity,
- obyvatelia so zdravotným postihnutím,
- seniori vyšších vekových kategórií,
- obyvatelia z hľadiska príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk (pre potreby národnej legislatívy).

149. Kritérium príslušnosti k národnosti alebo etniku na zaradenie obyvateľov do skupiny, ktorej sčítanie si vyžiada špecifický prístup, bolo vybrané v súvislosti s naplnením zákona o používaní jazykov národnostných menšín, ktorého dikcia sa viaže priamo na výsledky SODB. Prehĺbenie poznatkov o týchto skupinách obyvateľov prispeje k nastaveniu takých postupov, ktoré uľahčia ich sčítanie a zabezpečia získanie predpísaných údajov v požadovanej kvalite čo najjednoduchším spôsobom.

150. V rámci uvedeného cieľa úrad splnomocnenca pre NM spolupracuje so ŠÚ SR na plnení aktivity:

Navrhovaná aktivita/ opatrenie:	Pripraviť metodiku sčítania obyvateľov z hľadiska ich príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk
Indikátory plnenia:	expertná pracovná skupina, metodika
Termín plnenia:	2018
Zodpovední gestori:	Úrad splnomocnenca pre NM, ŠÚ SR
Spolupracujúce subjekty:	Úrad splnomocnenca pre RK, MŠVVŠ SR, MV SR
Zdroje financovania:	Úrad splnomocnenca pre RK, ŠU SR

151. V tejto súvislosti bola v prvom štvrťroku 2018 zriadená expertná skupina, ktorej členmi sú okrem úradu splnomocnenca pre RK, úradu vlády, MŠVVŠ a MV SR aj traja experti na danú oblasť za národnostné menšiny. Členovia výboru boli v tejto súvislosti vyzvaní, aby predložili nominácie svojich expertov. Následne začala expertná skupina pracovať na príprave metodiky sčítania obyvateľov z hľadiska ich príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk. V súlade s plnením úloh vyplývajúcich z prípravy metodiky SODB 2021 sa

uskutočnili štyri pracovné stretnutia, pričom o priebehu a výsledkoch boli priebežne informovaní aj členky a členovia výboru.

152. Na pracovných stretnutiach bol prezentovaný medzinárodnoprávny a vnútroštátny kontext ochrany práv národnostných menšín týkajúci sa problematiky zberu uvedených dát. K základným témam diskusie patrili otázky týkajúce sa hlavných cieľov SODB 2021 vo vzťahu k údajom o národnosti a etniku, problémy pri zbere údajov o národnosti a spôsob zabezpečenia spoľahlivosti a využiteľnosti týchto údajov. Medzi ďalšie zdroje údajov o národnostnej príslušnosti patrí: Register fyzických osôb, Informačné systémy MŠVVŠ SR, možnosti zisťovania viacnásobnej národnostnej alebo etnickej identity, potreby viacúrovňovej a intenzívnej komunikačnej a informačnej kampane zameranej na cieľové skupiny. Expertná pracovná skupina odsúhlasila návrh štruktúry metodiky sčítania obyvateľov z hľadiska ich príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk.

153. Členovia expertnej skupiny sa zhodli na tom, aby bol tematický komentár SODB 2021 č. 4 pod názvom *Rozsah uplatnenia RDNM,* pripojený ako príloha k Metodike sčítania obyvateľov z hľadiska ich príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk. Členovia expertnej skupiny pripravili dva varianty konceptu zisťovania príslušnosti k národnosti pri sčítaní vrátane návrhu znenia otázok, a to v kontexte zberu dát viacnásobnej národnostnej identity a dát o jazyku, ako aj v kontexte tradičného zisťovania národnostnej identity v SR. V rámci štvrtého pracovného stretnutia účastníci prezentovali dva varianty konceptu zisťovania príslušnosti k národnosti. V súčasnosti sa pripravujú kvalitatívne nástroje na zisťovanie názorov na spôsob zberu údajov o príslušnosti k národnosti a materinskom jazyku pri SODB 2021 v kontexte možného prechodu na zber dát o viacnásobnej národnostnej identite. Dôvodom je predovšetkým potreba prehĺbenia poznatkov o národnostných menšinách a celkovo o rôznorodosti spoločnosti v tejto oblasti, čo má viesť k spoľahlivým a komplexným údajom o demografickom zložení obyvateľstva z hľadiska ich príslušnosti k národnosti a používaní jazyka. Takéto údaje sa stanú následne základom aj pre plánovanie cielených politík a konkrétnych opatrení zameraných na ochranu a podporu práv príslušníkov národnostných menšín vrátane ich jazykových práv, ktoré sa odvíjajú od dát zistených pri sčítaní. Potreba nových nástrojov na zisťovanie týchto údajov súvisí aj s novými spoločenskými trendmi, globalizáciou, digitalizáciou a podobne.

154. Sčítanie obyvateľov a domov v osídleniach MRK, vzhľadom na ich sociálne a ekonomické zázemie, v súlade s úlohami Akčného plánu SODB 2021 bude postavené na pomocnom, podpornom asistovanom prístupe. Splnomocnenec pre RK v systéme úloh Akčného plánu SODB 2021poskytne ŠÚ SR podklady o výskyte a predpokladanej veľkosti osídlení MRK (poskytol údaje z Atlasu 2013).

155. Splnomocnenec pre RK je spolupracujúcim subjektom pri príprave nového zákona o SODB 2021, a je aj partnerom pri formovaní a realizácií komunikačnej stratégie uvedeného sčítania. Právny rámec vychádza najmä z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 z 9. júla 2008 o SODB a vykonávacieho nariadenia (EÚ) 2017/543 z 22. marca 2017, ktorým sa stanovujú pravidlá uplatňovania nariadenia č. 763/2008, pokiaľ ide o technické špecifikácie tém a ich členenie. Uvedené nariadenie obsahuje technické špecifikácie, ktoré je potrebné bezpodmienečne dodržať. V téme štátnej príslušnosti v uvedenom právnom akte EÚ však nie je riešená téma národnosti. Avšak podľa čl. 2 písm. a) uvedeného nariadenia č. 763/2008 EÚ zakladá dostatočné právne možnosti zohľadnenia prvku príslušnosti osoby k národnosti, na základe viacerých parametrov (ústavný princíp SR vylučuje pripisovanú etnicitu), počínajúc priamym prihlásením k národnostnej menšine, prihlásením sa k jazyku

používanom v úradnom styku, k jazyku, ktorý sa používa v regionálnom, miestnom, komunitnom spoločenstve, jazyku vzdelávania a jazyku používanému v domácnosti. Základný prístup neutrality spočíva v dodržaní rámca územných jednotiek za správnej aplikácie požiadavky vyplývajúcej z uvedeného nariadenia, referenčných pojmov „regionálny“ a „miestny“.

156. Pretože na základe príslušných legislatívnych a nelegislatívnych právnych aktov EÚ je proces monitorovania a hodnotenia NRIS právnou podmienkou jej realizácie, a to aj vo vzťahu k použitiu prostriedkov európskej solidárnej pomoci z EŠIF, splnomocnenec pre RK je príjemcom a realizátorom NP pod názvom *Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík a ich dopad na MRK*. V rámci monitorovania a hodnotenia tohto NP, splnomocnenec pre RK zabezpečuje pravidelný zber administratívnych dát od ministerstiev a ostatných orgánov štátnej a verejnej správy, ktoré sú spracovávané do každoročných monitorovacích správ plnenia stratégie ochrany a podpory ľudských práv a využité sú pri informovaní o plnení záväzkov na úrovni EÚ. V rámci aktualizácie Atlasu rómskych komunít, na ktorý je alokovaná suma 132 000 eur, sa budú zisťovať údaje o infraštruktúre obcí a rómskych osídlení, dostupnosti sociálnych a zdravotných služieb, politickej a občianskej participácii rómskych obyvateľov, o ekonomických a kultúrnych aktivitách či školskej inklúzii a infraštruktúre. Informácie získané zo zisťovaní prispejú k zlepšeniu nastavenia cielených politík zameraných na sociálnu inklúziu, ako aj k monitorovaniu a hodnoteniu plnenia cieľov stratégie a prioritnej osi OP ĽZ č 5 pod názvom *Integrácia MRK* a 6 pod názvom *Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou MRK*.

Čl.4

1. Strany sa zaväzujú zaručiť osobám patriacim k národnostným menšinám právo rovnosti pred zákonom a rovnakú ochranu zo zákona. V tomto ohľade sa zakazuje akákoľvek diskriminácia založená na príslušnosti k národnostnej menšine.

2. Strany sa zaväzujú, že tam, kde je to potrebné, prijmú primerané opatrenia s cieľom podporovať vo všetkých oblastiach hospodárskeho, spoločenského, politického a kultúrneho života úplnú a efektívnu rovnosť medzi osobami patriacimi k národnostnej menšine a osobami patriacimi k väčšine. V tomto ohľade budú venovať náležitú pozornosť osobitným podmienkam osôb patriacich k národnostným menšinám.

3. Opatrenia prijaté v súlade s odsekom 2 sa nebudú pokladať za akt diskriminácie.

157. V súlade s odporúčaním poradného výboru RDNM č. 26 v oblasti podpory prieskumov a výskumov príslušníkov národnostných menšín, vrátane tých početne menších, úrad splnomocnenca pre NM aktuálne pripravuje v súčinnosti so ŠÚ SR, SODB 2021. Pozri bližšie informácie v článku 3.

158. V súvislosti s odporúčaním poradného výboru RDNM č. 20, s poukazom na privilegovaný odpočet zintenzívnenia úsilia o zvýšenie povedomia o antidiskriminačnom legislatívnom rámci, najmä v prostredí príslušníkov rómskej národnostnej menšiny je toto obsiahnuté už v uvedenom Akčnom pláne D.2.6 pod názvom *Oblasť nediskriminácie*. V rámci tohto cieľa je rovnako obsiahnutá aj úloha 2.3 pod názvom *Zlepšiť úroveň informovanosti Rómov o prevencii diskriminácie a spôsoboch ochrany pred ňou.* Splnomocnenec pre RK uskutočňuje tieto postupy aj v individuálnych prípadoch legálnych a legitímnych intervencii, pretože súčasťou všetkých podaní je vždy rozsiahla právna argumentácia, založená tak na vnútroštátnom poriadku ako aj na medzinárodnom právnom poriadku. Navyše podľa čl. 7 ods. 2 Ústavy SR právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a EÚ majú rovnako prednosť pred zákonmi SR. Podľa primárneho práva EÚ, čl. 6 ods. 3 Zmluvy o EÚ je súčasťou primárneho práva EÚ aj Dohovor RE o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pričom podľa čl. 6 ods. 1 je súčasťou primárneho práva EÚ aj Charta základných práv EÚ. V aplikačnej praxi splnomocnenca pre RK je preto presadzovaný tak vnútroštátny antidiskriminačný právny rámec, ktorý sa priamo odvíja od príslušných ustanovení prvej a druhej hlavy Ústavy SR, ako aj medzinárodný právny rámec.

159. Súčasťou Akčného plánu D.2.6 oblasť nediskriminácie je rovnako opatrenie 3.1. pod názvom *Zlepšiť vymožiteľnosť antidiskriminačnej legislatívy a podporovať uplatňovanie princípu nediskriminácie v praxi*. V rámci uvedeného opatrenia bolo v roku 2018 plánované vytvorenie platformy pre odbornú diskusiu širšej právnickej verejnosti (sudcovia, advokáti, experti z akademického prostredia, študenti práva) a relevantných inštitúcií a orgánov (SNSĽP, Úrad verejnej ochrankyne práv, Centrum právnej pomoci) k aplikácii antidiskriminačnej legislatívy. Ako už bolo uvedené v časti Otázky vyžadujúce okamžité riešenie, Akčný plán D.2.6 pre oblasť nediskriminácie obsahuje aj čiastkové opatrenie v prepojenosti verejných politík a to koordinovať prepojenosť akčných plánov stratégie ochrany a podpory ľudských práv a iných akčných plánov, týkajúcich sa rovného zaobchádzania.

160. Rámec antidiskriminačnej legislatívy v procesnej úprave vymáhania práva rozšíril zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „zákon o civilnom sporovom

poriadku“), ktorý ustanovil privilegovanú právnu úpravu diskriminačných sporov a zvýšenú právnu ochranu žalobcu dotknutého nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania. V oblasti presadzovania práva bol rovnako významným prínosom nový zákon č. 247/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a to osobitne v kategórii obzvlášť zraniteľnej obete trestného činu kvalifikovanej klasifikačným prvkom pohlavia, sexuálnej orientácie, národnosti, rasovej alebo etnickej príslušnosti, náboženského vyznania alebo viery. Uvedený právny predpis pre aplikačnú prax ustanovuje osobitné pravidlo zákazu diskriminácie. Uvedeným zákonom došlo aj k príslušnej novelizácií Trestného zákona a Trestného poriadku.

161. Plnenie úloh Akčného plánu v oblasti uplatnenie práv príslušníkov národnostných menšín vo vzdelávaní je uvedené v časti Otázky vyžadujúce okamžité riešenie. Operačnému cieľu 5 Akčného plánu pod názvom *Zlepšenie informovanosti verejnosti o národnostných menšinách a etnických skupinách prostredníctvom médií,* plne zodpovedajú základné ciele a opatrenia D.2.6 pre oblasť prístupov smerom k väčšinovej spoločnosti – *Iniciatíva integrácie Rómov prostredníctvom komunikácie*. Operačnému cieľu 7 Akčného plánu pod názvom *Posilnenie komplexného výskumu a systematického monitoringu v oblasti národnostných menšín a etnických skupín*, plne zodpovedajú aktivity splnomocnenca pre RK uvedené k odporúčaniu poradného výboru RDNM č. 20.

162. Lepšie vedenie a komplexné strategické plánovanie, tak ako bolo stanovené v odporúčaní poradného výboru RDNM č. 27, je umožnené NP pod názvom *Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík a ich dopad na MRK*, s alokovanými prostriedkami v sume 3 106 720 eur. Na komplexnom strategickom plánovaní sa rovnako podieľa Medzirezortná komisia pre záležitosti rómskych komunít a Komisia pre prípravu revízie a aktualizácie NRIS, zriadená opatrením splnomocnenca pre RK č. 6/2014. V rámci dynamizácie spolupráce splnomocnenec pre RK uzatvoril s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny v roku 2017 Memorandum o porozumení a spolupráci v oblasti zvyšovania zamestnateľnosti a zamestnanosti obyvateľov MRK.

163. V roku 2016 realizoval splnomocnenec pre RK aktivity projektu pod názvom *Podpora aktívnej participácie a konzultačných procesov v oblasti implementácie a monitoringu rómskych integračných a rómskych mládežníckych politík na Slovensku*. Projekt bol financovaný v rámci výzvy EK, generálneho riaditeľstva pre spravodlivosť (ďalej len „DG Justice“) určenej národným rómskym kontaktným bodom s cieľom posilniť národné konzultačné procesy v členských štátoch, cez vytvorenie Regionálnych Rómskych Platforiem (ďalej len „RRP“). Ich cieľom bolo identifikovať problémy s ktorými sa stretávajú zástupcovia rómskej populácie, ale aj zástupcovia miest, obcí, úradov, mimovládnych organizácií. V rámci RRP boli zároveň prezentované aj možnosti, ktoré prináša národná, regionálna a miestna politika integrácie Rómov, ktoré napomôžu riešiť spoločné problémy v jednotlivých témach a napĺňanie cieľov NRIS. V roku 2017 splnomocnenec pre RK zorganizoval celkovo 5 stretnutí RRP. Všetky tieto stretnutia slúžili na identifikáciu aktuálnych problémov, ktoré pociťujú príslušníci rómskej národnostnej menšiny žijúci v urbanistických osídleniach MRK a rovnako aj na postuláciu opatrení na ich riešenie. Externé hodnotenie stratégie bolo prvý krát uskutočnené už v roku 2014 spoločnou správou Inštitútu pre dobre spravovanú spoločnosť a Školy dokorán, n. o., na základe vyčlenených rozpočtových zdrojov splnomocnenca pre RK. Tieto výsledky boli obsiahnuté aj v monitorovacej správe NRIS za roky 2012 až 2015.

164. Len na doplnenie uvádzame, že už samotná NRIS a jej prvé akčné plány boli za strany EK DG Justice hodnotené kladne, a rovnako kladné hodnotenia sú v periodických správach EK, napríklad v dokumente pod názvom *Preskúmanie rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie*

integrácie Rómov v polovici trvania z 30.8.2017. V tejto správe je dokumentovaných viacero významných úspechov SR, napríklad zlepšenie v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, v boji proti predčasnému ukončeniu školskej dochádzky. Všetky priority, ktoré majú riešiť členské štáty na základe uvedeného dokumentu sú už obsiahnuté v akčných plánoch NRIS a bola prijatá aj zodpovedajúca legislatíva, vrátane novelizácie zákona o konkurze a reštrukturalizácií, exekučného poriadku, a už uvádzaných právnych noriem o odporúčaniach v časti Otázky vyžadujúce okamžité riešenia. V uvedenom dokumente je SR zaradená medzi štáty s integrovaným prístupom v rámci investičnej priority pod názvom *Boj proti všetkým formám diskriminácie a presadzovanie rovnakých príležitostí*. V dokumente je rovnako pozitívne hodnotená skutočnosť, že EK a slovenské predsedníctvo v Rade EÚ zorganizovali v roku 2016 podujatie na vysokej úrovni, týkajúce sa posilnenia postavenia rómskej mládeže, na ktorom sa potvrdila naliehavá potreba posilniť postavenie mladých Rómov a ich aktívne zapojenie do politiky ich integrácie. Závery Rady EÚ z 8. decembra 2016, pod názvom *Urýchlenie procesu integrácie Rómov*, boli prijaté počas slovenského predsedníctva. Do roku 2020 na všetky uvedené akčné plány NRIS je rozpočtovaná suma 392 633 541 eur. Splnomocnenec pre RK k mesiacu august 2018 na národné projekty vo vlastnej pôsobnosti financované z EŠIF vynaložil rozpočtové zdroje v objeme 5 347 454 eur (NP TSP a TP v obciach s prítomnosťou MRK), NP pod názvom *Komunitné centrá v mestách a obciach s prítomnosťou MRK – I. fáza*, NP pod názvom *Podpora vysporiadávania pozemkov v MRK* a NP pod názvom *Monitorovanie a hodnotenie politík zameraných na sociálne začleňovanie marginalizovanej rómskej populácie*.

165. Na NP TSP a TP v obciach s prítomnosťou MRK bola alokovaná suma zo zdrojov EŠIF 26 511 131 eur. K 1. 4.2018 je do projektu zapojených 142 obcí, TSP už prebieha v 133 obciach a v rámci realizácií projektu vzniklo 470 pracovných pozícií dostupných pre členov rómskej národnostnej menšiny. V projekte bolo zrealizovaných 174 046 intervencií pre 84 232 klientov, z toho na úseku sociálneho zabezpečenia 41 606 intervencií, na úseku financií a hospodárenia 30 763 intervencii, na úseku zamestnanosti a prístupu na pracovný trh 23 824 intervencii, na úseku starostlivosti o zdravie 20 081 intervencii, na úseku bývania 16 905 intervencii, v oblasti sociálno-patologických javov 14 288 intervencii, na úseku prístupu ku vzdelávaniu a spolupráce v tejto oblasti 8 313 intervencii, v iných oblastiach 18 266 intervencií.

166. Do NP pod názvom *Komunitné centrá v mestách a obciach s prítomnosťou MRK – I. Fáza* s celkovou alokáciou prostriedkov EŠIF 18 688 726 eur, k 1. aprílu 2018, prostredníctvom poskytovateľov sociálnej služby bolo zapojených 49 komunitných centier. V priebehu realizácie projektu je financovaných 142 pracovných pozícií, z toho 41 pracovníkov sa hlási priamo k rómskej národnostnej menšine, počet klientov využívajúcich služby komunitných centier je 4 374 občanov rómskej národnosti a príslušníkov MRK.

167. Do NP pod názvom *Podpora vysporiadania pozemkov v MRK, ktoré je rovnako v pôsobnosti splnomocnenca pre RK*, zameraného na podporné procesy vysporiadania vlastníckych práv pod obydliami v osídleniach MRK, je zapojených 143 obcí, pričom prebieha proces zazmluvňovania dodatočných obcí. Prostredníctvom koordinátorov informačných, osvetových a mediačných služieb sú poskytované základné informácie a poradenstvo zapojeným obciam. Vyčlenená alokácia so zdrojov štátneho rozpočtu a EŠIF na podporné procesy vysporiadania vlastníckych vzťahov predstavuje hodnotu 2 372 335 eur. Merateľnými výstupmi projektu je napríklad počet obcí, v ktorých prebehlo vysporiadanie pozemkov pod obydliami a počet a počet osôb z MRK, ktorým sa zlepšili štandardy hygieny bývania v obydlí na už vysporiadanom pozemku. Hlavnou aktivitou NP je podpora programov zameraných na dosiahnutie vyššieho hygienického štandardu marginalizovaných rómskych osídlení k čomu

prispieva poskytovanie technickej asistencie obciam s prítomnosťou MRK zameranej na vysporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom.

168. Významným NP z hľadiska Akčného plánu pre D.2.3 pre oblasť zdravia, je NP pod názvom *Zdravé komunity 2A*, zastrešované organizáciou Zdravé regióny, štátnou príspevkovou organizáciou MZ SR. Po financovaní uvedeného projektu v predchádzajúcich rokoch z rozpočtových prostriedkov MV SR a splnomocnenca pre RK, bola uznesením vlády SR č. 456/2017 schválená finančná stabilizácia programu zameraného na podporu zlepšovania zdravia obyvateľov MRK, najmä v 150 obciach identifikovaných v pásme indexu podrozvinutosti prostredníctvom projektu Zdravé komunity na roky 2015 až 2022. Nový NP pod názvom *Zdravé komunity 2A* je financovaný z OP ĽZ na základe výzvy MV SR, v alokovanej výške prostriedkov EŠIF a štátneho rozpočtu v sume 15 360 000 eur. Cieľom projektu je zlepšenie situácie MRK v oblasti sociálnych determinantov zdravia prostredníctvom realizácie a rozvoja zdravotnej mediácie a osvety v MRK.

169. V roku 2018 na základe predchádzajúcej výzvy MV SR začala realizačná fáza NP PRIM v pôsobnosti splnomocnenca pre RK so zameraním na vytváranie inkluzívneho prostredia v MŠ a podporu detí z MRK a ich rodičov. NP sa prostredníctvom práce s rodinou usiluje zvýšiť počet detí z MRK, ktoré navštevujú MŠ a tým zabezpečiť zvyšovanie vzdelanostnej úrovne príslušníkov MRK ako jedného z nástrojov sociálnej inklúzie MRK. Do NP sa zatiaľ prihlásilo 113 obcí a v súčasnosti prebieha zazmluvňovanie projektu. Indikatívna výška zdrojov EŠIF je nastavená v sume 18 075 520 eur a zo zdrojov štátneho rozpočtu v sume 3 189 797 eur, celkom 21 247 318 eur. Okruh oprávnených žiadateľov tvorí 150 obcí zaradených do NP Take away balík. Primárna aktivita NP pod názvom *Zvýšenie účasti detí z MRK v predprimárnom vzdelávaní* bude realizovaná posilňovaním inštitútov, kapacít nástrojov asistentov učiteľa v MŠ, odborných zamestnancov v MŠ, inkluzívnych tímov v MŠ, distribúciou didaktickomateriálnych balíčkov, prácou s rodinou detí vzdelávaných v MŠ a vzdelávaním zameraným na nové inovatívne metódy. NP súčasne vykrýva MŠ, ktoré nie sú zapojené do NP pod názvom *Škola otvorená všetkým*. V nadväznosti na jednotlivé akčné plány NRIS boli MV SR vyhlásené aj ďalšie dopytovo orientované výzvy:

- Výzva so zameraním na podporu komplexného poskytovania miestnej občianskej poriadkovej služby v obciach s prítomnosťou MRK (bližšie údaje v časti Otázky vyžadujúce okamžité riešenie).
- Výzvy zamerané na výstavbu a rekonštrukciu MŠ s prítomnosťou obyvateľov MRK (bližšie údaje v časti Otázky vyžadujúce okamžité riešenie).
- Výzva so zameraním na poskytovanie mentorskej a tútorskej podpory pre žiakov z MRK s dôrazom na úspešné ukončenie ZŠ a plynulý prechod na SŠ (bližšie údaje v časti Otázky vyžadujúce okamžité riešenie).
- Výzva so zameraním na výstavbu nových komunitných centier, ich rekonštrukciu a prestavbu v obciach s prítomnosťou MRK, s výškou alokácie zo zdrojov EŠIF a štátneho rozpočtu 16 764 705 eur. K januáru 2018 boli zazmluvnené žiadosti v celkovej sume 8 974 946 eur, celkovo k januáru 2018 bolo schválených 36 žiadostí. K 31. augustu 2018 bolo uzatvorených 93 zmlúv.

170. Výzva pod názvom *Podpora prístupu k pitnej vode v prostredí separovaných a segregovaných MRK pomocou vodovodov, studní a úpravní povrchových vôd*, má výšku alokácie zo zdrojov EŠIF a štátneho rozpočtu v sume 17 882 352 eur. Zazmluvnené žiadosti k januáru 2018 predstavujú sumu 509 581 eur. Medzi sledovanými ukazovateľmi výzvy je počet domácností MRK so zlepšeným prístupom k pitnej vode, počet domácností MRK s

novým prístupom k pitnej vode, počet nových vŕtaných studní zabezpečujúcich prístup k pitnej vode, počet nových miestnych vodovodov/potrubných rozvodov pitnej vody, počet ukončených povrchových úprav vody na zabezpečenie prístupu k pitnej vode.

171. Výzva pod názvom *Vybudovanie, resp. dobudovanie systému triedeného zberu a odvozu komunálneho odpadu, realizácia sanačných prác nelegálnych skládok, vrátane eliminácie nepriaznivých vplyvov nelegálnej skládky* má alokovanú sumu z verejných zdrojov EŠIF a štátneho rozpočtu 14 708 565 eur. K januáru 2018 boli zazmluvnené žiadosti v celkovej výške 4 884 202 eur. K 11. aprílu 2018 bolo schválených 118 žiadostí. Medzi sledovanými údajmi je nielen počet obyvateľov žijúcich v MRK, ktorým sa zlepšili podmienky bývania vďaka vybudovaniu zberného dvora alebo stojísk alebo počet obyvateľov žijúcich v MRK, ktorým sa zlepšili podmienky bývania prostredníctvom sanácie nelegálnych skládok, ako aj počet vytvorených pracovných miest cielene pre príslušníkov rómskej národnostnej menšiny žijúcej v urbanistických osídleniach MRK, prostredníctvom uplatnenia sociálneho aspektu vo verejných obstarávaniach.

172. V uvedených výzvach sú podľa priebehu hodnotenia žiadostí priebežne vyhlasované nové hodnotiace kolá. V roku 2016 vyhlásilo MV SR výzvu na predloženie žiadosti o poskytnutie nenávratného finančného príspevku pre Slovak Investment Holding, a.s., v prioritnej osi OP ĽZ č. 6, v celkovej alokovanej výške verejných zdrojov EŠIF a štátneho rozpočtu 51 218 253 eur. Medzi oprávnené aktivity výzvy patrí podpora programov prestupného bývania v rámci sociálnej mobility a integrácie obyvateľov MRK, podpora mikropôžičkových programov zameraných na podporu svojpomocnej výstavby obydlí, podpora nákupu zariadení, technológií a licencií potrebných na realizáciu schváleného podnikateľského plánu sociálneho podniku s dôrazom na využívanie mikropôžičiek, podpora mikrofinančných nástrojov.

173. V roku 2018 v rámci harmonogramu nových výziev sú plánované výzvy s tematickým zameraním na miestne občianske poriadkové služby v alokovanej výške 20 miliónov eur, podpora programov prestupného bývania v alokovanej výške verejných zdrojov v objeme 45 miliónov eur, dobudovanie základnej technickej infraštruktúry (pozemné komunikácie) v alokovanej výške verejných zdrojov 11 miliónov eur, asistencia v oblasti bývania v alokovanej výške verejných zdrojov 6 miliónov eur. Plánovanými oprávnenými žiadateľmi týchto výziev sú obce a mesta s prítomnosťou obyvateľov rómskej národnostnej menšiny žijúcej v urbanistickom sídle MRK, s dislokáciou v okrese klasifikovanom podľa uvedeného zákona o podpore najmenej rozvinutých okresov.

174. Splnomocnenec pre RK na základe štatútu pozorovateľa v Komisii pri Monitorovacom výbore pre OP ĽZ pre prioritné osi č. 5 a 6, predkladá MV SR príslušné ďalšie návrhy pre efektívne čerpanie prostriedkov EŠIF. V uvedenej komisii je rovnako zastúpený aj reprezentatívny prvok mimovládneho sektora, samosprávy a vedeckej odbornej komunity. Rovnako je v tejto komisii zastúpená aj rada vlády. Z hľadiska kontrahovania prostriedkov EŠIF-OP ĽZ v pôsobnosti MV SR v prioritnej osi OP ĽZ č. 5 je kontrahovaná suma 69 399 000 eur, čo predstavuje 49,93 % celkovej alokácie. V prioritnej osi OP ĽZ č. 6, bolo schválených 165 projektov vo výške 49 466 000 eur, pričom ďalších 170 projektov a žiadostí bolo v procese posudzovania.

175. Splnomocnenec pre RK na podporu cieľov NRIS a prioritných politík vlády na úseku integrácie využíva aj dotácie poskytované podľa zákona o poskytovaní dotácií v pôsobnosti MV SR. V roku 2017 bolo na 88 projektov poskytnutých 517 200 eur, z toho na projektové

aktivity zamerané na posilnenie postavenia rómskej mládeže bola poskytnutá suma 48 tisíc eur, na pilotný projekt programu pod názvom *Asistencie pri legalizácii/dodatočnom povolení technicky vyhovujúcich obytných stavieb v MRK* bola poskytnutá suma 30 000 eur a na podporu budovania partnerstiev a spolupráce pri riešení sociálnych a kultúrnych potrieb a riešenia mimoriadne nepriaznivých situácií rómskej komunity suma 119 tisíc eur. V roku 2016 bolo podporených 95 projektov v celkovej hodnote 625 934 eur, z toho na podporu prístupu k pitnej vode v sume 42 801 eur, na účely prestupného bývania v sume 38 199 eur, na účely podpory partnerstiev v sume 113 820 eur.

176. V súčasnosti prebieha legislatívny proces týkajúci sa reformy SNSĽP. Za účelom prípravy tejto reformy zriadilo MS SR v roku 2016 pracovnú skupinu, ktorú tvorili tak zástupcovia zo štátnej správy, ako aj mimovládneho sektora. Z diskusie a následnej analýzy postavenia inštitúcií ochrany a podpory ľudských práv vyplynuli viaceré možnosti legislatívnych zmien. V októbri 2018 predložilo MS SR do medzirezortného pripomienkového konania návrh novely zákona Národnej rady SR č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov, legislatívny proces k tomuto návrhu prebieha. Účelom predloženého návrhu zákona je vytvorenie súladu právnej úpravy slovenskej národnej inštitúcie pre ľudské práva s požiadavkami rezolúcie č. 48/134 Valného zhromaždenia OSN z 20. decembra 1993 o Vnútroštátnych inštitúciách na presadzovanie a ochranu ľudských práv (tzv. Parížske princípy).

177. Do legislatívneho procesu bol taktiež predložený návrh na podpis s výhradou ratifikácie Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len „OPCAT“). Návrh bol schválený uznesením vlády SR č. 414 z 12. septembra 2018. V prípade jeho podpisu a následnej ratifikácie bude opätovne potrebné zvážiť úpravu postavenia verejnej ochrankyne práv a financovanie Kancelárie verejnej ochrankyne práv.

178. Vo vzťahu k inštitucionálnym zmenám, od 1. septembra 2015 zabezpečuje tvorbu a uskutočňovanie štátnej politiky a koordináciu plnenia úloh v oblasti ľudských práv MS SR. Presunutím týchto právomocí sa rozšíril okruh aktivít MS SR, ktoré už malo záštitu nad antidiskriminačným právnym rámcom.

179. V rámci agendy ľudských práv MS SR taktiež poskytuje dotácie na projekty zamerané na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. V roku 2017 bolo podaných 236 žiadostí o poskytnutie dotácie a podporených bolo 53 projektov v celkovej výške 760 tisíc eur. Z toho boli podporené 2 projekty mimovládnych organizácií zamerané na prácu s osobami patriacimi do MRK, pri ktorých vzniklo riziko viacnásobnej diskriminácie. Ďalšie 2 projekty boli zamerané na zvyšovanie informovanosti verejnosti o problematike diskriminácie vo vzťahu k rómskym komunitám, ktoré boli dostupné širokej verejnosti. Ďalších 18 projektov bolo zameraných na témy extrémizmu, radikalizácie, neznášanlivosti a jej prekonávanie, najmä vo vzťahu k rôznym národnostným menšinám, migrantom a utečencom. V roku 2018 boli v rámci dotačnej schémy prioritne podporené projekty zamerané na prevenciu radikalizácie mládeže, boj proti prejavom extrémizmu, projekty s regionálnym dosahom a projekty zamerané na ochranu a podporu obetí trestných činov. Celkovo bolo podporených 42 projektov v celkovej výške 769 500 eur, z toho 18 projektov bolo zameraných na témy prevencie extrémizmu, neznášanlivosti, diskriminácie voči národnostným menšinám, utečencom a migrantom. Medzi tieto projekty patrili aj 2 projekty zamerané na zvyšovanie informovanosti verejnosti o problematike diskriminácie vo vzťahu

k rómskym komunitám, ktoré kontinuálne nadväzovali na projekty z roku 2017. Pre dotačnú schému na rok 2019 boli ako prioritné témy určené prevencia radikalizácie mládeže a prejavov extrémizmu, podpora a ochrana obetí trestných činov a zraniteľných skupín (podľa dôvodov diskriminácie).

180. Medzi ďalšie úlohy vyplývajúce zo stratégie ochrany a podpory ľudských práv pre jednotlivé rezorty patrí aj vypracovanie akčných plánov pre tie zraniteľné a marginalizované skupiny a jednotlivcov, pre ktoré doposiaľ nie sú zabezpečené legislatívne rámce, inštitucionálne rámce, samostatné stratégie a rámce aplikačnej praxe. Úrad splnomocnenca pre NM v spolupráci s výborom participatívnym spôsobom vypracoval návrh Akčného plánu, ktorý bol schválený uznesením vlády SR č. 492 z 26. októbra 2016. Pozri bližšie informácie v časti Všeobecné informácie.

181. Spolu s plnením jednotlivých úloh, úrad splnomocnenca pre RK zabezpečuje pravidelný zber údajov o ich plnení. V rámci týchto bola MPRV SR zverená úloha riešenia vysporiadania pozemkov v rómskych osídleniach vyplývajúca z Akčného plánu D.2.4 Oblasť bývania. Pozri bližšie v časti Otázky vyžadujúce okamžité riešenie.

182. K odporúčaniam týkajúcim sa riešenia bytovej spolupráce, a to predovšetkým v prípade Rómov žijúcich v osadách, často bez právneho nároku, MDV SR z hľadiska svojich kompetencií vstupuje do uvedenej problematiky prostredníctvom opatrení bytovej politiky. V základnom dokumente pod názvom *Koncepcia štátnej bytovej politiky do roku 2020*, sa okrem iného zaoberá aj otázkou bývania znevýhodnených skupín na trhu s bývaním a jej riešením. Primárnym cieľom štátu je zabezpečenie vhodných podmienok pre všetkých občanov tak, aby si mohli zaobstarať primerané bývanie v závislosti od svojich možností. V tomto kontexte je v podmienkach SR vytvorený systém podporných ekonomických nástrojov rozvoja bývania, ktoré budú diferencované podľa sociálnej situácie záujemcov o bývanie. Z hľadiska zlepšovania podmienok na bývanie MRK je to konkréta podpora obstarávania nájomných bytov určených na sociálne bývanie samosprávami, ktorá je financovaná prostredníctvom kombinácie dotácií MDV SR a zvýhodneného úveru ŠFRB. MDV SR poskytuje dotácie na obstaranie nájomných bytov a súvisiacej technickej vybavenosti v zmysle zákona o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní. Dotácie na obstarávanie nájomných bytov sa poskytujú najmä obciam a mestám, pričom nájomné byty môžu mať dva štandardy, a to bežný a základný, ktorý sa taktiež nazýva nižší štandard. Je nutné podotknúť, že nižší štandard neznamená nižšiu kvalitu bývania, ide skôr o vymedzenie niektorých prvkov v základnom režime tak, aby toto bývanie bolo pre určené skupiny obyvateľstva výrazne dostupnejšie v porovnaní s bytmi bežného štandardu. Na tento typ výstavby sa preto poskytuje dotácia až do výšky 85 % obstarávacích nákladov. Dotáciu je možné kombinovať s dlhodobým nízko úrokovým úverom zo ŠFRB, ktorý bol zriadený zákonom NR SR v roku 1996 s cieľom pomôcť pri riešení nevyhovujúcej bytovej situácie. ŠFRB poskytuje dlhodobé úvery na bývanie za nízke úrokové miery na rôzne účely, medzi inými: obstaranie bytu (výstavba alebo kúpa bytu – fyzické osoby), obstaranie nájomného bytu (výstavba alebo kúpa nájomného bytu – obce, právnické osoby), obnova bytovej budovy, modernizácia bytovej budovy, výstavba zariadení sociálnych služieb, obnova zariadení sociálnych služieb. Prehľad o poskytnutej podpore MDV SR v rokoch 2014 – 2017 na účel obstarania nájomných bytov:

Rok	Štandard	Počet bytov	Spolu	Výška dotácie v eur	Spolu v eur
2014	**bežný štandard**	1 904	2 007	31 492940,00	33 480 430,00
	nižší štandard	103		2 017 490,00	

2015	**bežný štandard**	1 844	1 900	30 110 570,00	31 182 190,00
	nižší štandard	56		1 071 620,00	
2016	**bežný štandard**	1 160	1 350	19 905 440,00	24 089 600,00
	nižší štandard	190		4 184 160,00	
2017	**bežný štandard**	1 408	1 524	23 493 210,00	25 958 590,00
	nižší štandard	116		2 465 380,00	

183. V oblasti riešenia finančného začlenenia bola prijatá novela zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii, ktorou bol upravený inštitút oddĺženia fyzických osôb. Tento, okrem iného upravuje nepostihnuteľnosť hodnoty bývania dlžníka, čím bol vytvorený mechanizmus oddĺženia so zabezpečením základných životných potrieb.

184. MS SR má v oblasti nediskriminácie úlohu podporovať senzibilizačné a vzdelávacie aktivity sudcov a vyšších súdnych úradníkov v oblasti nediskriminácie Rómov. Aktivity zamerané na vzdelávanie plánuje MS SR v spolupráci s Justičnou akadémiou SR realizovať v rokoch 2019 – 2020.

Čl.5

1. Strany sa zaväzujú podporovať podmienky, ktoré sú pre osoby patriace k národnostným menšinám potrebné na zachovanie a rozvíjanie ich kultúry, na zachovávanie základných prvkov ich identity, najmä ich náboženstva, jazyka, tradícií a kultúrneho dedičstva.

2. Bez ujmy na opatreniach prijímaných v rámci celkovej integračnej politiky sa strany zdržia politiky alebo postupov zameraných na asimiláciu osôb patriacich k národnostným menšinám proti ich vôli a budú ich chrániť pred akýmkoľvek postupom smerujúcim k asimilácii.

185. K informáciám o podpore zachovania a rozvoja identity a kultúry národnostných menšín pozri časť Všeobecné informácie. Od roku 2012 bola výška alokovaných prostriedkov na dotačný program KNM stanovená zákonom o štátnom rozpočte v rámci výdavkov štátneho rozpočtu na realizáciu programov vlády SR a častí programov vlády SR, a to samostatne pod vlastným kódom na menšinovú kultúrnu politiku v podkapitole 03 úradu vlády. V rokoch 2015 a 2016 bolo alokovaných na dotačný program KNM 3 879 250 eur a v roku 2017 to bolo 4,5 milióna eur, teda o 620 750 eur viac. V súlade so zákonom o fonde je na podporu zachovania a rozvoja identity a kultúry národnostných menšín alokovaná čiastka vo výške 8 miliónov eur, čo je o 3,5 milióna eur viac ako v minulom roku.

186. Odporúčanie poradného výboru RDNM č 33. bolo rovnako implementované prijatím zákona o fonde. V roku 2018 boli na podporu rómskej národnostnej menšiny vyčlenené verejné zdroje fondu v sume 1 720 320 eur. Pozri bližšie informácie o fonde v časti Úvod.

187. Vďaka dlhodobej stratégii spolupráce splnomocnenca pre RK spoločne s múzeami zameranými napríklad na židovskú kultúru, na Holokaust, ako aj s historickými ústavmi a inštitúciami, vrátane Slovenského národného archívu bol vytvorený účinný nástroj proti pravicovým extrémistickým hrozbám. Zložkou SNM, ako štátnej príspevkovej organizácie, je aj Múzeum rómskej kultúry (ďalej len „MROK“). Kontrakt medzi MK SR a SNM bol pre rok 2018 uzatvorený vo výške 10 575 563 eur. V rámci uvedeného kontraktu je riešená vedecká úloha SNM pod názvom *Etno-kultúrny vývoj Slovenska v stredoeurópskom kontexte a úloha národnostných a etnických menšín pri formovaní socio-kultúrneho prostredia Slovenska*. SNM realizuje edukačné programy priamo prepojené na štátne vzdelávacie programy ISCED. Tieto programy sa poskytujú zdarma, vstupné je symbolické a jednu sobotu v mesiaci je vstupné zdarma. V Akčnom pláne pre oblasť prístupov smerom k väčšinovej spoločnosti D.2.7.pod názvom *Iniciatíva integrácie Rómov prostredníctvom komunikácie*, je obsiahnuté opatrenie s cieľom pripraviť metodické usmernenie pre korektné a inkluzívne zobrazovanie multietnickej a multinárodnej “povahy” Slovenska v učebniciach a vzdelávacích platformách. Práve uvedená spolupráca vyššie uvedených inštitúcii je v rokovaní s ministrom vnútra, s cieľom vytvorenia aj učebných textov k rómskemu holokaustu.

Čl.6

1. Strany budú podporovať ducha tolerancie a medzikultúrny dialóg a prijímať účinné opatrenia na podporu vzájomného rešpektovania a porozumenia a spolupráce medzi všetkými osobami žijúcimi na ich území bez ohľadu na ich etnickú, kultúrnu, jazykovú alebo náboženskú identitu zvlášť v oblasti vzdelávania, kultúry a médií.

2. Strany sa zaväzujú prijať primerané opatrenia na ochranu osôb, ktoré by sa mohli stať predmetom ohrozenia alebo aktu diskriminácie, nepriateľstva alebo násilia pre ich etnickú, kultúrnu, jazykovú alebo náboženskú identitu.

188. Jedným z najvýznamnejších nástrojov priamej podpory interetnického a interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi majoritou, národnostnými menšinami a etnickými skupinami bol do konca roka 2017 dotačný program KNM.V rámci jedného z podprogramov išlo o podporu vzájomného porozumenia a zbližovania medzi národnostnými skupinami, medzi národnostnou väčšinou a menšinami, ako aj medzi národnostnými menšinami navzájom. Podporujú sa multikultúrne a interetnické aktivity smerujúce k vzájomnému spoznávaniu, budovaniu a rozvoju vzťahov a príprave spoločných podujatí viacerých národnostných menšín.

189. Tieto projekty boli zamerané na identifikáciu a spoznávanie spoločných kultúrnych, umeleckých a vedeckých hodnôt a tradícií. Podporovala sa najmä realizácia celoslovenských festivalov a podujatí s prezentáciou širokého spektra kultúry národnostných menšín smerom k majorite, multikultúrne projekty vedúce k potláčaniu rasizmu, xenofóbie a všetkých prejavov diskriminácie. Projekty boli zamerané aj na spoznávanie rodinnej, miestnej a regionálnej histórie, tradícií, osobností a pamiatok v národnostne zmiešanom prostredí. Zámerom bolo podporiť najmä realizáciu odborných multikultúrnych a interetnických výskumov, seminárov a konferencií, predovšetkým s celoštátnym alebo medzinárodným rozmerom za účelom posilnenia výchovy a vzdelávania k právam príslušníkov národnostných menšín.

190. Cieľom projektov bola aj podpora zahrnutia rešpektovania, porozumenia a tolerancie voči menšinovým jazykom a kultúram do systému výchovy a vzdelávania, ako aj pôsobenia masovokomunikačných prostriedkov. Podporovalo sa najmä vydávanie periodík, resp. kultúrnych príloh periodík s multikultúrnou a interetnickou tematikou, vydávanie multikultúrnych a interetnických národnostných knižných publikácií o živote a histórii národnostných menšín žijúcich na území SR. Realizovali sa národnostné kultúrne projekty prostredníctvom internetu, príprava a tvorba CD a DVD nosičov, ako aj audiovizuálna tvorba.

191. Projekty podporovali taktiež výmenné programy, pobyty, spoločné vzdelávacie podujatia, vedomostné a umelecké súťaže pre deti a mládež z rôznych národnostných a jazykových skupín. Zámerom bola podpora interetnického a interkultúrneho dialógu medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami najmä formou výmenných programov či pobytov, spoločných vzdelávacích podujatí alebo súťaží, predovšetkým detí a mládeže patriacich k rôznym národnostným menšinám. V rámci podprogramu pod názvom *Interetnický a interkultúrny dialóg a porozumenie medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami* boli každoročne podporované projekty zamerané aj na podporu tolerancie voči menšinovým jazykom. Z množstva podporených projektov možno v tejto súvislosti uviesť predovšetkým nasledovné projekty: *Menšinové kultúrne leto, Festival národnostných menšín,* ako aj *Medzinárodný ekumenický koncert 2017*. V tejto súvislosti je

potrebné uviesť, že v roku 2017 suma vyčlenená pre uvedený podprogram vzrástla o 37 246 eur. Tabuľka znázorňuje vyčlenené financie pre podprogram interetnického a interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami.

Rok	Celková suma finančných prostriedkov	Suma vyčlenená pre podprogram Interetnický a interkultúrny dialóg
2017	4 500 000 eur	270 000 eur
2016	3 879 250 eur	232 754 eur
2015	3 879 250 eur	232 754 eur

192. Tak splnomocnenec pre NM, ako aj výbor v uplynulom období vydali viacero vyhlásení, v ktorých vyjadrili znepokojenie nad výrokmi verejných činiteľov na adresu príslušníkov rómskej komunity, ktoré upevňujú v spoločnosti negatívne stereotypy a škodlivo pôsobia na verejnú mienku. Výbor v tejto súvislosti v roku 2016 schválil vyhlásenie, v ktorom dôrazne odsúdil prejavy intolerancie, xenofóbie, rasizmu a prejavy hanobenia rasy a národa na pôde NR SR, ktoré sa urážlivo dotýkali príslušníkov národnostných menšín, predovšetkým židovskej a rómskej národnostnej menšiny a LGBT komunity. Zároveň vyzval na zintenzívnenie zápasu proti akýmkoľvek prejavom antisemitizmu, rasizmu, neznášanlivosti, xenofóbie a intolerancie. Splnomocnenec pre NM pravidelne zverejňuje vyhlásenia ku Dňu obetí holokaustu a rasového násilia a Pamätnému dňu rómskeho holokaustu a zúčastňuje sa na spomienkových slávnostiach venovaných týmto tragickým udalostiam. Mnohé aktivity zamerané na zvyšovanie tolerancie a predchádzanie prejavom antisemitizmu a anticigánizmu boli podporené z dotačného programu KNM.

193. V nadväznosti na odporúčanie poradného výboru RDNM č. 39, uvedené komplexné opatrenia zamerané na väčšinovú populáciu obsahuje Akčný plán D.2.7. pre oblasť prístupov smerom k väčšinovej spoločnosti pod názvom *Iniciatíva integrácie Rómov prostredníctvom komunikácie*, ako aj stratégia ochrany a podpory ľudských práv. Z hľadiska uvedeného Akčného plánu D.2.7. bol už vytvorený mechanizmus na zabezpečenie publicity úspešných aktivít a projektov, bolo zrealizované prezentovanie príkladov dobrej mediálnej praxe, najmä vo verejnoprávnych médiách, založené na korektnom zobrazovaní Rómov a rómskej problematiky alebo zapájanie osobností z radov Rómov do mediálnych výstupov, ktoré sa týkajú všeobecných aj odborných tém. S týmto cieľom bol v roku 2016 zrealizovaný už uvádzaný Národný seminár, pozri bližšie časť Otázky vyžadujúce okamžité riešenie. Výzvou pre splnomocnenca pre RK pre najbližšie obdobie v rámci uvedeného Akčného plánu je vytvorenie novej komunikačnej stratégie a vytvorenie nového informačného portálu určeného pre širokú verejnosť s obsahovou štruktúrou informácií z oblasti integračného procesu a napredovania stratégie. Akčný plán D 2.7. pre oblasť prístupov smerom k väčšinovej spoločnosti, v rámci cieľov a opatrení obsahuje celkovo 22 aktivít, ktoré sú rozfázované na roky 2017 až 2020.

194. V roku 2017 splnomocnenec pre RK spolupracoval s reportérmi a redaktormi RTVS najmä na neformálnej úrovni. Tým nadviazal na predchádzajúce aktivity splnomocnenca pre RK pri zabezpečovaní programov vo verejnom záujme, vysielaných RTVS pri príležitostiach Dňa Rómov a Dňa rómskeho holokaustu. Splnomocnenec pre RK pozitívne informuje

o najdôležitejších témach v oblasti integrácie MRK, ako aj o príkladoch dobrej praxe na úseku integrácie na webovej stránke MV SR pod názvom *Dobré správy z regiónov*. Splnomocnenec pre RK dlhodobo participuje na podujatiach pod názvom *Roma Spirit*. Vyhlasovateľmi jubilejného 10. ročníka Roma Spirit 2018 sú Asociácia pre kultúru, vzdelávanie a komunikáciu (ďalej len „ACEC"), RTVS a splnomocnenec pre RK. Podujatie sa koná pod záštitou prezidenta SR Andreja Kisku. Aj v tomto ročníku budú odprezentované pozitívne príklady v kategóriách Osobnosť, Kultúra, Obec a mesto, Spoločnosť a zamestnávateľ, Mimovládna organizácia, Médiá a v špeciálnej kategórii Čin roka. Uvedené podujatie je každoročne podporované EK a MK SR. Program je každoročne vysielaný RTVS na programe Dvojka.

195. V súvislosti s odporúčaním poradného výboru RDNM č. 20 o zvyšovaní povedomia o antidiskriminačnej legislatíve a č. 43 týkajúcim sa zvyšovania povedomia o právnych prostriedkoch nápravy v prípade *hate crime* a riadneho vyšetrenia týchto trestných činov bola prijatá novela trestného zákona účinná od 1. januára 2017, ktorá priniesla viacero zmien. Pozri bližšie bod 81. Spolu s legislatívnymi zmenami boli uskutočnené významné inštitucionálne zmeny. Trestné činy extrémizmu sú prejednávané výlučne Špecializovaným trestným súdom a všetky takéto prípady boli zverené Úradu špeciálnej prokuratúry. V rámci polície trestné činy extrémizmu vyšetrujú špecialisti NPTJ v rámci NAKA, ktorá bola vytvorená 1. februára 2017. MS SR zriadilo nový znalecký odbor pre súdnych znalcov pod názvom *Spoločenské a humanitné vedy*, ktorý je rozdelený do dvoch odvetví – politický extrémizmus a náboženský extrémizmus. Znalci v tomto odbore by mali pomôcť zabezpečiť efektívne a kvalifikované rozpoznávanie prvkov extrémizmu a nenávistný motív. V civilnoprávnej rovine bola výrazná zmena zavedená prijatím zákona o civilnom sporovom poriadku, ktorý vyčlenil antidiskriminačné spory ako samostatný druh súdneho konania.

196. V oblasti informovanosti o právnych prostriedkoch nápravy, aj v prípadoch *hate crime,* bol s účinnosťou od 1. januára 2018 prijatý zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o obetiach"). Zákon o obetiach predstavuje komplexnú právnu úpravu práv obetí trestných činov, najmä práva na informácie a rozsah poskytovaných informácií pri prvom kontakte s obeťou (napr. o postupoch v trestnom konaní, možností uplatnenia práv obete, prístupu k právnej pomoci) a zároveň vytvára systém podporných služieb pre obete. Okrem iného zavádza aj právo na poskytnutie odbornej pomoci, vrátane právnej pomoci. Obete *hate crime* spadajú do kategórie obzvlášť zraniteľných obetí, ktoré majú nárok na poskytovanie špecializovanej odbornej pomoci bezodkladne a bezplatne. Pomoc obetiam zabezpečujú štátne orgány (najmä orgány činné v trestnom konaní, súdy) a mimovládne organizácie.

197. V súvislosti s podporou podmienok, ktoré sú pre osoby patriace k národnostným menšinám potrebné na zachovanie a rozvíjanie ich kultúry, jazyka, tradícií a kultúrneho dedičstva, ako aj na podporu ducha tolerancie a interkultúrneho dialógu medzi všetkými osobami žijúcimi na území SR bez ohľadu na ich etnickú, kultúrnu, jazykovú alebo náboženskú identitu, mala SR do roku 2017 v oblasti kultúry prepracovaný dotačný program KNM, ktorý prešiel od roku 2018 z úradu vlády na fond. Cieľom zákona o fonde bolo pretransformovať súčasný dotačný systém úradu vlády a vytvoriť inštitúciu zabezpečujúcu efektívnu a systematickú podporu kultúrnych a umeleckých aktivít všetkých národnostných menšín v SR, administratívne nezávislú od ústredných orgánov štátnej správy, reprezentovanú odborníkmi zo všetkých národnostných menšín. Zákon taxatívne ustanovuje pomer sumy finančných prostriedkov pre jednotlivé odborné rady vyjadrený percentuálnym podielom. Pozri bližšie informácie o fonde v časti Úvod.

198. MK SR sa však aj naďalej prostredníctvom organizácií vo svojej pôsobnosti a prostredníctvom vlastného dotačného programu významnou mierou podieľa na utváraní podmienok pre rozvoj a prezentáciu kultúry znevýhodnených skupín obyvateľstva vo všetkých oblastiach umenia a knižnej kultúry.

199. Národné osvetové centrum (ďalej len „NOC“) v roku 2017 podporovalo práva príslušníkov národnostných menšín v SR svojou metodicko-poradenskou, organizačnou a publikačnou činnosťou. NOC iniciovalo, usmerňovalo, pripravilo alebo participovalo na celom rade kultúrnych aktivít, ktoré boli zamerané na prezentáciu kultúry národnostných menšín žijúcich v SR. Napriek tomu, že NOC nerealizovalo priamo aktivity zamerané na otázky ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám, pri realizácii rôznych aktivít (ako sú napríklad semináre, pracovné porady, inštruktáže) s odbornými pracovníkmi regionálnych a krajských osvetových stredísk NOC v súvislosti s prezentáciou iných obsahových tém akcentovalo aj otázky práv príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín. V rámci seminára pod názvom *Ľudské práva v kultúrno-osvetovej činnosti* odzneli prezentácie na tému inkluzívneho vzdelávania Rómov a na tému realizácií úspešných projektov o holokauste v regióne. Tieto príspevky podporovali zámer NOC zdôrazňovať rovnaké práva všetkých občanov SR bez ohľadu na národnosť a rasovú príslušnosť, predchádzať prejavom rasizmu, diskriminácie, xenofóbie a antisemitizmu. V oblasti záujmovej umeleckej činnosti NOC vytváralo predpoklady a možnosti účasti na všetkých podujatiach a aktivitách pre tvorcov amatérov vo všetkých žánroch bez ohľadu na národnosť. Kolektívy a jednotlivci patriaci k národnostnej menšine mali prístup na všetky postupové súťaže záujmovej umeleckej činnosti, prehliadky a výstavy, tvorivé dielne a všetky ďalšie podujatia. V tomto duchu NOC usmerňovalo aj realizátorov krajských a okresných súťaží. V rámci súťažného hnutia boli kolektívy a jednotlivci patriaci k národnostnej menšine nielen účastníkmi celoštátnych súťaží a prehliadok, ale v mnohých prípadoch boli aj oceňovaní. Predstavitelia národnostných menšín pracovali aj v porotách, programových a organizačných výboroch súťaží a v expertných skupinách NOC.

200. Ústredie ľudovej umeleckej výroby (ďalej len „ÚĽUV“) v rámci zlepšenia systému podpory kultúry národnostných menšín a etnických skupín zavŕšilo v roku 2017 vydávanie série 17 dielov pracovných listov pre deti pod názvom *Huncút v regióne*. Daná edícia je zameraná na región Podunajsko, v ktorom sú v prevažnej miere zastúpené národnostné menšiny. Zároveň ÚĽUV vydáva časopis pod názvom *Remeslo, umenie, dizajn*, v ktorom zverejňuje články týkajúce sa zviditeľňovania aktívnych remeselníkov, ktorí sa hlásia k národnostným menšinám. Prostredníctvom svojich regionálnych centier remesiel v Bratislave, Banskej Bystrici a Košiciach boli organizované vzdelávacie aktivity zamerané na národnostné menšiny, konkrétne na rómskych žiakov ZŠ, pre ktorých boli realizované remeselné tvorivé dielne – výroba korbáčov, zdobenie kraslíc, výroba z pálky, textilná dielňa, tkanie na krosnách, drevorezba, maľba na sklo. Tvorivé dielne prinášali deťom, žiakom, študentom i pedagógom možnosť nahliadnuť do histórie remesla, poznať a naučiť sa prácu s prírodnými materiálmi a vyskúšať si jednoduché remeselné techniky. Danými aktivitami mali možnosť rozvíjať manuálnu zručnosť, výtvarnú kreativitu v rámci vyučovacích predmetov ako napríklad výtvarná výchova, estetická výchova, multikultúrna výchova, pracovné vyučovanie, dejepis, vlastiveda a ďalšie. Pre túto cieľovú skupinu boli organizované aj exkurzie v remeselných dielňach a výstava v Galérii ÚĽUV v Košiciach pod názvom *Z rúk do rúk*, ktorej súčasťou bola aj odborná prednáška. Spomínané aktivity navštívilo spolu 44 rómskych detí. V roku 2018 ÚĽUV pripravuje v rámci svojej edície *Tradícia dnes* vydanie špeciálnej publikácie pod názvom *Rómski kováči* od renomovaného etnológa Arne Manna v slovensko-anglickej mutácií,

ktorá by mala byť jedinečným zdrojom pre získanie informácií o tomto tradičnom remesle rómskeho etnika.

201. SNM ako najväčšia pamäťová a fondová inštitúcia rezortu kultúry sa systematicky venuje aj múzejnej dokumentácií dejín a kultúre národnostných a etnických menšín. V štruktúre SNM sa múzeá národnostných a etnických menšín začali formovať po roku 1990. Tieto prezentujú históriu, ľudové zvykoslovie a súčasnú kultúru menšín. Vznikla tak ojedinelá inštitúcia zameraná na vedecko-výskumnú, dokumentačnú, zbierkotvornú činnosti života a kultúry, hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva národností žijúcich v SR. Múzeá v rámci svojho poslania prezentujú históriu národností, vykonávajú špeciálnu zbierkotvornú činnosť zameranú na túto oblasť a nadväzujú spoluprácu s najvýznamnejšími zahraničnými inštitúciami. Predstavujú sieť inštitúcií, ktoré prezentujú históriu, kultúru a umenie národností na Slovensku nielen pre príslušníkov národností, ale pre majoritu a pre zahraničných návštevníkov týchto múzeí. Súčasťou SNM sú aj nasledovné múzeá národnostných a etnických menšín ako samostatné špecializované organizačné jednotky.

202. MŽK sa zameriava na prezentáciu duchovnej a hmotnej kultúry a dokumentáciu holokaustu na Slovensku. Činnosť MŽK je zameraná na vývin duchovnej a hmotnej židovskej kultúry a dokumentáciu holokaustu na Slovensku. K hlavným aktivitám MŽK patrí zbierková, dokumentačná a následná prezentačná činnosť. Jeho snahou je zachrániť pred zničením, zabudnutím alebo vývozom do zahraničia trojrozmerné judaiká, dokumenty, obrazy či spomienkové predmety a prezentovať ich širokej verejnosti formou expozícií a výstav. Expozície a výstavy verejnosti približujú predmety každodenného života, dokumenty i artefakty výtvarného umenia. MŽK spravuje aj expozície vo výstavných priestoroch synagóg v Žiline, Prešove a Nitre.

203. Múzeum kultúry karpatských Nemcov (ďalej len „MKKN“), bolo založené 1. januára 1997 ako špecializované múzeum SNM. Jeho predchodcom bolo Oddelenie dejín a kultúry karpatských Nemcov, ktoré vyvíjalo činnosť v rámci Historického múzea SNM od 1. augusta 1994. MKKN sa zameriava na zhromažďovanie, ochranu, odborné spracovanie a prezentáciu dokladov hmotnej a duchovnej kultúry karpatských Nemcov. Jeho základom je knižnica zhromažďujúca slovenskú i zahraničnú periodickú a neperiodickú literatúru. V tomto smere môže byť MKKN považované za najkompletnejšie vybavenú inštitúciu na Slovensku. MKKN má svoje expozitúry v Nitrianskom Pravne a v Handlovej, v Domoch stretávania Karpatskonemeckého spolku, kde sú stále výstavy zamerané na dejiny a kultúru Hauerlandu.

204. Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku (ďalej len „MKMS“), sa zameriava na dejiny a kultúru Maďarov na Slovensku. Poslaním MKM je cieľavedomé získavanie, ochraňovanie, vedecké a odborné spracovávanie a sprístupňovanie múzejných zbierok a fondov dokladajúcich dejiny a vývoj hmotnej a duchovnej kultúry maďarského etnika na Slovensku. Stála expozícia MKM pod názvom *Tradície a hodnoty – Maďari na Slovensku* prezentuje hmotné a duchovné pamiatky (historické, etnografické, literárno−historické a umelecko−historické tradície) maďarského etnika na Slovensku. Počas prehliadky sa premieta historický dokumentárny film *Maďari na Slovensku* a film *Erkel a Bratislava*, ktorý zoznamuje návštevníka so životom známeho hudobného skladateľa Ferenca Erkela. Múzeum sídli v Bratislave a vysunuté expozície má v Dolnej Strehovej a v Sklabinej.

205. Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku v Bratislave (ďalej len „MKCHS“), je špecializované múzeum s celoštátnou pôsobnosťou a plní funkciu dokumentačného vedeckovýskumného a metodického múzejného pracoviska, zameraného na dejiny a kultúru

obyvateľov chorvátskej národnosti od ich príchodu na Slovensko po súčasnosť. Jeho poslaním je cieľavedome získavať, ochraňovať, vedecky a odborne spracovávať a sprístupňovať múzejné doklady dejín a kultúry Chorvátov žijúcich na Slovensku alebo v iných krajinách. MKCHS systematicky vyhľadáva, získava, uchováva a odborne spracúva hmotné a duchovné doklady o histórii, kultúre a tradíciách chorvátskeho etnika na území dnešného Slovenska a výsledky svojej činnosti prezentuje verejnosti prostredníctvom publikačnej činnosti, výchovno-vzdelávacej činnosti, výstav a kultúrnych podujatí, ktoré majú za cieľ predstaviť bohaté kultúrne dedičstvo chorvátskej menšiny na Slovensku. V súčasnosti obsahuje zbierkový fond múzea 2291 kusov zbierkových predmetov z archeológie, histórie a etnografie, najmä z lokalít: Jarovce, Čunovo, Devínska Nová Ves, Chorvátsky Grob, Mokrý Háj, Šenkvice, Dúbravka, Svätý Jur a Lamač.

206. Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku (ďalej len „MUK“), je najstaršou národnostnou inštitúciou, ktorej poslaním je dokumentovať základné etapy kultúrno-historického, politického a sociálneho vývoja Ukrajincov na Slovensku od najstarších čias po súčasnosť. Vzniklo v roku 1956 v Prešove, vo Svidníku sídli od roku 1964. Tu sa postupne rozvíjala jeho systematická zbierkotvorná, vedeckovýskumná, publikačná, metodicko-odborná a kultúrno-výchovná činnosť. MUK má tri expozície: Hlavná kultúrno-historická expozícia, Národopisná expozícia v prírode – skanzen a Umelecko-historická expozícia – Galéria Dezidera Millyho.

207. Múzeum rusínskej kultúry v Prešove (ďalej len „MRUK“), na základe prieskumu a vedeckého výskumu zhromažďuje, ochraňuje, profesionálne spracováva, sprístupňuje verejnosti a zhodnocuje dôkazy o hmotnej a duchovnej existencii a aktivitách rusínskeho obyvateľstva. Zameriava sa na múzejnú dokumentáciu vývoja vedy, kultúry, umenia a techniky na území Slovenska, ako aj na fakty o rusínskom obyvateľstve žijúcom v zahraničí (vysťahovalectvo v minulosti a súčasnosti), čo znamená, že sa formuje ako jedno z medzinárodných konzultačných centier v priestore kompaktne osídlenom Rusínmi. MRUK má vypracovanú koncepciu edičnej činnosti zameranej na zdokumentovanie výpovedí a spomienok ešte žijúcich pamätníkov z rôznych oblastí života rusínskej menšiny na Slovensku.

208. MROK, sídli v areáli Múzea slovenskej dediny v Jahodníckych hájoch. Od roku 2004 je dokumentačným a vedecko-výskumným múzejným pracoviskom, ktoré v rámci profilácie múzea kladie dôraz na akvizičnú, metodicko-odbornú a kultúrno-výchovnú činnosť. Prezentuje rómsku kultúru a informuje o jej špecifikách.

209. Múzeum kultúry Čechov v Martine (ďalej len „MKČ“), bolo sprístupnené v novembri 1999. Stála expozícia MKČ je venovaná dvom významným osobnostiam, pôvodným majiteľom objektu múzea, PhDr. Anne Horákovej-Gašparíkovej a akademikovi Jiřímu Horákovi. Návšteva MKČ je zároveň možnosťou získania informácií o histórii vzťahu českého a slovenského národa a ich konkrétnej spolupráce.

210. Prehľad financovania organizačných zložiek SNM – špecializovaných tzv. národnostných múzeí v rokoch 2015 – 2017 (uvedené sumy predstavujú pridelené finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu – kapitola Kultúra k 31. decembru 2017 v danom roku na bežné a kapitálové výdavky a na prioritné projekty spolu).

Názov múzea	**2015**	**2016**	**2017**
MKKN	104 420	113 720	126 920

MŽK (vrátane Múzea holokaustu v Seredi) MŽK	510 209	1 835 623	3 244 822,55
MKMS	259 120	276 364	365 219
MUK	453 805	333 817	500 632,50
MKCHS	62 448	73 694	70 895
MROK	33 754	49 547	53 096
MKČ	34 010	42 597	44 524
MRUK	110 863	127 776	148 047
Spolu	**1 568 629**	**2 853 138**	**4 554 156,05**

Poznámka: V rozpočte MŽK je zahrnutý rozpočet Múzea holokaustu v Seredi vo výške 273 956 € a kapitálové výdavky na dostavbu objektov areálu a vybudovanie expozícií vo výške 2 551 682,55 eur. V rozpočte MUK sú zahrnuté finančné prostriedky vo výške 125 434,50 eur na dostavbu hlavného objektu skanzenu.

211. Činnosť týchto múzeí v rámci SNM koordinuje Komisia pre múzejnú dokumentáciu kultúr etnických minorít. Múzeá dlhodobo riešia projekt pod názvom *Múzeá a etnika*, ktorého výsledkom v minulých rokoch boli mnohé významné a úspešné vedecko-výskumné projekty. Hlavnou prioritou MKMS v roku 2017 bola akvizícia zbierkových predmetov (dobový historický nábytok) pre kaštieľ Madáchovcov v Dolnej Strehovej. MKMS získalo aj hodnotný dar – zbierku výtvarných diel z pozostalosti Judit Szalatnai, dcéry významného spisovateľa a kultúrneho dejateľa maďarskej minority v období medzivojnového Československa Rezsoa Szalatnaia. MKCHS získalo knižné vydanie pod názvom *Gabriel Kolinovics senquicziensis – chronicon militaris ordinis equitim templariorum*. MUK zakúpilo zbierkové predmety z etnografie a výtvarné diela Š. Hapáka. MRUK nadobudlo najmä zbierkové predmety etnografického charakteru z rusínskych obcí severovýchodného Slovenska. MKKN rozšírilo zbierkový fond o predmety z prvej polovice 20. storočia, dokumentujúce kultúru všedného dňa nemeckého obyvateľstva z okolia Kremnice a Bratislavy. MŽK nadobudlo 363 ks zbierkových predmetov. Väčšia časť nadobudnutých zbierkových predmetov bola premiestnená do novovybudovaného Múzea holokaustu v Seredi.

212. Všetky špecializované múzeá SNM popri expozičnej, výstavnej a edičnej činnosti ponúkajú verejnosti široké spektrum aktivít. Aktivity majú charakter vzdelávacích programov a prednášok pre rozličné vekové kategórie, kultúrnych programov rozličných foriem a obsahu. Na dlhodobom projekte pod názvom *Škola v múzeu* sa podieľali aj múzeá národnostných a etnických menšín. Múzeá ponúkajú väčšinu vzdelávacích programov v jazyku národnostných menšín najmä programy MKMS – besedy pod názvom *Salón múzea*, spomienkové podujatie v Pamätnom dome K. Mikszátha v Sklabinej a prednášky, lektoráty a vzdelávacie programy. Zároveň MKMS usporiadalo prednášky, lektoráty a vzdelávacie programy v kaštieli Madáchovcov a vzdelávacie programy k výstavám v Bratislave. MŽK zorganizovalo viacero kultúrno-výchovných podujatí, ako napr. premietanie filmu *Gojdič láska nadovšetko,* pri príležitosti 75. výročia vypravenia prvého transportu mladých židovských žien a dievčat zo Slovenska do koncentračného tábora Auschwitz. Múzeum holokaustu v Seredi ponúklo 11 vzdelávacích programov pre ZŠ, SŠ, a vysoké školy zameraných na problematiku holokaustu na Slovensku, ale aj v Európe. Vzdelávacie programy približujú život Židov na území

Slovenska a pomáhajú nadobudnúť komplexné vedomosti o židovskej komunite na našom území. Ich hlavným cieľom je predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Návšteva SNM, MŽK, Múzea holokaustu ako aj ďalších múzeí, či pamätných miest postihnutých fašistickými represáliami voči Židom, Rómom a príslušníkom ostatných národov, etník, politických a sociálnych skupín, sa dostala do odporúčaní MŠVVŠ SR. V roku 2017 sa zúčastnilo na vzdelávacích programoch 14 995 žiakov a študentov zo všetkých krajov Slovenska.

213. Štátna vedecká knižnica v Prešove (ďalej len „ŠVK“) implementovala v rokoch 2011 – 2014 NP pod názvom *Dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry* s cieľom vybudovať takéto centrum (ďalej len „DICRK“) ako nové celoslovensky pôsobiace odborné pracovisko a organizačnú zložku knižnice. Projekt bol podporený zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci operačného cieľa pod názvom *Informatizácia spoločnosti,* pod gesciou MK SR. Projekt bol vecne (október 2014) aj finančne (jún 2015) ukončený a v súčasnosti sa nachádza v období trvalej udržateľnosti, počas ktorej bude knižnica napĺňať aktivity naplánované na obdobie piatich rokov. Poslaním pracoviska je mapovanie, identifikovanie a dokumentácia živých prejavov rómskej kultúry, čiže tvorba nových digitálnych kultúrnych objektov a to v oblastiach: literatúra a orálna história, hudobné dedičstvo Rómov a Rómovia a remeslá. Snahou DICRK je touto formou posilňovať identitu rómskej národnostnej menšiny, ako aj meniť nazeranie na túto menšinu nielen u príslušníkov väčšiny, ale aj u nich samotných tým, že prezentuje Rómov ako ľudí, ktorí išli za svojim cieľom a dosiahli významné postavenie. Predpokladá sa, že v dohľadnej dobe sa ŠVK s prezentáciou digitálnych kultúrnych objektov pripojí k pamäťovým a fondovým inštitúciám aj na portáli Slovakiana. Súčasťou práce centra je aj prevádzka študovne romistiky, v ktorej ŠVK buduje fondy aj z ďalších oblastí týkajúcich sa života rómskej národnostnej menšiny. Najviac materiálu knižnica zaznamenala počas pilotnej prevádzky DICRK, ktorý sa v súčasnosti priebežne spracováva.

214. Cieľom výstav organizovaných centrom DICK bolo priblížiť svetové osobnosti rómskej národnostnej menšiny a posilniť v študentoch, na jednej strane hrdosť na rómsku identitu, ale aj upozorniť na význam vzdelania pre naplnenie vlastných životných očakávaní. V priestoroch Krajského múzea v Prešove pripravilo DICRK výstavu originálnych obrazov pod názvom *Neznáme farby osobností*, ktorá bola prístupná aj pre širokú verejnosť. V spolupráci s MROK v Martine bola výstava sprístupnená aj počas kultúrneho podujatia pod názvom *Spoznajme sa,* ktoré sa uskutočnilo v priestoroch Múzea slovenskej dediny v Martine. Cieľovou skupinou bola rómska mládež, ale aj široká verejnosť. DICRK sa zapožičaním vybraných obrazov (originálov) spolupodieľalo aj na výstave pod názvom *Odtlačky srdca* na paletách rómskych výtvarníkov, ktorú realizovalo OZ Rómsky dom v spolupráci s ďalšími inštitúciami. Vernisáž výstavy sa uskutočnila 30. septembra 2016 v Zichyho paláci v Bratislave. DICRK každoročne pripravuje podujatia k trom významným pamätným dňom príslušníkov rómskej národnostnej menšiny:

- Svetový deň Rómov (8. apríl) – pri príležitosti tohto dňa sa uskutočnila v priestoroch Krajského múzea v Prešove výstava obrazov pod názvom *Neznáme farby osobností*. DICRK zrealizovalo v priestoroch Vlastivedného múzea v Hanušovciach nad Topľou pravidelné podujatie ako pripomienku tohto pamätného dňa, ktorého cieľom bolo oboznámiť verejnosť s dôležitými životnými udalosťami, ktoré sa v danom období udiali. Podujatie situovali do lokality, v blízkosti ktorej bol počas II. svetovej vojny zriadený pracovný tábor pre Rómov a zamerali sa na rómsku mládež v meste, ale aj na odbornú a širokú verejnosť. Na podujatí sa zúčastnili zamestnanci komunitných centier z Hanušoviec nad Topľou a Čemerného a miestna mládež.

- Svetový deň rómskeho jazyka (5. november) – pri tejto príležitosti DICRK pripravilo podujatie, v ktorom verejnosti predstavilo zbierku básní *Studený dotyk strateného rána* autora Romana Goroľa.

215. Medzi ďalšie kultúrne aktivity možno zaradiť besedy a exkurzie v rámci tradičnej celoslovenskej aktivity *Týždeň slovenských knižníc*, ako aj podujatie pod názvom *Tvorba digitálneho objektu*, na ktorom sa zúčastnili žiaci druhého stupňa ZŠ Matice slovenskej v Prešove. Zamestnanci DICRK informovali žiakov o činnosti a službách knižnice, ale priblížili žiakom aj niektoré oblasti rómskej kultúry, ktoré DICRK počas svojej činnosti zdokumentovalo. V apríli v spolupráci s OZ EduRoma pripravilo podujatie pre žiakov prvého stupňa ZŠ v Šarišských Michaľanoch a v novembri podujatie pre deti z MRK v obciach Petrovany a Kojatice v prešovskom okrese. Deťom, ktoré navštevujú komunitné centrá, predstavilo svoju činnosť a diela rómskej kultúry a zameralo sa aj na oblasť rómskeho jazyka. DICRK v spolupráci s OZ In Minorita pripravilo diskusiu o postavení rómskych žien v rómskych komunitách, ktorého súčasťou bolo aj otvorenie panelovej výstavy pod názvom *Úspešné rómske ženy*, ktorá sa realizovala v priestoroch ŠVK v Prešove. Študovňa romistiky poskytuje priestor na prezenčné výpožičky a štúdium dokumentov pokrývajúcich široké spektrum romistickej literatúry z knižničného fondu ŠVK. Okrem týchto fondov mali záujemcovia prístup aj k ďalším novým prírastkom z tejto oblasti vydávaných na Slovensku, ale aj v zahraničí, rôznych štúdií, prieskumov a publikácií. Súčasťou služieb študovne je prístup k vytvorenému digitálnemu obsahu.

216. ŠVK v Banskej Bystrici realizovala 3 kultúrno-vzdelávacie aktivity. Prvou aktivitou bola diskusia pod názvom *Generálove deti* s Nelli Veselou, Ruskou žijúcou na Slovensku, ktorá na vlastnej koži prežila hrôzy života v koncentračnom tábore. Podujatie bolo zrealizované v spolupráci s OZ Rossija pri príležitosti 70. výročia ukončenia 2. svetovej vojny a oslobodenia ľudí z koncentračných táborov. Druhá aktivita pod názvom *Príbeh o Fedotovi Streľcovi* (Сказ про Федота Стрельца) – vystúpenie študentského divadla *U Lukomorja* (У Лукоморья) s divadelnou hrou pod vedením prof. Larisy A. Sugay, DrSc. Podujatie bolo zrealizované v spolupráci s Katedrou slovanských jazykov Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Treťou aktivitou bol hudobno-literárny večer pod názvom *V slnečných lúčoch rodného jazyka* venovaný ruskej ženskej emigrantskej poézii a hudbe zrealizovaný v spolupráci s OZ Rossija. V programe vystúpili spisovateľky a poetky Nina Gade (Dánsko), Oľga Svanberg (Fínsko) a hudobníčka Inga Strom (Dánsko).

217. V ŠVK v Košiciach existuje od roku 1994 prvá a jedinečná špecializovaná databáza na Slovensku pod názvom *ROMANO* prístupná online na webovej stránke. Zachytáva informácie zo všetkých vedných odborov, legislatívnych nariadeniach a smerníc, organizačných, spoločensko-politických a kultúrnych aktivitách tejto komunity. Základ databázy tvoria záznamy predovšetkým z periodickej, a to novinovej i časopiseckej tlače, ale aj štúdie zo zborníkov. Prevažujú dokumenty, ktoré vlastní knižnica. Z jazykového hľadiska spracúvajú informačné pramene, najmä v jazyku slovenskom, rómskom, českom, ale aj v anglickom, francúzskom, maďarskom a nemeckom. Od roku 2002 sú záznamy súčasťou Slovenskej národnej súbežnej článkovej bibliografie. V súčasnosti obsahuje databáza vyše 6 500 záznamov, ročný prírastok predstavuje okolo 500 nových záznamov. Databázu ROMANO využívajú rôzne inštitúcie i jednotlivci.

218. Múzeum Slovenského národného povstania zrealizovalo výstavu pod názvom *70. výročie oslobodenia koncentračného tábora v Oswienčime* – dokumentárna výstava, ktorú pripravilo Štátne múzeum Auschwitz – Birkenau v Oswienčime. Výstava je mementom pred

zločinmi spáchanými na nevinných v čase vojnového besnenia s tematikou nútených odchodov a vysťahovalectva na Slovensku v 20. storočí. Návštevníkovi vytvorila nielen priestor na zamyslenie sa nad historickými udalosťami, ale aj nad aktuálnym problémom diskriminácie a rasovej neznášanlivosti v našej spoločnosti. Súčasťou podujatia bola beseda pod názvom *Vysťahovalectvo, exody*. Tematicky a metodicky bola postavená tak, aby pomohla mladým ľuďom poznať dejinné udalosti 20. storočia v širšom európskom kontexte a napomôcť vytváraniu tolerantnej spoločnosti bez prvkov nacionalizmu a neznášanlivosti. Ďalším podujatím bola aj dokumentárna výstava pod názvom *Arménska genocída na stránkach svetovej tlače*, pri príležitosti 100. výročia arménskej genocídy na území vtedajšej Osmanskej ríše. Putovná výstava pod názvom *Anna Franková – História a dnešok* bola prezentovaná na SŠ na Slovensku v spolupráci s Nadáciou Milana Šimečku v Bratislave.

219. Dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín (ďalej len „dotačný program KZS“) je efektívnym a dlhodobo fungujúcim finančným nástrojom na podporu sociálnej inklúzie, rovnosti príležitostí a nediskriminácie. V roku 2017 bola v rámci predmetného programu prerozdeľovaná suma 980 tisíc eur, čo predstavuje oproti rokom 2014 až 2016 nárast o 161,12 % (v rokoch 2014 – 2016 bolo v rámci dotačného programu KZS prerozdelených každoročne 375 300 eur). Prehľad projektov podporených z dotačného programu KZS pre MRK (deti a mládež) v rokoch 2012 – 2017 – počet projektov a suma v eurách.

	rok 2012	rok 2013	rok 2014	rok 2015	rok 2016	rok 2017
MRK	8/23 900	8/23 000	11/29 100	14/28 800	10/18 600	16/74 700

220. V minulosti boli v predmetnej oblasti podporené nasledovné subjekty: OZ Divé maky, Asociácia pre kultúru, vzdelávanie a komunikáciu, OZ Dielnička zlatej priadky, OZ Oxymoron, Tvorivý dom na vidieku n. o., OZ Romano Kham, OZ Nádej deťom, Biela voda n. o., OZ Projekt Karavan, OZ Art Aktivista, OZ Annogallery, OZ Romodrom Slovensko, Kultúrne centrum údolia Bodvy a Rudohoria, Zemplínske osvetové stredisko, Gemersko-malohontské osvetové stredisko, Horno-šarišské osvetové stredisko, OZ Ambrello, Oto Hudec (fyzická osoba), ale aj Rómske mediálne centrum, Kultúrne združenie seniorov, OZ Kežmarský hlas, OZ cult E- Európska kultúra, Kultúrno-výchovné občianske združenia Láčho Drom, OZ Nová cesta, Centrum voľného času v Rakúsoch, Nadácia dobrá rómska víla Kesaj v Košiciach.

221. Podujatia sa realizovali v nasledujúcich typoch aktivít: tvorivé umelecké dielne, festivaly, prehliadky, trhy, neformálno-vzdelávacie kultúrne aktivity na zvyšovanie povedomia a pod. MK SR dlhodobo spolupracovalo s Katolíckou cirkvou v Lomničke - OZ Dom Nepoškvrneného Srdca Panny Márie (projekt pod názvom *Kultúrne a duchovné aktivity pre rómske deti a mládež v Lomničke*) a OZ Láčho Drom, Kokava nad Rimavicou (projekt pod názvom *Rómska struna na potulkách*). Išlo o pilotné projekty, ktorých cieľom bolo prostredníctvom interaktívnych umeleckých činností podporiť integráciu detí a mládeže z MRK do spoločnosti.

222. Konferencia biskupov Slovenska sa, v spolupráci s Gréckokatolíckou rómskou misiou aktívne angažuje vo viacerých aktivitách, ktoré majú pozitívny dopad na obraz Rómov na Slovensku a vplývajú na medzikultúrny dialóg. Pôsobia na poli pastorácie, ako aj vydavateľskej

činnosti (napríklad časopis Rómska Samária), ktorej cieľom je poukazovať na pozitívne výsledky a príklady dobrej praxe, ktoré sa dosahujú pri formácii rómskej menšiny náboženskou cestou. Aktivity (napr. relácia v rádiu Lumen Rómovia – Misia možná) prezentujú výsledky pastoračnej práce s Rómami i Rómov samotných, a tak budujú pozitívny obraz o rómskej menšine. Navyše, Rada konferencie biskupov Slovenska pre Rómov a menšiny v spolupráci s Komisiou pre pastoráciu Rómov Košickej eparchie usporadúva putovnú výstavu výtvarných diel rómskych a slovenských detí z východného Slovenska pod názvom Kočovná galéria.

Čl.9

1. Strany sa zaväzujú uznať, že právo na slobodu prejavu každej osoby patriacej k národnostnej menšine zahŕňa slobodu názoru a slobodu prijímať a oznamovať informácie a myšlienky v jazyku menšiny bez zasahovania štátnych úradov a bez ohľadu na hranice. Strany v rámci svojho právneho poriadku zabezpečia, aby osoby patriace k národnostným menšinám neboli diskriminované v prístupe k médiám.

2. Ustanovenie odseku 1 nebráni stranám bez diskriminácie a na základe objektívnych kritérií vyžadovať licencie na zvukové rozhlasové a televízne vysielanie alebo na podnikanie v kinematografii.

3. Strany nebudú robiť prekážky osobám patriacim k národnostným menšinám pri zriaďovaní a využívaní tlačových médií. V rámci právnej úpravy zvukového, rozhlasového a televízneho vysielania zabezpečia podľa možností a s prihliadnutím na ustanovenia odseku 1, že osobám patriacim k národnostným menšinám sa poskytne možnosť zriaďovať a využívať vlastné médiá.

4. V rámci svojich právnych poriadkov strany prijmú pre osoby patriace k národnostným menšinám primerané opatrenia na uľahčenie ich prístupu k médiám a na podporu tolerancie a umožnenia kultúrnej plurality.

223. Edičná činnosť, podpora periodickej a neperiodickej tlače, zvukových a multimediálnych nosičov a elektronických výstupov bola do roku 2017 podporovaná z dotačného programu KNM v rámci podprogramu 1. 1., cieľom ktorého bola podpora periodickej tlače, teda vydávanie periodík, zameraných na kultúrny život a vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín, najmä spravodajských a informačných periodík, literárnych, detských a mládežníckych, spoločensko-vedných, osvetových periodík a príloh religióznych periodík zameraných na kultúru a jazyk národnostných menšín, príloh národnostných periodík zameraných na kultúru a jazyk národnostných menšín. Podporovalo sa najmä vydávanie: denníkov, týždenníkov a dvojtýždenníkov, mesačníkov a dvojmesačníkov, štvrťročníkov a občasníkov.

224. Prioritným zámerom bolo vydávanie minimálne jedného periodika pre každú národnostnú menšinu. Periodická tlač musí vychádzať v súlade s § 2 ods. 1 zákona 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len tlačový zákon“) najmenej dvakrát v kalendárnom roku. Podľa tlačového zákona periodická tlač musí byť evidovaná na MK SR. V prípade nového periodika bolo potrebné predložiť kópiu žiadosti o zápis periodickej tlače do zoznamu. Pri vydávaní príloh religióznych a národnostných periodík sa žiadateľ mohol uchádzať o dotáciu len na prílohu periodika zameranú na kultúru národnostných menšín.

225. Z dotačného programu KNM bola do roku 2017 taktiež podporovaná neperiodická tlač. Cieľom bola podpora vydávania knižných publikácií zameraných na podporu rozvoja kultúry a jazyka národnostných menšín. Podporovali sa iba diela, ktoré už boli v rukopise, resp. boli vytvorené. Podporovalo sa najmä vydávanie: pôvodnej tvorby národnostných autorov v jazyku národnostnej menšiny, ako aj ich preklady do slovenského jazyka, knižných publikácií pre deti a mládež, prekladovej literatúry zo slovenského jazyka do jazyka národnostnej menšiny a z

jazyka národnostnej menšiny do slovenského jazyka, umeleckých monografií miest a obcí a ich kultúrnych pamiatok s dôrazom na ich význam pre rozvoj kultúry a jazyka národnostných menšín, umenovednej, odbornej a spoločensko-vednej literatúry, výberových reedícií diel chýbajúcich na knižnom trhu a výberových prekladov významných diel svetovej literatúry do jazyka národnostnej menšiny.

226. Problematikou podpory médií v menšinových jazykoch v súčasnej dobe zabezpečuje fond. V rámci tohto podporného systému možno žiadať o podporu zahrnutia rešpektovania, porozumenia a tolerancie voči menšinovým jazykom a kultúram do systému výchovy a vzdelávania, ako aj do pôsobenia masovokomunikačných prostriedkov (podpora určená najmä na tvorbu multikultúrnych a interetnických národnostných knižných publikácií, audiovizuálnu tvorbu, periodickú tlač, neperiodickú tlač, realizáciu národnostných kultúrnych projektov prostredníctvom internetu, prípravu a tvorbu CD a DVD nosičov).

227. Z dotačného programu KNM boli podporované aj elektronické médiá. Išlo o podporu národnostných kultúrnych projektov realizovaných prostredníctvom elektronických médií a internetu, zverejňovania kultúrnych, spravodajských, vedeckých, vzdelávacích a osvetových obsahov, rozširovania a prijímania informácií o národnostných menšinách a pre národnostné menšiny v elektronickej forme. Dotáciu bolo možné použiť aj na vznik a vývoj národnostného rozhlasového a televízneho vysielania, internetového rozhlasového a televízneho vysielania. Tabuľka znázorňuje počet podporených projektov v rámci podprogramu 1.1 týkajúceho sa edičnej činnosť, podpory periodickej a neperiodickej tlače, zvukových a multimediálnych nosičov a elektronických výstupov -- v rokoch 2015, 2016 a 2017.

Národnostná menšina	**2015**		**2016**		**2017**	
	Počet podpore-ných projektov	Poskytnu-tá dotácia v eurách	Počet podpore-ných projekto v	Poskytnutá dotácia v eurách	Počet podpore-ných projektov	Poskytnutá dotácia v eurách
maďarská	120	804 724	130	795 172	122	679 400
rómska	14	126 000	12	114 500	13	164 500
česká	4	18 122	3	15 340	2	20 340
rusínska	19	114 132	17	118 300	13	132 900
ukrajinská	4	38 500	6	43 200	6	42 700
nemecká	1	25 000	2	27 800	1	30 000
poľská	2	28 150	2	21 600	3	30 800
moravská	1	3 489	1	1 500	2	6 500
chorvátska	1	11 040	2	12 840	3	14 880
ruská	3	17 000	2	12 500	2	11 500

bulharská	3	13 743	2	11 000	2	8 850
židovská	3	7500	0	0	3	1 300
srbská	3	6 400	4	10 300	1	5 225
SPOLU	**178**	**1 213 800**	**183**	**1 184 052**	**173**	**1 148 895**

228. Umelecké centrum F6 je občianske združenie, ktoré ako organizačná zložka Gréckokatolíckej rómskej misie má niekoľko aktivít. Ich cieľom je audiovizuálnou a tlačenou formou napomáhať šíreniu dobrého mena Rómov, oboznamovať verejnosť s výsledkami formačnej práce s Rómami a inšpirovať iné rómske komunity. Umelecké centrum F6 natáča videoklipy RomaSlovak o priateľstve a zmierení. Vydalo dvojjazyčnú rómsko – slovenskú knihu Od srdca k srdcu, určenú čo najširšiemu publiku. Kniha obsahuje spevník, modlitby, ako aj slovník a priložené CD.

Čl.10

1. Strany sa zaväzujú uznať, že každá osoba patriaca k národnostnej menšine má právo slovom aj písmom slobodne a bez zasahovania používať svoj menšinový jazyk v súkromí aj na verejnosti.

2. V oblastiach, ktoré tradične alebo vo väčšom počte obývajú osoby patriace k národnostným menšinám, ak tieto osoby o to požiadajú a ak táto požiadavka zodpovedá skutočným potrebám, strany sa budú usilovať zabezpečiť, ak to bude možné, také podmienky, ktoré by umožnili používanie menšinového jazyka v kontaktoch týchto osôb s administratívnymi orgánmi.

3. Strany sa zaväzujú zaručiť každej osobe patriacej k národnostnej menšine právo bez meškania byť informovaná v jazyku, ktorému rozumie, o dôvodoch, pre ktoré bola vzatá do väzby, a o každom obvinení voči nej, ako aj právo na jej obhajobu v jazyku menšiny, v prípade potreby aj s bezplatnou pomocou tlmočníka.

229. Poradný výbor RDNM zobral do úvahy predchádzajúce vysvetlenia MK SR týkajúce sa uplatňovania zákona o štátnom jazyku a na ich základe už vo svojej štvrtej hodnotiacej správe nemá voči zákonu o štátnom jazyku žiadne výhrady, ale naopak, kladne hodnotí legislatívnu úpravu používania štátneho jazyka a jazykov národnostných menšín v SR a vo vzťahu k tejto úprave neformuluje nijaké nové odporúčania.

230. SR naďalej uplatňuje nediskriminačný prístup k jazykovým právam príslušníkov národnostných menšín a starostlivosť o štátny jazyk v SR nijakým spôsobom nebráni uplatňovaniu týchto práv. Súčasný legislatívny rámec v oblasti jazykových práv príslušníkov národnostných menšín predstavuje komplexnú legislatívu, ktorá sa vyznačuje primeranou rovnováhou medzi podporou štátneho jazyka a právom používať menšinové jazyky tak, ako to určuje RDNM. Poslednými novelizáciami, o ktorých bol poradný výbor RDNM podrobne informovaný vo štvrtej implementačnej správe, sa okrem iného podarilo zabezpečiť nevyhnutný súlad medzi zákonom o štátnom jazyku a zákonom o používaní jazykov národnostných menšín a jednoznačne definovať ich vzájomný vzťah. Obidva zákony jednotne a v súlade s Ústavou SR odrážajú právne postavenie štátneho jazyka a jazykov národnostných menšín a v zhode s medzinárodnými zásadami určujú pravidlá používania týchto jazykov v základných oblastiach verejného styku na území SR. Súčasný právny stav teda umožňuje jednoznačnú interpretáciu ustanovení obidvoch zákonov a zabezpečuje ich bezproblémové vzájomné fungovanie v súlade s ľudskoprávnymi princípmi zakotvenými v medzinárodných dohovoroch, ktorými je SR viazaná.

231. Ustanovenie § 5 zákona o používaní jazykov národnostných menšín, podľa ktorého právo používať jazyk menšiny v konaní pred súdmi a v iných oblastiach upravujú osobitné zákony. Ustanovenie § 2 ods. 1 zákona o používaní jazykov národnostných menšín sa nevzťahuje na oblasti predškolskej výchovy, ZŠ, SŠ a kultúry, v ktorých používanie jazyka menšiny upravujú osobitné predpisy. Ustanovenie § 2 bolo novelou rozšírené o ods. 3, podľa ktorého môže občan SR, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, pri komunikácii s personálom zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnych služieb alebo zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v obci podľa § 2 ods. 1, používať jazyk menšiny. Zdravotnícke zariadenie, zariadenie sociálnych služieb alebo zariadenie

sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa predchádzajúcej vety mu umožní používanie jazyka menšiny, ak to podmienky daného zariadenia dovoľujú.

232. Používanie jazyka národnostnej menšiny v zdravotníckom zariadení je umožňované všetkým pacientom a klientom verbálnou komunikáciou a to najmä v jazyku maďarskom, rómskom a rusínskom bez rozdielu. Pre zdravotnícke zariadenie je postačujúce pokiaľ niekto zo zdravotníckeho personálu ovláda jazyk národnostnej menšiny a následne si predmetná komunikácia nevyžaduje kvalifikovaného tlmočníka. V roku 2014 nadobudla účinnosť vyhláška MZ SR č. 56/2014 Z. z., ktorá ustanovuje podrobnosti o poučení, ktoré predchádza informovanému súhlasu pred vykonaním sterilizácie osoby a vzory informovaného súhlasu pred vykonaním sterilizácie osoby v štátnom jazyku a v jazykoch národnostných menšín. Úrad splnomocnenca pre NM v tejto súvislosti uskutočnil sériu samostatných rokovaní s relevantnými rezortmi za účasti dotknutých menšín.

233. Prípravný proces k možnosti uznania ruského a srbského jazyka za menšinové jazyky v SR v zmysle časti II Charty jazykov pokračoval, pričom návrh na uznanie uvedených jazykov za menšinové schválila vláda SR uznesením č. 618 z 18. novembra 2015. Informácia o tejto skutočnosti bola notifikovaná generálnemu tajomníkovi RE listom stáleho predstaviteľa SR pri RE 25. novembra 2015. Vyhlásenie SR bolo zaregistrované Sekretariátom generálneho tajomníka RE 27. novembra 2015. RE následne na svojom webovom sídle zverejnila informáciu, že SR deklarovala uznanie ruského jazyka a srbského jazyka za menšinové jazyky v SR v zmysle časti II Charty jazykov.

234. V súvislosti s konštatovaním poradného výboru RDNM k tomuto bodu je potrebné uviesť, že nariadenie č. 221/1999 Z. z. v znení nariadenia vlády SR č. 534/2011 Z. z. z 19. decembra 2011, ktoré uvádza zoznam všetkých obcí, kde občania patriaci k národnostnej menšine tvoria aspoň 20 % obyvateľstva vychádza z výsledkov SODB 1991, nie 2001 ako sa uvádza v Štvrtej hodnotiacej správe o SR poradného výboru pre RDNM. Nariadenie č. 221/1999 Z. z. bolo vydané podľa § 2 ods. 2 zákona o používaní jazykov národnostných menšín, ktoré ustanovilo zoznam obcí, v ktorých tvoria podľa posledného sčítania obyvatelia národnostných menšín najmenej 20 % obyvateľstva a vzhľadom na to, že uvedené znenie zákona bolo prijaté v roku 1999, tak posledným SODB je z roku 1991.

235. V súvislosti s mestskými časťami hlavného mesta Bratislavy, Jarovce a Čunovo, v ktorých žije početné zastúpenie občanov SR patriacich k chorvátskej národnostnej menšine, je potrebné uviesť, že postavenie obcí upravuje zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obecnom zriadení“). V súlade s týmto zákonom obec a jej časť má svoj názov. Názov obce a jej časti sa uvádza v štátnom jazyku. Označovanie obce v inom jazyku upravuje osobitný zákon o používaní jazykov národnostných menšín.

236. Osobitné postavenie hlavného mesta SR Bratislavy, štruktúru a postavenie jeho orgánov upravuje zákon č. 377/1990 Zb. Slovenskej národnej rady o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave v znení neskorších predpisov. V súlade s týmto zákonom mestská časť je územným samosprávnym a správnym celkom Bratislavy; združuje obyvateľov, ktorí majú na jej území trvalý pobyt. Mestská časť vykonáva samosprávu Bratislavy a prenesenú pôsobnosť v rozsahu vymedzenom zákonom a štatútom Bratislavy; v tomto rozsahu má postavenie obce. Právne postavenie, územné usporiadanie a orgány samosprávy miest s počtom obyvateľov nad 200 000 upravuje osobitný zákon. To sa týka len mesta Košice, postavenie ktorého upravuje zákon 401/1990 Zb. Slovenskej národnej rady o meste Košice v znení neskorších predpisov.

Podľa neho mestské časti mesta Košice sú právnické osoby, ktoré za podmienok ustanovených zákonom a štatútom mesta hospodária so zvereným a vlastným majetkom a so zverenými a vlastnými finančnými príjmami. Mestské časti vykonávajú samosprávu v rozsahu zverenom týmto zákonom a štatútom; vo zverenom rozsahu majú mestské časti postavenie obce. Pokiaľ ide o mestské časti hlavného mesta Bratislavy Jarovce a Čunovo, v rámci SODB 1991 (z ktorého vychádza nariadenie č. 221/1999 Z. z.) nebola pri zisťovaní národnosti obyvateľa medzi možnosťami uvedená chorvátska národnosť, a preto nebolo možné určiť percentuálny podiel občanov patriacich k chorvátskej národnostnej menšine.

237. V súvislosti s odporúčaním poradného výboru RDNM č. 53, uplatňovanie jazykových práv príslušníkov národnostných menšín sa v nadväznosti na úlohy stanovené v zákone o používaní jazykov národnostných menšín pravidelne monitoruje. Úrad splnomocnenca pre NM prostredníctvom úradu vlády predkladá v dvojročnom intervale v zmysle § 7a ods. 2 zákona o používaní jazykov národnostných menšín vláde SR správu o stave používania jazykov národnostných menšín na území SR. V roku 2016 pripravil v poradí tretiu správu v spolupráci s úradom splnomocnenca pre NM Správu o stave používania jazykov národnostných menšín na území SR za obdobie rokov 2015 – 2016 (ďalej len „správa o stave používania jazykov národnostných menšín“).

238. Správa o stave používania jazykov národnostných menšín sumarizovala vnútroštátny legislatívny rámec používania jazykov národnostných menšín v SR, mapovala proces a výsledky implementácie medzinárodnoprávneho rámca ochrany menšinových jazykov v SR, ako aj aktuálny vývoj v oblasti inštitucionálneho zabezpečenia používania jazykov národnostných menšín v SR a plnenie povinností a uplatňovanie práv vyplývajúcich zo zákona o používaní jazykov národnostných menšín.

239. Úrad splnomocnenca pre NM uskutočnil v rámci prípravy správy rozsiahly terénny výskum používania jazykov národnostných menšín. Preto správa o stave používania jazykov národnostných menšín poskytovala, v porovnaní s predchádzajúcimi, komplexnejšie údaje, pokiaľ ide o rozsah monitorovaných subjektov, mieru detailnosti mapovania jednotlivých zákonom stanovených oblastí používania jazykov národnostných menšín, ako aj počet otázok pre jednotlivé typy respondentov. Celkovo bolo oslovených 763 respondentov (638 obcí, 6 samosprávnych krajov, 85 orgánov štátnej správy, 28 okresných riaditeľstiev PZ a 6 okresných riaditeľstiev Hasičského a záchranného zboru). Z uvedeného počtu zaslalo dotazníky 714 respondentov, čo predstavovalo 94 % návratnosť.

240. Výbor prerokoval správu o stave používania jazykov národnostných menšín a zobral ju na vedomie 16. novembra 2016 uznesením č. 99. Následne rada vlády predloženú správu o stave používania jazykov národnostných menšín uznesením č. 167 z 28. decembra 2016 zobrala na vedomie a odporučila vláde SR predmetnú správu schváliť. Vláda SR na svojom rokovaní 11. januára 2017 správu o stave používania jazykov národnostných menšín schválila a zverejnila na webovej stránke splnomocnenca pre NM (http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/spravy-a-koncepcne-materialy/). Publikovaná bola v slovenskom a anglickom jazyku a následne distribuovaná na všetky relevantné inštitúcie a subjekty.

241. V zmysle prijatého uznesenia boli na základe získaných informácií od samospráv a miestnej štátnej správy zosumarizované konkrétne nedostatky v aplikačnej praxi na všetkých úrovniach a uskutočnili sa dvojstranné rokovania s MV SR, MDV SR, MZ SR, MPRV SR,

Finančným riaditeľstvom SR, Ústredím práce sociálnych vecí a rodiny, Úradom pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR a Prezídiom PZ SR s cieľom ich odstránenia.

242. Splnomocnenec pre NM v máji 2017 listom oslovil 578 obcí a miest, kde boli zistené nedostatky pri aplikácii zákona a informoval o konkrétnych zistených nedostatkoch a požiadal tieto obce o nápravu, respektíve odstránenie a informáciu o postupe pri odstránení týchto nedostatkov vrátane časového harmonogramu tohto procesu.

243. V zmysle uznesenia vlády SR č. 15/2017 bol úradom splnomocnenca pre NM v spolupráci s Kanceláriou generálnej tajomníčky služobného úradu vlády vypracovaný návrh metodického usmernenia k zákonu o používaní jazykov národnostných menšín. Uvedený návrh bol 14. júna 2017 zaradený do interného pripomienkového konania úradu vlády, v rámci ktorého neboli vznesené žiadne pripomienky. Uvedený návrh bude predmetom rokovania Odbornej komisie pre aplikáciu zákona o používaní jazykov národnostných menšín a následne úradom vlády zverejnený.

244. Splnomocnenec pre NM vypracoval v súlade s uznesením vlády SR č. 15/2017 v spolupráci so ZMOS analýzu s cieľom identifikovať potreby v oblasti systematického vzdelávania pracovníkov orgánov miestnej štátnej správy, orgánov územnej samosprávy a pracovníkov územnou samosprávou zriadených právnických osôb v oblasti práv a povinností vyplývajúcich zo zákona o používaní jazykov národnostných menšín.

245. S uplatňovaním jazykových práv súvisí aj iniciatíva splnomocnenca pre NM k predloženiu pozmeňovacieho návrhu vládneho zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady o obecnom zriadení, týkajúci sa podmienok pričlenenia obce. Na základe návrhu je v súčasnosti potrebné vziať do úvahy aj národnostné zloženie obce, ktorá sa ma pričleniť k susediacej obci. Účinná právna úprava nesie názov *Okresný úrad v sídle kraja pri postupe podľa prvej a tretej vety prihliada na oprávnené záujmy a potreby obyvateľov; nefunkčnej obce a osobitne na rešpektovanie regionálneho jazyka alebo menšinového jazyka tak, aby takéto pričlenenie nekládlo prekážky podpore tohto regionálneho jazyka alebo menšinového jazyka*.

246. Splnomocnenec pre NM v súlade s programovým vyhlásením, v ktorom sa vláda SR zaviazala vytvoriť podmienky pre zosúladenie praxe s platným zákonom o používaní jazykov národnostných menšín a na základe zistení správy o stave používania jazykov národnostných menšín, podnikol kroky na odstránenie rôznych nedostatkov a aktivity zamerané na nadviazanie spolupráce s viacerými relevantnými odvetviami. Z vlastnej iniciatívy navštívil niekoľko miest a obcí, kde žijú príslušníci národnostných menšín. Účelom týchto návštev bolo najmä monitorovanie uplatňovania zákona o používaní jazykov národnostných menšín v praxi.

247. V súvislosti s plnením úloh v oblasti používania jazykov národnostných menšín úrad vlády v spolupráci s úradom splnomocnenca pre NM poskytuje odbornú a metodickú pomoc orgánom verejnej správy, ako aj organizačným zložkám bezpečnostných a záchranných zborov pri vykonávaní tohto zákona a prerokúva správne delikty na úseku používania jazykov národnostných menšín, vrátane oblasti zabezpečenia starostlivosti o odbornú terminológiu v jazykoch národnostných menšín, prípravou odborných terminologických slovníkov.

248. V súčasnosti prebieha príprava v poradí štvrtej jazykovej správy, a to za roky 2017 a 2018, v rámci ktorej sa opätovne uskutočňuje rozsiahly terénny výskum s ešte detailnejším spracovaním dát za oblasť používania jazykov národnostných menšín orgánmi štátnej správy.

249. V súvislosti s úsilím zameraným na zlepšovanie podmienok implementácie jazykových práv príslušníkov národnostných menšín splnomocnenec pre NM z vlastnej iniciatívy pripravil v októbri 2018 medzinárodný workshop pod názvom *Nové výzvy v oblasti ochrany jazykov národnostných menšín* venovaný novým výzvam a trendom aplikácie jazykových práv príslušníkov národnostných menšín v jednotlivých európskych krajinách a na Slovensku. Cieľom podujatia bolo vytvoriť platformu na diskusiu k témam:

- návrat k duchu RDNM a Charty jazykov pri hľadaní nových impulzov zameraných na zlepšenie mechanizmov uplatňovania jazykových práv príslušníkov národnostných menšín,
- identifikácia podmienok a limitov aplikácie jazykových práv príslušníkov národnostných menšín v jednotlivých európskych krajinách a na Slovensku,
- hľadanie nových nástrojov uplatňovania jazykových práv príslušníkov národnostných menšín,
- nové výzvy a trendy vo svetle pôsobenia dynamických spoločenských zmien spätých s rozvojom IT technológií v danej oblasti,
- výmena skúsenosti a príkladov dobrej praxe v oblasti európskych modelov uplatňovania jazykových práv príslušníkov národnostných menšín.

250. K úsiliu splnomocnenca pre NM zameranému na podporu jazykových kompetencií štátnych zamestnancov bližšie pozri časť Všeobecné informácie.

251. Podľa Metodického usmernenia k zákonu o používaní jazykov národnostných menšín, ktoré vypracoval úrad splnomocnenca pre NM, je v rámci podkapitoly *Vytváranie podmienok na používanie jazyka národnostnej menšiny* zamestnávanie odborných zamestnancov ovládajúcich jazyk národnostnej menšiny jediným spôsobom zabezpečenia používania jazyka národnostnej menšiny v komunikácii s príslušným orgánom verejnej správy. Pokiaľ orgán verejnej správy z objektívnych dôvodov nemôže zamestnať odborných zamestnancov ovládajúcich príslušný jazyk národnostnej menšiny, orgán verejnej správy zabezpečí možnosť používania jazyka národnostnej menšiny iným spôsobom.

252. S poukazom na informácie uvádzané v predchádzajúcich odporúčaniach, splnomocnenec pre RK najmä v jednotlivých národných projektoch nastavil alternatívne ako jednu z podmienok obsadzovania funkcií alebo znalosť rómskeho jazyka, alebo priamo v podobe dočasného vyrovnávacieho opatrenia príslušnosť k rómskej národnostnej menšine. Keďže v týchto projektoch, na lokálnej úrovni ide prevažne o zamestnancov obcí a miest vo verejnej službe, len na úseku výkonu TSP a vzdelávania ide minimálne o 1366 pracovných pozícii zamestnancov ovládajúcich rómsky jazyk (napríklad uvedený NP TSP celkovo 470 pracovných pozícií, z toho 154 Rómov, v NP pod názvom *Komunitné centrá* počet pracovných pozícií 142 z toho 41 pozícii je obsadených Rómami). Rovnako skutočnosť sa dotýka aj realizácie NP *Zdravé komunity 2A a Zdravé komunity 3A*. Rovnaká skutočnosť sa vzťahuje aj na realizáciu výzvy pod názvom *Podpora komplexného poskytovania miestnej občianskej poriadkovej služby v obciach s prítomnosťou MRK*, ktoré pôsobia v 147 územných samosprávnych jednotkách.

253. Splnomocnenec pre RK v rámci aktívnej podpory rómskeho jazyka zabezpečuje preklady edukačných či propagačných materiálov, napríklad v spolupráci s Odborom prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra, čo bol preklad informačného letáka Európskej siete na predchádzanie trestnej činnosti adresovaný respondentom ohrozeným obchodovaním s ľuďmi.

V oblasti legislatívnej aktivity, zákon č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov vzťahujúci sa svojou regulačnou pôsobnosťou na Rómsku národnostnú menšinu bol zapracovaný do stratégie ochrany a podpory ľudských práv, v Akčnom pláne pod názvom *Zefektívnenie poskytovania odbornej a metodickej pomoci a zabezpečenie prekladov zásadných právnych predpisov SR, vzorov úradných tlačív, zabezpečenie jednotnej odbornej terminológie a vydávania metodických usmernení pre orgány miestnej štátnej správy, orgány územnej samosprávy a územnou samosprávou zriadené právnické osoby k aplikácii právnych predpisov súvisiacich s používaním jazykov národnostných menšín a etnických skupín*. Rovnako na základe predchádzajúcich návrhov k novelizácii zákona o PZ dôjde v budúcnosti k úprave možnosti použitia rómskeho jazyka nielen v procesoch presadzovania práva, ale napríklad aj pri používaní výziev príslušníkov PZ, ktorá je rovnako ustanovená v § 7 ods. 4 zákona o používaní jazykov národnostných menšín.

254. Vybrané právne predpisy, ktoré sa týkajú najmä národnostných menšín, boli preložené do piatich jazykov a sú zverejnené pre občanov na portáli SLOV-LEX, aby im príslušníci národnostných menšín lepšie porozumeli. Obsah týchto právnych predpisov je priebežne aktualizovaný. Zverejnené legislatívne normy sa týkajú menšinových práv. Preklad vybraných zákonov do jazykov národnostných menšín bude prínosný nielen pre občanov SR, ale aj pre cudzincov používajúcich tieto jazyky. Zverejnené právne normy v jazykoch národnostných menšín majú voči ekvivalentu v štátnom jazyku informatívny charakter a nie sú právne záväzné. Takto vytvorený systém je štruktúrovaný, otvorený pre ďalší vývoj a umožňujúci príslušníkom národnostných menšín konformnejší prístup k právnym predpisom v ich materinskom jazyku. Súčasťou nového obsahového modulu budú aj ďalšie dôležité vnútroštátne predpisy, ktoré budú postupne preložené do jazykov národnostných menšín.

Čl.11

1. Strany sa zaväzujú uznať, že každá osoba patriaca k národnostnej menšine má právo používať svoje priezvisko (meno po otcovi) a meno v jazyku menšiny a právo na jeho oficiálne uznanie v zhode s postupmi, ktoré poskytuje ich právny systém.

2. Strany sa zaväzujú uznať, že každá osoba patriaca k národnostnej menšine má právo v jazyku svojej menšiny uvádzať označenia, nápisy a ďalšie informácie súkromného charakteru určené verejnosti.

3. V oblastiach tradične obývaných významným počtom osôb patriacich k národnostným menšinám strany v rámci svojho právneho poriadku, a kde je to vhodné aj v rámci dohôd s inými štátmi a s prihliadnutím na svoje osobitné podmienky, sa budú snažiť uvádzať tradičné miestne názvy, názvy ulíc a ďalšie miestopisné údaje určené pre verejnosť aj v jazyku menšiny, ak je o takéto označenia dostatočný záujem.

255. V súvislosti s vydávaním dvojjazyčných dokumentov úrad splnomocnenca pre NM poskytoval a poskytuje odbornú a metodickú pomoc občanom SR patriacim k národnostným menšinám, ako aj orgánom verejnej správy. Splnomocnenec pre NM aktívne komunikuje s príslušnými orgánmi v súvislosti s novými možnosťami elektronického vydávania dvojjazyčných matričných výpisov v jazyku národnostných menšín a úpravy jednotlivých položiek formulára v jazyku menšiny tak, aby splnili tak zákonné požiadavky, ako aj zodpovedali pravopisným pravidlám daného jazyka.

256. Pokiaľ ide o dopravné značky, na podnet úradu splnomocnenca pre NM bola do vyhlášky MV SR č. 9/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov zapracovaná legislatívna úprava tykajúca sa jazykov národnostných menšín. Konkrétne bol doplnený § 8 odsek 23: „*Na dopravných značkách a dopravných zariadeniach sa nápisy používajú v štátnom jazyku; v iných jazykoch ich možno používať v súlade s osobitným predpisom a medzinárodnou zmluvou, ktorou je SR viazaná*“. Odkazuje sa pritom na právnu úpravu § 2 ods. 1, § 4 ods. 1, 2 a 6 zákona o používaní jazykov národnostných menšín v znení zákona č. 204/2011 Z. z. Uvedená právna úprava sa teda týka označenia obce v jazyku menšiny na dopravných značkách označujúcich začiatok obce a koniec obce, informácií týkajúcich sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR, ktoré sa majú uvádzať popri štátnom jazyku aj v jazyku menšiny. Taktiež sa môžu uvádzať všetky nápisy a oznamy určené na informovanie verejnosti na uliciach a pri cestách aj v jazyku menšiny. Uvedená zmena je účinná od 1. februára 2018.

257. Splnomocnenec pre NM privítal iniciatívu MDV SR a Železníc SR, ktorou sa začalo napĺňanie jednej z priorít programového vyhlásenia na roky 2016-2020 pod názvom *Zosúladenie zákona o dráhach so zákonom o používaní jazyka národnostných menšín v oblasti označovania názvov železničných staníc a zastávok na národnostne zmiešaných územiach*. Začiatkom roka 2017 sa začalo s označovaním železničných staníc v jazykoch národnostných menšín v príslušných obciach. Toto umiestňovanie sa postupne realizuje v súlade s pokynom ministra dopravy a výstavby SR, ktorý vydal 20. decembra 2016 a ktorým uložil generálnemu riaditeľovi Železníc SR povinnosť označenia železničných staníc v jazykoch národnostných menšín, a to s účinnosťou od 1. januára 2017. Predmetné označenie sa týka 55 železničných staníc. Na toto opatrenie budú nadväzovať ďalšie legislatívne úpravy resp. opatrenia zamerané

na zosúladenie zákona o používaní jazykov národnostných menšín so zákonom o dráhach, tak ako to predpokladá programové vyhlásenie vlády SR. Splnomocnenec pre NM v tejto veci rokuje s generálnym riaditeľom Železníc SR.

258. Splnomocnenec pre NM v uplynulom období uskutočnil v súvislosti s účinným zabezpečením výkonu jazykových práv príslušníkov národnostných menšín množstvo aktivít. Okrem spomenutých taktiež rokoval so súkromným osobným dopravcom, spoločnosťou RegioJet, a. s. V tejto súvislosti úrad splnomocnenca pre NM poskytol tejto spoločnosti odbornú a metodickú pomoc, ako aj preklad názvov všetkých železničných zastávok na trase Bratislava – Dunajská Streda – Komárno, na základe čoho bolo zabezpečené dvojjazyčné hlásenie zastávok na uvedenej trase.

259. Splnomocnenec pre NM komunikoval aj so spoločnosťou Arriva Nové Zámky, a. s. Výsledkom čoho je ďalší príspevok k vizuálnej dvojjazyčnosti, a tým k presadzovaniu jazykových práv príslušníkov národnostných menšín na Slovensku, a to umiestnenie dvojjazyčných názvov autobusových zastávok v obciach s maďarskou národnostnou menšinou spoločnosťou. S cieľom zlepšenia vizuálnej dvojjazyčnosti splnomocnenec pre NM komunikuje aj so Slovenskou poštou a. s. a obchodnými reťazcami, pričom už v praxi vidieť prvé výsledky tohto snaženia.

260. Okrem uvedených aktivít splnomocnenec pre NM rokuje s príslušnými orgánmi o vizuálnej dvojjazyčnosti v oblasti štátnych noriem týkajúcich sa spôsobov a prostriedkov zverejnenia informácií týkajúcich sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR, či už na energetických zariadeniach, dopravných značkách, vo verejných priestranstvách a podobne. Taktiež prebiehajú prípravy na sprístupnenie prekladov relevantných právnych úprav do piatich menšinových jazykov.

261. Jazykové témy sú pravidelnou súčasťou programu rokovaní výboru, podrobnejšie pozri časť Všeobecné informácie. Národnostné menšiny majú priestor na identifikáciu problémov v súvislosti s aplikáciou jazykových práv príslušníkov národnostných menšín v rámci dvojročne pripravovanej Hodnotiacej správy o používaní jazykov národnostných menšín, ktorá je následne prerokovaná a schvaľovaná vo výbore a v rade vlády, pričom vyjadriť sa k návrhom musia aj všetky príslušné štátne orgány. Predseda výboru − splnomocnenec pre NM pravidelne informuje výbor o svojich aktivitách pri odstraňovaní konkrétnych nedostatkov v aplikačnej praxi jazykových práv príslušníkov národnostných menšín na všetkých úrovniach.

262. Aj v súlade s čl. 4 ods. 2 splnomocnenec pre RK publikoval jazykovú mapu Rómskych komunít na Slovensku, s cieľom efektívneho prístupu ku vzdelávaniu na ZŠ a SŠ. Celkovo bolo zmapovaných 1137 obcí. Počas zberu údajov bolo identifikovaných 67 nových obcí s prítomnosťou MRK, ktoré neboli zahrnuté v Atlase rómskych komunít 2013. Zber údajov bol realizovaný dotazníkovou formou s cieľom získať údaje v troch oblastiach:

- prvá oblasť sa zamerala na indikovanie prítomnosti a používanie materinského jazyka v prostredí MRK (rómsky, slovenský, maďarský, prípadne iný jazyk). Tu je potrebné doplniť, že primárnym komunikačným jazykom rómskych komunít na Slovensku je s ohľadom na ich regionálnu príslušnosť slovenčina, potom maďarčina a až na treťom mieste rómčina,
- druhá oblasť sa venovala používaniu bežného jazyka v komunikácií,

- tretia sledovaná oblasť obsiahla vyučovací jazyk v ZŠ u detí pochádzajúcich z prostredia MRK.

263. Jazyková mapa Rómskych komunít na Slovensku obsahuje znalosti o aktívnom používaní rómskeho jazyka na Slovensku s cieľom následného využitia získaných poznatkov v podobe rozvoja rómskeho jazyka vo vzdelávaní a využiteľnosti jazykového bilingvizmu na ZŠ a SŠ. Zistenia plynúce z Rómskej jazykovej mapy predstavujú významný pokrok v identifikácií prítomnosti rómskeho jazyka na úrovni obcí. Uvedené zistenia vytvárajú do budúcna predpoklad na zvyšovanie počtu škôl, vrátane MŠ a úrovne v rámci zavádzania rómskeho jazyka do učebných plánov ZŠ a SŠ.

264. Z hľadiska výkonu volebného práva vydalo MV SR vzor označenia volebnej miestnosti v rómskom jazyku, rovnako aj informáciu pre voliča.

Čl.12

1. Tam, kde je to vhodné, strany prijmú opatrenia v oblasti vzdelávania a výskumu zamerané na podporu poznania kultúry, histórie, jazyka a náboženstva svojich národnostných menšín a väčšinového obyvateľstva.

2. V nadväznosti na to strany okrem iného vytvoria primerané možnosti na prípravu učiteľov, umožnia prístup k učebniciam a budú napomáhať styky medzi študentmi a učiteľmi rozličných komunít.

3. Strany sa zaväzujú podporovať rovnaké podmienky na prístup k vzdelaniu na všetkých stupňoch pre osoby patriace k národnostným menšinám.

265. Pre informácie o legislatívnych predpisoch upravujúcich vyčlenenie verejných zdrojov, metodických usmernení, diagnostických vyšetrení vrátane vytvárania pracovných pozícií učiteľov a asistentov učiteľa so znalosťou rómskeho jazyka, pozri bližšie časť Otázky vyžadujúce okamžité riešenia. V súlade s podkladmi k odporúčaniam poradného výboru RDNM č. 69 a 70 došlo k zvýšeniu normatívu na žiaka ZŠ učiaceho sa jazyk národnostnej menšiny na sumu 65,50 eur. V roku 2017 v súlade s Akčným plánom D.2.1. pre oblasť vzdelávania, bol odskúšaný pilotný projekt pod názvom *Kežmarok 2020, Vytvorenie modelu procesu diagnostiky a rediagnostiky detí a žiakov zo SZP s následným poskytovaním pedagogickej a psychologickej podpory*. V okrese Kežmarok žiadne dieťa z predškolskej diagnostiky nebolo zaradené do špeciálnej školy. MŠVVŠ SR sa zaradilo do NP pod názvom *Inkluzívne vzdelávanie: Prinášame zmenu pre rómske deti – INSCHOOL*, realizovaného RE spolu s EK. Okrem štandardov poskytovania podpory inkluzívneho vzdelávania pre pilotné školy, podpory učiteľom, zvyšovania povedomia o výhodách inkluzívneho vzdelávania, NP obsahuje aktivitu pod názvom *Podpora odstraňovania konkrétnych bariér pre zraniteľné skupiny vrátane zmien právnych predpisov v cieľových krajinách*.

266. V SR existuje 8 škôl s výučbou rómskeho jazyka. V súčasnosti žiaden zriaďovateľ nepožiadal MŠVVŠ SR o zaradenie do siete škôl, školu s vyučovacím jazykom rómskym. MŠVVŠ SR v snahe riešiť uvedenú situáciu vrátane rómskej národnostnej menšiny Dodatkom č. 1 schválilo RUP pre ZŠ s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny s účinnosťou od 1. septembra 2017 začínajúc prvým ročníkom; boli v ňom ustanovené nasledovne zmeny:

- RUP pre ZŠ s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny bol v časti - ročník primárne vzdelávanie, a v časti - vzdelávacia oblasť jazyk a komunikácia a vo vyučovacom predmete - jazyk národnostnej menšiny a literatúra, upravený tak, že v prvom ročníku ministerstvo navýšilo počet hodín z jednej na dve týždenne, a v druhom ročníku z dvoch na tri.

Súčasne doplnilo bod 11 nasledovne: V prípade výberu RUP pre ZŠ s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny platného od 1. septembra 2017 škole odporúčame:

- využiť voliteľné (disponibilné) hodiny na posilnenie jazyka národnostnej menšiny a literatúry,

- využiť pedagogický prístup obsahovo a jazykovo integrované vyučovania v rámci všeobecnovzdelávacích predmetov na zlepšenie jazykovej kompetencie žiakov v jazyku národnostnej menšiny.

Súčasne doplnilo poznámku v uvedenom RUP nasledovne: Od 1. septembra 2017 si školy môžu vybrať jeden z dvoch rámcových učebných plánov:

- RUP pre ZŠ s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny platný od 1. septembra. 2015,
- RUP pre ZŠ s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny platný od 1. septembra. 2017 (dodatok k IŠVP pre primárne vzdelávanie).

267. Tomuto kroku zodpovedá už uvedený schválený NP pod názvom *Rozvoj výchovy a vzdelávania detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám* a jeho implementačný plán (údaje uvedené v časti Otázky vyžadujúce okamžité riešenie) obsahujúci aj úlohu pod názvom *Posilnenie materiálno-technického zabezpečenia škôl, tvorba učebníc a ďalších vzdelávacích zdrojov na školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín*. Táto úloha NP vyžaduje zabezpečenie didaktických materiálov pre školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín, s vyučovaním jazyka národnostných menšín a zabezpečenie autorských učebníc pre špecifické vyučovacie predmety primárneho a sekundárneho vzdelávania v jazyku národnostných menšín. Implementačný plán NP obsahuje opatrenie pod názvom *Rozvoj vzdelávania detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám v ich materinskom jazyku*, realizovaný formou zvýšenie kvalifikovanosti vyučovania rómskeho jazyka, literatúry a najmä vytvorením chýbajúcich a úpravy existujúcich rámcových učebných plánov pre špecifiká vyučovania rómskeho jazyka.

Čl.14

1. Strany sa zaväzujú uznať, že každá osoba patriaca k národnostnej menšine má právo učiť sa jazyk svojej menšiny.

2. V oblastiach tradične obývaných významným počtom osôb patriacich k národnostným menšinám sa strany v rámci svojho vzdelávacieho systému a v prípade dostatočného záujmu budú usilovať zabezpečiť podľa možností osobám patriacim k týmto menšinám primerané možnosti na výučbu ich jazyka alebo výučbu v ich jazyku.

3. Ustanovenie odseku 2 sa bude vykonávať bez ujmy na výučbe štátneho jazyka alebo bez ujmy na vyučovaní v tomto jazyku.

268. Pozri bližšie časť Otázky vyžadujúce okamžité riešenie.

Čl.15

Strany musia vytvárať podmienky potrebné na efektívnu účasť osôb patriacich k národnostným menšinám na kultúrnom, spoločenskom a ekonomickom živote, ako aj na verejných záležitostiach, najmä na tých, ktoré sa ich týkajú.

269. Pre informácie o aktuálnom stave v oblasti participácie príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí, ktoré sa ich týkajú, ako aj informácie o aktivitách splnomocnenca pre NM zameraných na vytváranie priestoru pre participáciu, pozri bližšie časť Všeobecné informácie.

270. V rámci širšieho kontextu politických a občianskych práv ide aj o participáciu príslušníkov národnostných menšín vo voľbách do NR SR, vyšších územných celkov a orgánov samosprávy obcí.

271. Voľby do NR SR sa konajú podľa zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o volebnom práve“). Podľa § 21 ods. 3 tohto zákona obec doručuje najneskôr 25 dní pred dňom konania volieb do každej domácnosti oznámenie, v ktorom uvedie čas konania volieb, volebný okrsok, volebnú miestnosť, stručný spôsob úpravy hlasovacieho lístka a povinnosť voliča preukázať sa pred hlasovaním preukazom totožnosti. V obci podľa osobitného predpisu sa informácie o mieste a čase konania volieb uvádzajú aj v jazyku národnostnej menšiny.

272. Posledné voľby do NR SR sa konali 5. marca 2016. V týchto voľbách kandidovali viaceré politické strany, ktoré mali vo svojom volebnom programe explicitný zámer venovať sa aj ochrane a právam príslušníkov národnostných menšín. Výsledky volieb do NR SR, počet platných hlasov, ako aj pridelenie mandátov politickým subjektom je uvedené v tabuľke.

Názov politického subjektu	**Počet platných hlasov**	**Podiel platných hlasov v %**	**Počet získaných mandátov**
Maďarská kresťanskodemokratická aliancia – Magyar Kereszténydemokrata Szövetség	2 426	0,09	0
MOST-HÍD	169 593	6,50	11
Strana maďarskej komunity – Magyar Közösség Pártja	105 495	4,04	0

273. Z výsledkov volieb vyplýva, že politická strana, Maďarská kresťanskodemokratická aliancia – Magyar Kereszténydemokrata Szövetség a Strana maďarskej komunity – Magyar Közösség Pártja nezískali viac ako 5 % z celkového počtu odovzdaných platných hlasov a z tohto dôvodu nebola splnená podmienka na vstup politickej strany do parlamentu. Z uvedených politických strán splnila 5 percentnú podmienku na vstup do parlamentu len strana MOST-HÍD, ktorá získala 11 mandátov. Podľa informácií zverejnených na webovej stránke NR SR v VII. volebnom období pôsobí v NR SR ako poslanec dvanásť občanov SR − príslušníkov národnostných menšín, čo je 8 % z celkového počtu poslancov v NR SR. Pre porovnanie tabuľka uvádza počet zvolených poslancov NR SR patriacich k národnostným menšinám aj v predchádzajúcom volebnom období. Počet zvolených poslancov NR SR patriacich k národnostným menšinám:

Národnostná menšina	**Počet poslancov (VII. volebné obdobie)**	**Počet poslancov (VI. volebné obdobie)**
maďarská	10	9
rómska	1	1
rusínska	1	2
Celkovo	**12**	**12**

274. Vláda SR zložená zo zástupcov strán Smer-SD, SNS, Most-Híd sa vo svojom programovom vyhlásení prihlásila k európskym demokratickým tradíciám slobody, ľudskej dôstojnosti a tolerancie v boji proti fašizmu a pravicovému extrémizmu. Na základe tohto demokratického presvedčenia sa vláda SR zaviazala posilniť politiku porozumenia a zmierenia občanov všetkých národností Slovenska s jedinečnou príležitosťou naštartovania novej etapy podpory národnostných menšín.

275. Pokiaľ ide o participáciu príslušníkov národnostných menšín pri riadení vyšších územných celkov je potrebné uviesť, že podľa zákona o volebnom práve obec doručuje najneskôr 25 dní predo dňom konania volieb do každej domácnosti oznámenie, v ktorom uvedie čas konania volieb, volebný okrsok, volebnú miestnosť, stručný spôsob úpravy hlasovacieho lístka a povinnosť voliča preukázať sa pred hlasovaním preukazom totožnosti. V obci podľa osobitného predpisu sa informácie o mieste a čase konania volieb uvádzajú aj v jazyku národnostnej menšiny. Posledné voľby do orgánov samosprávnych krajov sa konali 4. novembra 2017. Presné národnostné zloženie kandidátov na predsedov samosprávnych krajov a poslancov zastupiteľstiev samosprávnych krajov nie je k dispozícii.

276. V súlade s odporúčaniami poradného výboru RDNM č. 80 a 81, splnomocnenec pre NM v rámci plnenia operačného cieľa 1 Akčného plánu pod názvom *Zabezpečenie komplexného prístupu k tvorbe právnych predpisov týkajúcich sa práv a postavenia národnostných menšín a etnických skupín*, realizuje opatrenia zamerané na zabezpečenie analýzy právnych predpisov

týkajúcich sa práv a postavenia príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín, teda prípravy komplexnej a ucelenej právnej úpravy práv príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín. Cieľom týchto opatrení je príprava takej komplexnej a ucelenej právnej úpravy, ktorá by naplnila očakávania národnostných menšín, pričom táto úprava by mala obsahovať tak otázky práv a postavenia príslušníkov národnostných menšín, inštitucionálneho zabezpečenia zachovania, rozvoja a podpory práv príslušníkov národnostných menšín a realizácie systémových opatrení na zlepšenie postavenia národnostných menšín, ako aj mechanizmov finančného zabezpečenia národnostných organizácií.

277. K odporúčaniu poradného výboru RDNM č. 22, 27 a 55 uvádzame, že vznik NRIS bol realizovaný a stratégia je implementovaná za účasti mimovládneho aj odborného prvku príslušníkov rómskej národnostnej menšiny.

278. Splnomocnenec pre RK hneď po komunálnych voľbách spracoval príručku pre starostov obcí zvolených v ich prvom volebnom období. Osobitne podporoval všetky legálne emancipačné aktivity rómskych starostov aj poslancov pri uskutočňovaní cieľov NRIS na lokálnej úrovni. Keďže splnomocnenec pre RK je súčasťou ústrednej štátnej správy, v súlade s ústavným vymedzením a všeobecne záväznými právnymi predpismi, nemôže zasahovať do volebnej súťaže politických strán a jednotlivcov. Po voľbách však vždy spolupracuje tak so starostami obcí a primátormi miest, na ktorých území sídli MRK, ako aj so starostami, primátormi, poslancami zastupiteľstiev, ktorí verejne identifikujú svoju príslušnosť k rómskej národnostnej menšine, alebo deklarujú svoj pôvod z urbanistického sídla MRK. Osobitnú podporu splnomocnenec pre RK v rámci svojich služobných ciest v tomto priestore poskytuje pri prieniku NRIS a lokálnych stratégii. Rovnaké skutočnosti spolupráce sa dotýkajú aj vzťahov so samosprávnymi orgánmi vyšších územných celkov. Podklady k odporúčaniu č. 33 súčasne obsahujú podiel príslušníkov rómskej národnostnej menšiny pri prerozdeľovaní verených prostriedkov na podporu kultúry rómskej národnostnej menšiny v súlade s ustanoveniami uvedeného zákona o fonde.

279. V súlade s Akčným plánom RE pre rómsku mládež, na základe 3 grantov EÚ EK DG Justice, splnomocnenec pre RK zrealizoval v rokoch 2016 a 2017 a realizuje aj v rokoch 2018-2019 RRP, prezentácie aktualizácie akčných plánov, v alokovanej sume 127 636 eur, ako aj podporu participácie mládeže v celkovej alokovanej sume 54 643 eur. V roku 2017 sa uskutočnilo 5 veľkých RRP v Spišskej Novej Vsi, Prešove, Rimavskej Sobote, Humennom a Košiciach, na ktorých sa zúčastnilo vyše 400 účastníkov, zástupcov miest, obcí, úradov, mimovládnych organizácií, rómskych lídrov, mladých ľudí a aktérov venujúcich sa rómskym inkluzívnym politikám na národnej, regionálnej, ale aj lokálnej úrovni. Závery z jednotlivých stretnutí spracovali experti, ktorí boli do projektu zapojení. Podpora rómskej mládeže sa realizovala cez program pod názvom *Štartér*, ktorý je zameraný na rozvoj osobných zručnosti a schopnosti mladých Rómov a Rómok. Konzultačné aktivity bol uskutočňovaný vo forme vzdelávacieho modulu pod názvom *Dielne budúcnosti*, ktorých sa uskutočnilo 26 v mestách a obciach Prešovského, Košického a Bansko-Bystrického kraja a na ktorých sa zúčastnilo viac ako 350 účastníkov z radov rómskej mládeže. Vybraní účastníci sa zúčastnili na troch RRP, kde mali možnosť tlmočiť názory ostatných mladých ľudí.

280. V rámci operačného programu pod názvom *Konkurencieschopnosť a hospodársky rast*, bolo vytvorených 7 786 dlhodobo udržateľných pracovných miest, proaktívne opatrenia sa vykonávali aj na úseku zamestnávania príslušníkov MRK pri obnove kultúrnych pamiatok, ochranných prác pred povodňami, sezónnych prác v poľnohospodárstve a podobne. Okrem už uvádzaných opatrení a výsledkov v NP v časti Otázky vyžadujúce okamžitú reakciu a k

odporúčaniam poradného výboru RDNM č. 22, 27 a 55, Akčný plán obsahuje aj opatrenie podporovať umiestňovanie ZUOZ (v tom aj ľudí žijúcich v prostredí MRK) na trhu práce s využitím nástrojov AOTP podľa zákona o službách zamestnanosti.

281. V rámci štatistického odhadu, kvalifikačné prvky ZUoZ sú uvedené v parametroch § 8 ods. 1 zákona o službách zamestnanosti, aj s poukazom na územné jednotky v pôsobnosti zákona o podpore najmenej rozvinutých okresov sa javí ako dôvodný predpoklad, že v roku 2017 došlo k umiestneniu na trh práce celkovo 46 074 osôb príslušníkov rómskej národnostnej menšiny žijúcich v urbanistických sídlach MRK, a to využitím všetkých opatrení AOTP nástrojov NP aj dopytovo orientovaných výziev. V tomto odhade je zakomponovaný aj trend poklesu dlhodobo nezamestnaných a ďalšie proaktívne nástroje vo vzťahu k najmenej rozvinutým okresom, napríklad zavedenie odvodovej úľavy v roku 2015 pri zamestnávaní osôb z najmenej rozvinutých okresov. Na posilnenie týchto nástrojov MPSVR SR v roku 2017 vyhlásilo výzvu pod názvom *Zefektívnenie súčasných a zavedenie nových nástrojov za účelom zvýšenia aktivity ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením,* s alokovanou výškou zo zdrojov EŠIF 15 miliónov eur, z toho 11 355 000 je vyhradených pre menej rozvinuté regióny.

282. Podľa údajov inštitútu finančnej politiky, bola v roku 2017 miera nezamestnanosti Rómov v obciach s koncentrovanými osídleniami 20,72 %, miera nezamestnanosti Rómov na celkovom počte je 28,60 %, z toho v obciach s koncentrovanými osídleniami je tento podiel až 41,34 %. Dynamizácia procesu uvedenia občanov rómskej národnostnej menšiny na trh práce je naďalej výzvou pre všetky uvádzané stratégie. Ďalšie akčné plány NRIS, pre oblasť zdravia, bývania a finančného začlenia nástrojmi, podporne zlepšujú možnosti umiestnenia sa na pracovnom trhu a udržania pracovnej pozície. Výstupy NP pod názvom *Zdravé komunity* sú ustanovené aj v akčných plánoch D.2.3. pre zdravie, podpora prístupu k pitnej vode v prostredí separovaných a segregovaných MRK, opatrenia ako podpora udržania vysokej zaočkovanosti detskej populácie v MRK, realizácia zvozu komunálneho odpadu, zvýšenie individuálnej integráciu obyvateľov MRK zavedením systému prestupného bývania a sprievodnej sociálnej asistencie, zníženie miery neplatičstva, podpora finančného vzdelávania v MRK, podpora ochrany spotrebiteľov z MRK a sprístupnenie nástrojov na oddlžovanie síce prinesú podporný stabilizačný efekt, ale nástroje AOTP nenahradia.

283. Z hľadiska dynamizácie je preto rovnako pozitívne, že v rámci NP pod názvom *Cesta na trh práce 2* – opatrenie č.1, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny vyhlásilo 9. augusta 2018 oznámenie o možnosti predkladania žiadostí o poskytnutie finančného príspevku na podporu vytvárania pracovných miest pre UOZ a ZUOZ. Žiadateľom je Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a alokovaná výška zdrojov EŠIF je v sume 49 920 663 eur. Hlavným cieľom NP je zlepšiť postavenia UOZ a ZUOZ na trhu práce a zvýšiť ich zamestnateľnosť a zamestnanosť podporou vytvárania pracovných miest a podporiť rozvoj miestnej a regionálnej zamestnanosti v najmenej rozvinutých okresoch s vysokou mierou evidovanej nezamestnanosti. Harmonogram realizácie projektu je stanovený do mája 2023.

284. Úrad splnomocnenca pre RK vypracoval Aktualizované akčné plány Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020, pozri bod č. 91.

285. V oblasti riešenia finančného začlenenia bola prijatá novela zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii, pozri bližšie bod č. 183 a 184.

V. Ďalšie odporúčania

Zriadiť nezávislý a špecializovaný orgán na vyšetrenie všetkých údajných prípadov zneužitia právomocí polície a jej pochybení a aktívne informovať verejnosť o dostupných opravných prostriedkoch v takýchto prípadoch;

287. Raz ročne sekcia kontroly a inšpekčnej služby MV SR spracováva Správu o trestnej činnosti príslušníkov PZ, ktorej súčasťou je aj informácia o prešetrovaní podaní zadržaných, zaistených a obvinených osôb na zranenia, ktoré im podľa ich vyjadrenia mali byť spôsobené príslušníkmi PZ a ich vyšetrovanie inšpekčnou službou. Predmetná správa je predkladaná do vlády SR ako informatívny materiál. Je nutné podotknúť, že prípadné oznámenia nie sú nijako evidované podľa príslušnosti oznamovateľa k menšinovej skupine.

288. Vyšetrovatelia pri všetkých obvineniach z nadmerného použitia sily, zlého zaobchádzania a zneužívania zo strany orgánov činných v trestnom konaní konajú v súlade s medzinárodnými štandardami a riadia sa právnymi predpismi upravujúcimi ich právomoci. Inšpekčná služba prešetruje všetky podozrenia, resp. oznámenia týkajúce sa nadmerného použitia sily, resp. zlého zaobchádzania alebo použitia násilia voči zaisteným, zadržaným a obvineným osobám príslušníkmi PZ z hľadiska riadneho preverovania a vyšetrovania v zmysle Trestného poriadku. V prípade zistenia zavinenia konkrétnou osobou je táto osoba trestne stíhaná.

289. Dozor nad dodržiavaním zákonnosti v súvislosti s činnosťou vyšetrovateľov PZ aj vyšetrovateľov PZ zaradených v inšpekčnej službe v trestnom konaní vykonáva miestne príslušný prokurátor v súlade s § 230 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov, a to pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní. Prokuratúra je podľa zákona o prokuratúre samostatná hierarchicky usporiadaná jednotná sústava štátnych orgánov na čele s generálnym prokurátorom, v ktorej pôsobia prokurátori vo vzťahoch podriadenosti a nadriadenosti. Prokuratúra chráni práva a zákonom chránené záujmy fyzických osôb, právnických osôb a štátu. Prokuratúra je v rozsahu svojej pôsobnosti povinná vo verejnom záujme vykonať opatrenia na predchádzanie porušeniu zákonnosti, na zistenie a odstránenie porušenia zákonnosti, na obnovu porušených práv a vyvodenie zodpovednosti za ich porušenie.

290. Pri výkone svojej pôsobnosti je Prokuratúra povinná využívať zákonné prostriedky tak, aby sa bez akýchkoľvek vplyvov zabezpečila dôslednú, účinnú a rýchlu ochranu práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb a štátu.

291. Trestné konanie v SR upravuje zákon č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku. Účelom trestného konania je upraviť postup orgánov činných v trestnom konaní a súdov tak, aby sa trestné činy náležite objasnili a ich páchatelia boli podľa zákona spravodlivo potrestaní, rešpektujúc pritom základné práva a slobody fyzických a právnických osôb. Trestné konanie je vybudované na základných zásadách, ktoré sú upravené v § 2 zákona Trestného poriadku, v čl. 16, 17, 21, 47, 48 a 50 Ústavy SR, v čl. 5 a 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prerokovaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Toto právo sa týka tak občianskoprávnych, ako aj trestných vecí. Právo na spravodlivé súdne konanie dáva osobitné práva osobám obvineným z trestného činu.

292. V rámci trestného konania má obvinený právo od začiatku konania proti svojej osobe vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu a k dôkazom o nich, má však

právo odoprieť vypovedať. Môže uvádzať okolnosti, navrhovať, predkladať a obstarávať dôkazy slúžiace na jeho obhajobu, robiť návrhy a podávať žiadosti a opravné prostriedky. Má právo zvoliť si obhajcu a s ním sa radiť aj počas úkonov vykonávaných orgánom činným v trestnom konaní alebo súdom. S obhajcom sa však v priebehu svojho výsluchu nemôže radiť o tom, ako odpovedať na položenú otázku. Môže žiadať, aby bol vypočúvaný za účasti svojho obhajcu a aby sa obhajca zúčastnil aj na iných úkonoch prípravného konania. Ak je obvinený zadržaný, vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody, môže s obhajcom hovoriť bez prítomnosti tretej osoby. Obvinený má právo v konaní pred súdom vypočúvať svedkov, ktorých sám navrhol alebo ktorých s jeho súhlasom navrhol obhajca, a klásť svedkom otázky.

293. Povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní a súdu je poučiť obvineného o jeho práve na obhajobu, poskytnúť mu plnú možnosť na jeho uplatnenie, a to buď si obvinený zvolí obhajcu v zmysle ustanovenia § 39 Trestného poriadku, alebo s poukazom na ustanovenie § 40 Trestného poriadku mu bude obhajca ustanovený.

294. Návrh novely zákona o PZ, bol v septembri 2018 po rokovaniach so zástupcami verejnosti, policajnými odborármi, Slovenskou informačnou službou a koaličnými partnermi jednohlasne schválený vládou SR. Návrh novely posilňuje nezávislosť inšpekcie MV SR a sprísňuje podmienky na menovanie prezidenta PZ a riaditeľa úradu inšpekčnej služby. Úrad inšpekčnej služby bude aj naďalej vyčlenený spod riadiacej pôsobnosti prezidenta PZ, pričom riaditeľ tohto úradu sa za svoju činnosť už nebude zodpovedať ministrovi vnútra SR, ale vláde SR. Pôsobnosť úradu inšpekčnej služby bude v zásade rovnaká ako v súčasnosti, t.j. odhaľovanie a vyšetrovanie trestných činov príslušníkov PZ, pričom bude rozšírená o trestnú činnosť príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže.